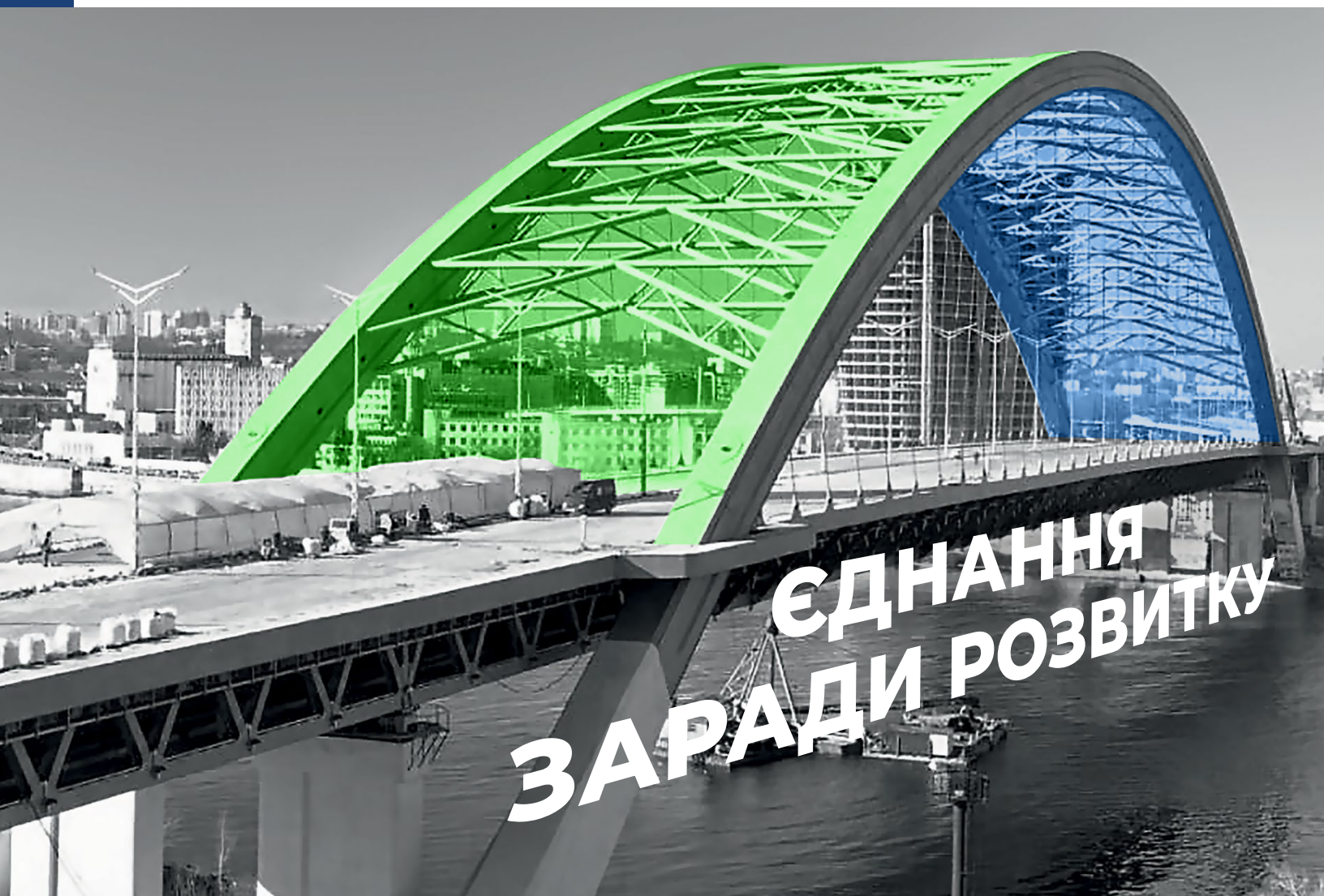

Річний звіт 2021 Фонду розвитку підприємництва

25 років Німецько-Українського
фінансового співробітництва задля
розвитку малого бізнесу України

3MICT

1. Звернення представників Ради Фонду	4
2. Звернення представників менеджменту Фонду	5
3. Основні події в діяльності ФРП у 2021 році	6
4. 25 років Німецько-Українського фінансового співробітництва	10
5. Програми Фонду з підтримки фінансування мікро-, малих та середніх підприємств (ММСП)	22
5.1. Кредитні програми	26
5.2. Державна програма «Доступні кредити 5-7-9%»	38
5.3. Програма «FinancEast»	54
5.4. Державна програма «Доступна іпотека 7%»	60
5.5. Державна програма «Доступний фінансовий лізинг 5-7-9%»	66
6. Спільна Програма ФРП з Львівською облдержадміністрацією з додаткової компенсації процентів ММСП в межах Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%»	70
7. Політика управління ризиками ФРП	80
8. Розширення кола банків-партнерів Фонду	82
9. Основні показники діяльності Фонду у 2021 році	84
10. Фінансова звітність Фонду за 2021 рік	88

ЗВЕРНЕННЯ ВІД ПРЕДСТАВНИКІВ МЕНЕДЖМЕНТУ ФОНДУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА

СЕРГІЙ МАРЧЕНКО

Міністр фінансів, Голова Ради керуючих Світового банку та МВФ

Фонд розвитку підприємництва у тісній взаємодії з Міністерством фінансів та Урядом України у 2021 році продовжив ефективну реалізацію державної політики сприяння розвитку малих та середніх підприємств України. Основним напрямом цієї політики стали заходи з розширення доступу МСП до фінансування з метою активізації кредитування економіки України для подолання наслідків коронакризи, а надалі – і військової агресії РФ проти України.

Основним інструментом реалізації цих заходів залишається Державна програма «Доступні кредити 5-7-9%», впровадження якої забезпечує Фонд розвитку підприємництва (ФРП), і результати 2021 року це підтверджують.

Державна програма «Доступні кредити 5-7-9%» у 2021 році посилила свою присутність та вплив на розвиток фінансового та реального секторів економіки, ставши, по суті, основним драйвером зростання банківського кредитування МСП, поживавлення ділової активності підприємств та збільшення бюджетних надходжень. Дані грошово-кредитної статистики та річного звіту ФРП повністю це підтверджують: банківське кредитування малого та середнього бізнесу за результатами 2021 року зросло на рекордні 40,2% при одночасному зниженні рівня проблемних кредитів по банківській системі до 30%;

зростання обсягів кредитування українськими банками відповідним чином відобразилось на процентних доходах та прибутку банківського сектору, який за результатами 2021 року отримав історично рекордний чистий прибуток у розмірі 77,5 млрд грн. Такий результат позитивно вплинув на бюджетні надходження, а також на створення запасу міцності банківської системи, яка сьогодні в умовах війни продовжує кредитування економіки України;

серед підприємств-учасників Програми загальна сума податку на прибуток і єдиного соціального внеску зросли на 12% та 18% відповідно, що свідчить про позитивний вплив державної підтримки на збільшення прозорості та офіціалізації бізнесу.

В умовах воєнної агресії РФ проти України діяльність Фонду в межах його програм стала визначальною для підтримання економічної активності суб'єктів підприємництва та фінансового сектору України: з 24 лютого 2022 року в межах Програми 5-7-9% уповноваженими банками було видано кредитів суб'єктам підприємництва на загальну суму більш ніж 50 млрд грн. Левова частина цих кредитів була надана українським аграріям для посівної та збиральної кампаній, які завдяки цьому забезпечують продовольчу безпеку не лише Україні, а й усього світу.

2021 рік став визначальним для Фонду розвитку підприємництва ще і тому, що у грудні виповнилось 25 років з початку Німецько-Українського фінансового співробітництва, в межах якого, зокрема, відбулось становлення Фонду. Також завдяки цій співпраці банківський сектор України отримав доступ не лише до фінансових ресурсів, але й до передових технологій кредитування мікро-, малого та середнього бізнесу, які використовуються і до тепер.

Німецько-Українське фінансове співробітництво впродовж 25 років успішно розвивається і найкращим підтвердженням цьому є виділення у квітні 2022 року Урядом Німеччини через KfW та ФРП фінансової допомоги для рефінансування витрат бюджету на виплату державної підтримки за Програмою 5-7-9%.

Фонд розвитку підприємництва вчергове об'єднав Україну та Німеччину задля розвитку малого бізнесу та фінансового сектору нашої країни. Це повністю відповідає місії Фонду та слогану: «Єднання заради розвитку», який в умовах, що зараз переживає Україна, можна доповнити: «Єднання заради Перемоги та відбудови!».

ЮРІЙ ДРАГАНЧУК

Заступник Міністра фінансів з питань європейської інтеграції, Голова Ради ФРП

У 2021 році Фонд розвитку підприємництва продовжив динамічний розвиток кредитування малого бізнесу в Україні, завдяки чому загальний обсяг фінансової підтримки малого та середнього бізнесу України за усіма програмами Фонду склав майже 109,2 млрд грн, що на 61,2 млрд грн більше, ніж за результатами 2020 року. Такому відчутному результату сприяла злагоджена робота команди Фонду розвитку підприємництва, а також команд уповноважених банків, які забезпечували безпосереднє фінансування підприємств малого бізнесу України у межах програм Фонду.

Варто зазначити, що у 2021 році Фонд розширив кількість програм з підтримки фінансування не лише суб'єктів підприємництва, а й громадян України для купівлі власного житла.

За ініціативи Президента України у березні 2021 року ФРП у співпраці з Міністерством фінансів запровадив нову Державну програму «Доступна іпотека 7%». Мета програми – розвиток іпотечного кредитування в Україні шляхом покращення його доступності через здешевлення процентних ставок та розширення кола банків, які надають іпотечні кредити.

За неповний рік реалізації, Програма продемонструвала відчутні результати: процентна ставка за іпотечними кредитами для купівлі житла на первинному ринку знизилась на 1,5%, а загальний обсяг іпотечних кредитів, виданих банківським сектором у 2021 році, склав майже 9 млрд грн.

Наступною новою програмою Фонду стала Державна програма «Доступний фінансовий лізинг 5-7-9%», завдяки якій Уряд України розширив альтернативні джерела фінансування інвестиційних проєктів ММСП.

Метою запровадження Державної програми «Доступний фінансовий лізинг 5-7-9%» стало прагнення Уряду України посилити інвестиційну складову фінансової державної підтримки, що сприятиме капіталізації економіки України, а також врівноваження конкурентної боротьби на фінансовому ринку між лізинговими компаніями та банками України, які в рамках Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%» отримали відчутні цінові переваги при залученні клієнтів малого та середнього бізнесу.

Поряд із запровадженням нових програм фінансової державної підтримки, Фонд працював над залученням нових проєктів від наших міжнародних партнерів.

Одним з них став Проєкт «Рефінансування енергоефективних інвестицій МСП України через фінансовий сектор». Проєкт фінансується коштом позики від Уряду Німеччини на суму 7 млн євро через KfW. А також гранту – 400 тис. євро на розвиток компетенцій малих та середніх підприємств і банків-партнерів ФРП у реалізації інвестиційних проєктів у сфері енергоефективності. Угода про кредит та грант за вказаним проєктом була укладена між Міністерством фінансів України, KfW та ФРП у липні 2022 року.

За результатами 2021 року Фонд розвитку підприємництва вкотре продемонстрував свою інституційну спроможність швидкої розробки, запровадження та реалізації програм з підтримки та розвитку малого бізнесу. Важливо зазначити, що з початком повномасштабного російського вторгнення в Україну 24 лютого 2022 року Фонд забезпечив безперебійну реалізацію та удосконалення діючих програм фінансової підтримки, ставши ключовою державною інституцією з підтримки кредитування економіки України в умовах війни.

АНДРІЙ ГАПОН

Виконавчий директор ФРП

Впродовж 2021 року Фонд розвитку підприємництва гідно та ефективно протистояв викликам, що були зумовлені карантинними обмеженнями, а з початку 2022 року – військовою агресією РФ проти України, надаючи необхідну фінансову підтримку суб'єктам підприємництва для утримання економічної активності та фінансової стабільності країни.

Для подолання негативних наслідків вищезазначених подій Фонд мобілізував та активно використовував усі наявні у нього інструменти фінансової підтримки українських підприємств: кредитні програми, програми державної допомоги та міжнародні грантові програми.

За результатами 2021 року ФРП утримує високий показник трансформації своїх коштів на рівні 93% у кредити банків-партнерів для подальшого їх спрямування на фінансування інвестицій малого бізнесу або збільшення їх ліквідності завдяки кредитам на поповнення обігових коштів.

Значний попит на кредити ФРП був зумовлений їх номінацією у національній валюті завдяки фінансовій допомозі від Європейського Союзу в рамках Ініціативи EU4Business, яка спрямовується на компенсацію валютних збитків Фонду при кредитуванні у гривні. У 2021 році ФРП зазнав валютних збитків у розмірі 1,4 млн євро, які були компенсовані ЄС через KfW у повному обсязі у квітні 2022 року.

Державна програма «Доступні кредити 5-7-9%» також продовжила активне розширення та вплив на кредитування малого бізнесу, ставши, по суті, основним драйвером доступного фінансування економіки України спочатку в умовах карантинних обмежень, а далі в умовах воєнного стану. З метою адаптації Програми 5-7-9% до умов воєнного часу Фонд спільно з Міністерством фінансів, Міністерством економіки та Міністерством аграрної політики та продовольства неодноразово вносили зміни до Програми, результатом яких стало запровадження компонента з підтримки посівної кампанії фермерів України та антивоєнного компонента. Саме через ці два компоненти з початку війни була надана найбільша сума кредитів підприємствам у розмірі понад 40 млрд грн, завдяки використанню державних портфельних гарантій та нульової компенсаційної процентної ставки. В межах звітного року Фонд запровадив не лише дві нові державні програми – «Доступна іпотека 7%» та «Доступний фінансовий лізинг 5-7-9%», а й спільно з Львівською обласною державною адміністрацією розробив регіональну програму з додаткової компенсації процентів до 0% за кредитами МСП Львівщини, які в рамках Програми 5-7-9% реалізували інвестиційний проєкт та створили нові робочі місця. Завдяки ініціативі Львівської ОДА відбулось, по суті, об'єднання державного та місцевого бюджетів з метою створення ще більш сприятливих умов державної підтримки для підприємств, які попри карантинні обмеження продовжували інвестувати в економіку регіону, створюючи робочі місця для наповнення місцевого бюджету.

Відштовхуючись від результатів діяльності у 2021 році та в умовах повномасштабного воєнного вторгнення РФ у 2022 році, можна констатувати, що Фонд підтвердив свою інституційну ефективність та спроможність швидкого реагування на внутрішні та зовнішні виклики для підтримки фінансування економіки та забезпечення фінансової стабільності України.

ВАЛЕРІЙ МАЙБОРОДА

Заступник виконавчого директора ФРП

Фонд розвитку підприємництва продовжує традицію зі звітування перед підприємцями України та своїми партнерами про результати реалізації проєктів та програм у 2021 році, демонструючи доступність державної та міжнародної фінансової підтримки для суб'єктів підприємництва.

У 2021 році Фонд забезпечував активне та ефективне впровадження усіх програм з підтримки фінансування малих та середніх підприємств України. Найкращим підтвердженням цьому стало зростання кредитного портфеля підприємств за усіма програмами у 2021 році на 60 млрд грн, досягнувши розміру в 109,2 млрд грн. Найбільший обсяг фінансування підприємств з державною підтримкою був здійснений в межах державної програми «Доступні кредити 5-7-9%», яка за результатами 2021 року підтвердила статус наймасовішої національної програми, а з початком воєнних дій на території України у 2022 році стала основним драйвером з кредитування економіки країни на суму понад 50 млрд грн.

Водночас з впровадженням програм фінансової підтримки МСП, Фонд розвитку підприємництва у 2021 році завершив процес своєї трансформації та перетворення у повноцінну, самостійну фінансову установу з персоналом, який був переведений з Офісу адміністрування проєктів міжнародного фінансового співробітництва, що до цього адміністрував кошти ФРП.

У грудні 2021 року Міністерство фінансів своїм наказом затвердило новий статут ФРП, чим фактично завершило процес становлення Державної установи з підтримки фінансування малого бізнесу в Україні.

Ця історична для Фонду подія збіглася з 25-річчям Німецько-Українського фінансового співробітництва, яке розпочалося 10 грудня 1996 року з підписання Договору про грант в межах Програми Федерального Уряду Німеччини «ТРАНСФОРМ» з підтримки процес реформ в Україні.

Складовою частиною таких реформ стали заходи з розвитку малого та середнього підприємництва шляхом запровадження в банківському секторі України технологій кредитування МСП та заснування спеціалізованої фінансової установи «другого рівня», якою в результаті й став Фонд розвитку підприємництва.

Протягом 25 років своєї історії Фонд розвитку підприємництва виступав у ролі мосту, який, з одного боку, забезпечував взаємодію між Урядами Німеччини та України при впровадженні спільних програм та проєктів з розвитку малого бізнесу України, а з іншого боку – сприяв становленню взаємовідносин між банками та підприємцями задля стійкого кредитування та розвитку економіки за допомогою широкого спектра фінансових інструментів: пільгових кредитів, компенсацій процентів, кредитних гарантій та грантів.

Дивлячись на поточні результати діяльності Фонду, можна з впевненістю сказати, що він успішно виконує свою місію протягом 25 РОКІВ – ЄДНАННЯ ЗАРАДИ РОЗВИТКУ!

Незмінними супутниками у 25-річній діяльності Фонду є банки-партнери, які забезпечують безпосередню реалізацію його програм, і від ефективності їхньої роботи значною мірою залежить результативність фінансової підтримки малого та середнього бізнесу. Тривалий шлях, довжиною у 25 років, Фонд розвитку підприємництва пройшов пліч-о-пліч зі своїм незмінним та найбільш надійним партнером – Німецьким банком розвитку KfW, який передав Фонду найкращий досвід, процедури та практики впровадження програм з підтримки та розвитку МСП, які використовуються в діючих програмах, наприклад, у Державній програмі «Доступні кредити 5-7-9%». Впевнений, що наступні 25 років діяльності ФРП з діючими та новими партнерами, а також з напрацьованим досвідом будуть ще більш успішними для розвитку та відбудови економіки України після нашої Перемоги!

ОСНОВНІ ПОДІЇ У 2021 РОЦІ

■ БЕРЕЗЕНЬ

Старт державної програми «Доступна іпотека 7%» за ініціативи Президента та Уряду України з метою активізації іпотечного кредитування, зростання обсягів будівництва житла та відновлення економіки України.

■ Президент України Володимир Зеленський вітає перші родини з придбанням квартир в межах програми «Доступна іпотека 7%».

■ ВЕРЕСЕНЬ

Запуск Спільної програми Львівської обласної державної адміністрації та ФРП з додаткової компенсації процентної ставки за інвестиційними кредитами МСП Львівської області в межах Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%».

■ ГРУДЕНЬ

10.12.2021 виповнилось 25 років з моменту підписання Договору про грант в рамках Програми Уряду Німеччини «ТРАНСФОРМ», з якого розпочалось Німецько-українське фінансове співробітництво у сфері підтримки та розвитку малого бізнесу України.

15.12.2021 завершення процесу повної трансформації Фонду розвитку підприємництва у самостійну фінансову установу з власним персоналом, який забезпечує управління операційною діяльністю та коштами Фонду.

Урочисте підписання Договору про грант за участі Голови Національного банку України (1993-2000 рр.) Віктора Ющенка.

■ ГРУДЕНЬ

28.12.2021 підписано Меморандум про співробітництво між ДП «Ан-тонов», АБ «Укргазбанк» та ФРП з метою здешевлення вартості іпотечного кредитування при придбанні житла молодими спеціалістами заводу в рамках Програми «Доступна іпотека 7%».

■ Максим Козицький, ректорка Університету банківської справи Banking University Анжела Кузнецова та заступник виконавчого директора ФРП Валерій Майборода підписали Меморандум про співпрацю та взаємодію.

■ **16.12.2021** офіційний старт Державної програми «Доступний фінансовий лізинг 5-7-9%» та підписання договорів про співробітництво з першими трьома лізинговими компаніями: ТОВ «ОТП ЛІЗИНГ», ТОВ «УЛФ-ФІНАНС» та ТОВ «БЕСТ ЛІЗИНГ».

25 РОКІВ НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ФІНАНСОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА. РЕЗУЛЬТАТИ ТА ДОСЯГНЕННЯ

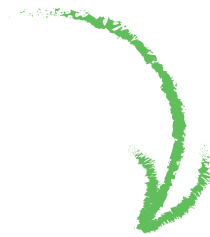
У 2021 році виповнилось 25 років Німецько-Українському фінансовому співробітництву, яке розпочалося з підписання Договору про грант 10.12.1996 на суму 10 млн німецьких марок між Національним банком України та Німецьким банком розвитку KfW в рамках Програми Федерального Уряду Німеччини «ТРАНСФОРМ» з підтримки процесу реформ в Україні.

Складовими частинами заходів підтримки з боку Німеччини у сфері розвитку малого бізнесу в Україні та розбудові відповідної фінансової інфраструктури стали такі завдання, що взаємно доповнюють одне одного, а саме:

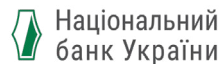
- Створення Національної інституції з підтримки фінансування малого бізнесу України за принципом «установи другого рівня» та за аналогією з KfW.
- Надання кредитних коштів для фінансування мікро-, малих та середніх підприємств (далі – ММСП) через комерційні банки України.
- Консультаційна підтримка для комерційних банків з метою запровадження в них систем та технологій кредитування ММСП, шляхом розвитку та удосконалення внутрішніх процедур, а також навчання співробітників.

1996 рік – надання гранту від Уряду ФРН через KfW у розмірі **€6,1 млн**

СТВОРЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІНСТИТУЦІЇ З ПІДТРИМКИ ФІНАНСУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ

Внесок НБУ у капітал НУФ у розмірі **€5,1 млн**

1999 рік – заснування НУФ

Внесок Мінфіну у капітал НУФ у розмірі **€5,1 млн**

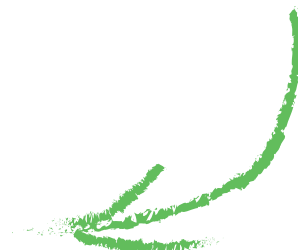

Внесок KfW у капітал НУФ у розмірі **€6,1 млн**

Уряд України в особі Мінфіну, статутний капітал **€16,3 млн**

2020 рік – трансформація НУФ у ФРП

У Договорі про грант була передбачена процедура його використання, яка складалась з таких трьох етапів:

На першому етапі грант був спрямований на запровадження в 1997 році Програми мікрокредитування з метою фінансування мікро- та малих підприємств України через українські комерційні банки, в яких були запроваджені технології та процедури кредитування мікро- та малих підприємств.

На другому етапі кошти гранту разом з внесками від Уряду України, в особі Міністерства фінансів, та від Національного банку України мали бути трансформовані в Німецько-Український фонд.

Результатом другого етапу стало заснування НУФ згідно з Положенням про Німецько-Український фонд, затвердженим постановою КМУ від 19.04.1999 №628, за участі Німецького банку розвитку KfW, Уряду України, в особі Міністерства фінансів, та Національного банку України.

Управління коштами НУФ з 1996 року по 2015 рік здійснювала Група управління проектами міжнародних кредитних ліній при Національному банку України, а з 2016 року по 2021 рік – Державна установа «Офіс адміністрування проектів міжнародного фінансового співробітництва» (ДУ «Офіс АПМФС»).

На третьому етапі Німецько-Український фонд мав бути трансформований в державну установу з розвитку МСП з передачею її в управління Уряду України.

У 2020 році відбулась трансформація Німецько-Українського фонду у Фонд розвитку підприємництва (Фонд або ФРП).

Основним поштовхом до цього стала ініціатива Президента та Уряду України із запровадження Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%», реалізація якої була доручена саме Німецько-Українському фонду (НУФ) з огляду на його чинний досвід, прозорі процедури та ефективну модель впровадження кредитних програм через банки-партнери, що дозволяло забезпечити швидкий старт та ефективне впровадження програми.

З цією метою, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11.12.2019 №1273-р Німецько-Український фонд був переданий в управління Уряду України, представленого Міністерством фінансів України, шляхом передачі йому частки Національного банку України в розмірі 50%, після чого Німецько-Український фонд був перейменований у Фонд розвитку підприємництва на підставі наказу Міністерства фінансів України від 11.01.2020 №5.

У 2021 році Міністерство фінансів України завершило процес трансформації та перетворення Фонду розвитку підприємництва у повноцінну, самостійну фінансову установу з персоналом, що був переведений з ДУ «Офіс АПМФС», який був приєднаний до Фонду згідно з наказом Міністерства фінансів України від 17.05.2021 №272.

ЧЕРЕЗ П'ЯТЬ ДНІВ ПІСЛЯ ПІДПИСАННЯ ДОГОВОРУ ПРО ГРАНТ В 1996 РОЦІ, МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ СВОЇМ НАКАЗОМ ВІД 15.12.2021 №674 ЗАТВЕРДИЛО НОВИЙ СТАТУТ ФОНДУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА, ЧИМ ПО СУТІ ЗАВЕРШИЛО ПРОЦЕС СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ ДЕРЖАВНОЇ УСТАНОВИ З ПІДТРИМКИ ФІНАНСУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ, ЯКИЙ БУВ РОЗПОЧАТИЙ ЗА ІНІЦІАТИВИ УРЯДУ НІМЕЧЧИНИ 25 РОКІВ ТОМУ, ТА ВИКОНАЛО УМОВИ ДОГОВОРУ ПРО ГРАНТ ТА ПРОГРАМИ «ТРАНСФОРМ» У ПОВНОМУ ОБСЯЗІ.

Історія Німецько-Українського Фонду, його банки-партнери та плани розвитку малого та середнього бізнесу України в короткому ролику.

ІСТОРІЇ УСПІХУ

ПРОГРАМИ З ПІДТРИМКИ ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ МСП

МЕДИЧНИЙ ЦЕНТР "АМІДА"

м. Вишгород, Київська область

Надає послуги первинної медицини: від аналізів до УЗД. А з літа 2021 року у центрі проводять й операції. "Ми вирішили взяти участь в цій програмі, тому що якраз закінчували ремонтні роботи та облаштування операційної. Завдяки програмі придбали обладнання для підтримання життєдіяльності під час операцій.

СТОВ "АГРОСПІЛКА",

с. Соболівка, Черкаська область

Сільськогосподарське товариство займається розведенням великої рогатої худоби, рослинництвом та забезпечує роботою понад 40 осіб. "Завдяки участі в цій програмі в нас з'явилась можливість ще більше розвивати тваринництво – ми можемо привезти європейські технології в Україну. Ця програма дає впевненість в завтрашньому дні. В перспективі ми хочемо відкрити племінне господарство і вже продавати австрійську породу по всій Україні".

ЗАПУСК КРЕДИТУВАННЯ МІКРО-,
МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ
В МЕЖАХ **УКРАЇНСЬКОЇ ПРОГРАМИ**
МІКРОКРЕДИТУВАННЯ

В 1997 році на виконання Договору про грант розпочалась реалізація Програми мікрокредитування, яка складалась з двох компонентів:

1. Кредитного компонента, в рамках якого коштами гранту у розмірі 10 млн німецьких марок надавались кредити мікро-, малим та середнім підприємствам (ММСП) через банки-партнери для фінансування їх підприємницької діяльності.

2. Консультаційного компонента, метою якого був розвиток інфраструктури кредитування малого бізнесу України шляхом запровадження в банках-партнерах процедур та технологій мікрокредитування відповідно до найкращого світового досвіду та практик.

Впровадження Програми мікрокредитування забезпечувала Група управління проєктами міжнародних кредитних ліній при НБУ (ГУП НБУ), а для реалізації консультаційного компонента KfW за результатами тендерного відбору залучила німецьку консалтингову компанію International Projekt Consult GmbH (далі – IPC) коштами Програми «ТРАНСФОРМ».

Консультаційна підтримка банків-партнерів зосереджувалась на: запровадженні систем та технологій кредитування ММСП, розбудові департаментів з кредитування ММСП, удосконаленні організаційної структури банків-партнерів під потреби нових департаментів, розвитку підходів в оцінці ризиків ММСП та прийнятті рішень за допомогою малих кредитних комітетів, навчанні кредитних експертів тощо.

Як процедури, процеси та підходи кредитування мікро-, малих та середніх підприємств консультаційною компанією IPC використовувалась технологія, яка була розроблена та апробована в банківському секторі Німеччини упродовж багатьох років. В рамках Програми «ТРАНСФОРМ» ця технологія кредитування ММСП була передана для імплементації банківській системі України з метою розширення доступу малого бізнесу до банківського фінансування та реалізації потенціалу його розвитку та масштабування.

Для реалізації кредитного компонента Програми мікрокредитування протягом 1997 року компанія IPC спільно зі співробітниками ГУП НБУ на підставі розроблених політик та процедур провели поглиблений аналіз та відбір перших банків-партнерів. В перший рік реалізації Програми мікрокредитування її учасниками стали 4 провідні банки України, з якими були підписані перші кредитні угоди:

- 11 квітня 1997 року підписано кредитну угоду з АПББ «АВАЛЬ» на суму 1 млн німецьких марок.

- 11 квітня 1997 року підписано кредитну угоду з АБ «АЖІО» на суму 1 млн німецьких марок.

- 7 травня 1997 року – кредитна угода з Всеукраїнським Акціонерним банком (ВА-БАНК) на суму 1 млн німецьких марок.

- 12 листопада 1997 року – угода з КБ «ПРИВАТБАНК» на суму 1 млн німецьких марок.

Надалі суми кредитних угод із зазначеними банками-партнерами були збільшені, а до їх кола приєдналися нові банківські установи: АКБ «КИЇВ-ПРИВАТ» (теперішній АТ «ТАСКОМБАНК»), ЗАТ «МІКРОФІНАНСОВИЙ БАНК» (теперішній АТ «ПРОКРЕДИТ БАНК»), АКБ «ФОРУМ», ВАТ КБ «НАДРА», ВАТ «КРЕДИТПРОМБАНК», ВАТ «МЕГАБАНК» та інші банки України.

ОДНОЧАСНО З ПІДПИСАННЯМ КРЕДИТНИХ УГОД З ВИЩЕЗАЗНАЧЕНИМИ БАНКАМИ БУЛИ ПІДПИСАНІ УГОДИ ПРО ТЕХНІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО, В РАМКАХ ЯКОГО КОНСУЛЬТАНТАМИ КОМПАНІЇ ІРС НАДАВАЛИСЬ КОНСУЛЬТАЦІЙНІ ПОСЛУГИ ЗІ СТВОРЕННЯ ВІДДІЛІВ МІКРОКРЕДИТУВАННЯ, РОЗРОБКИ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЦЕДУР МІКРОКРЕДИТУВАННЯ, А ТАКОЖ НАВЧАННЯ КРЕДИТНИХ ЕКСПЕРТІВ. КОНСУЛЬТАЦІЙНІ ЗАХОДИ В КОЖНОМУ З БАНКІВ-ПАРТНЕРІВ КООРДИНУВАЛИСЬ ДОВГОСТРОКОВИМИ ЕКСПЕРТАМИ, ЯКІ СПІЛЬНО З ПРЕДСТАВНИКАМИ БАНКІВ-ПАРТНЕРІВ ПРОВОДИЛИ КРЕДИТНУ ОЦІНКУ ММСП, ВХОДИЛИ ДО НОВОСТВОРЕНИХ КРЕДИТНИХ КОМІТЕТІВ ММСП, ЯКІ КОЛЕГІАЛЬНО ПРИЙМАЛИ РІШЕННЯ ЩОДО ВИДАЧІ КРЕДИТІВ МІКРОПОЗИЧАЛЬНИКАМ.

За результатами першого року реалізації Програми мікрокредитування було надано 148 кредитів ММСП на загальну суму 7 056 207 німецьких марок через банки-партнери.

Протягом 1997 року навчання технології мікрокредитування пройшли 25 кредитних експертів банків-партнерів, отримавши відповідні сертифікати.

В 1998 році до Української програми мікрокредитування приєднався Європейський банк реконструкції та розвитку, який надав Україні кредитні лінії для кредитування ММСП через банки-партнери. Кредитні лінії ЄБРР також супроводжувались консультаційною підтримкою, спрямованою на запровадження процедур та технологій мікрокредитування в банках-партнерах.

Консультаційна підтримка для банків-партнерів в рамках Кредитних ліній ЄБРР впроваджувалась також компанією IPC за фінансової підтримки Європейського Союзу в рамках Програми TACIS (Technical Assistance to the Commonwealth of Independent States - Технічна допомога для СНД) та USAID.

Кредитування ММСП банками-партнерами в рамках Програми мікрокредитування як через Німецько-Український фонд, так і через ЄБРР зростало високими темпами в першу чергу завдяки широкому розповсюдженню технології мікрокредитування через кредитних експертів, яких навчали консультанти IPC в банках-партнерах. Надалі, кредитні експерти самі ставали наставниками для співробітників відділів мікрокредитування банків-партнерів. Вже у 2003 році кредитні експерти, які володіли технологією мікрокредитування, були представлені практично в усіх регіонах України, працюючи у відділах мікрокредитування банків-партнерів.

У 2007 році за обома компонентами Програми мікрокредитування – НУФ та ЄБРР – були досягнуті такі ключові результати:

- Через банки-партнери було надано 524 780 кредитів ММСП з середньою сумою 8 000 доларів на загальну суму близько 4 млрд доларів.
- Навчання в рамках Програми мікрокредитування пройшли близько 4 500 кредитних експертів та банківських співробітників, які отримали відповідні сертифікати від НУФ, ЄБРР та консультаційної компанії IPC.
- Рівень проблемної заборгованості завдяки запровадженій в банках-партнерах технології мікрокредитування не перевищував 3% від загального кредитного портфеля Програми мікрокредитування.
- Програма мікрокредитування завдяки розгалуженій мережі відділень банків-партнерів та кредитних експертів була представлена у 268 містах усіх областей України.

Але найголовнішим результатом Української програми мікрокредитування стало те, що українські банки, опанувавши технологію мікрокредитування, почали ефективно та прибутково кредитувати малий бізнес України, водночас на 90% відсотків користуючись власними коштами, а не кредитними коштами самої програми.

І хоча ЄБРР завершив свій компонент Української програми мікрокредитування у 2007 році, ефект від її дії продовжується і відчувається дотепер, оскільки практично в кожному українському банку на сьогодні працюють високопрофесійні фахівці, які пройшли навчання та отримали початковий досвід саме за цією програмою.

НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ ФОНД, ЯКИЙ НА СЬОГОДНІ ТРАНСФОРМУВАВСЯ У ФОНД РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА, ПРОДОВЖУЄ ДОТЕПЕР РЕАЛІЗОВУВАТИ ПРОГРАМУ МІКРОКРЕДИТУВАННЯ, ЗАЛУЧАЮЧИ ДО НЕЇ НОВІ БАНКИ-ПАРТНЕРИ. ТАК, НАПРИКЛАД, У 2016 РОЦІ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ МІКРОКРЕДИТУВАННЯ БУВ ЗАЛУЧЕНИЙ АБ «УКРГАЗБАНК», А У 2017 РОЦІ – АТ «ОЩАДБАНК», ЯКІ ПОРЯД З КРЕДИТНИМИ РЕСУРСАМИ ДЛЯ ФІНАНСУВАННЯ ММСП, ОТРИМАЛИ ПУЛ КОНСУЛЬТАЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ ІЗ ЗАПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ, ПРОЦЕДУР ТА ТЕХНОЛОГІЙ МІКРОКРЕДИТУВАННЯ, АЛЕ ВЖЕ ЧЕРЕЗ ІНШУ НІМЕЦЬКУ КОНСУЛЬТАЦІЙНУ КОМПАНІЮ – ФРАНКФУРТСЬКА ШКОЛА ФІНАНСІВ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ.

Результативність наданої консультаційної підтримки АБ «УКРГАЗБАНК» та АТ «ОЩАДБАНК» підтверджується високими темпами росту їх кредитних портфелів ММСП, а також провідними позиціями у кредитуванні ММСП в рамках Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%».

РОЗШИРЕННЯ КРЕДИТУВАННЯ МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ УКРАЇНИ

У 2006 році Німецько-Український фонд розпочав впровадження нової Програми Уряду Німеччини, адміністрування якого здійснювалось через KfW, спрямованої на запровадження системи кредитування МСП у сільській місцевості.

З метою кредитування мікро-, малого і середнього бізнесу в сільській місцевості Уряд Німеччини надав Україні на 40 років пільгову кредитну лінію в сумі 7 млн євро, а також технічну допомогу у розмірі 2 млн євро для поширення технології мікрокредитування через банки-партнери в невеличких містах та селах.

ОСНОВНА МЕТА ПРОГРАМИ – ЗАПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ КРЕДИТУВАННЯ МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПРИВАТНИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ФІЗИЧНИХ ОСІБ ПІДПРИЄМЦІВ (МСП) У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ ЧЕРЕЗ БАНКІВСЬКІ УСТАНОВИ, А ТАКОЖ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАДАННЯ НА ПОСТІЙНІЙ ОСНОВІ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ДЛЯ МСП У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ УКРАЇНИ.

Для цілей програми сільська місцевість визначалася як вся місцевість та міста, за винятком обласних центрів та міст із населенням понад 100 000 осіб. Поряд з цим, МСП, що розта-

шовані в більших містах (за виключенням обласних центрів), і працюють в аграрному секторі, також мали змогу отримати фінансування за цією програмою.

Максимальна сума кредиту на одного підприємця не повинна перевищувати еквівалент 250 000 євро, водночас середній розмір кредиту в кредитному портфелі банку-партнера по програмі має становити 50 000 євро.

Банки-партнери, як і за Українською програмою мікрокредитування, отримали консультаційну підтримку з боку консультаційної компанії ІРС з метою створення стабільних та ефективних структур кредитування МСП у головному офісі та філіях у сільській місцевості, а також для розробки належних кредитних процедур та процесів.

По суті, Програма з підтримки МСП у сільській місцевості стала продовженням Програми мікрокредитування, яка розширила доступ до фінансування для МСП, які здійснюють свою діяльність в невеличких містах та селах, сприяючи таким чином більш пропорційному розвитку регіонів України.

За час реалізації Програми станом на 01.01.2022 банками-партнерами було надано 692 кредити МСП на загальну суму 43,14 млн євро.

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОЄКТУ ПІДТРИМКА МСП КОНСУЛЬТАЦІЙНИЙ КОМПОНЕНТ

2012 року Німецько-Український фонд розпочав впровадження нового Проєкту «Підтримка МСП», який складався з інвестиційного компоненту як позики від Уряду Німеччини в розмірі 10 млн євро для кредитування інвестиційних проєктів МСП та консультативного компонента – 2 млн гранту для консультативного супроводження Проєкту.

У 2013 році за результатами тендерного відбору була підписана угода з Франкфуртською школою фінансів і менеджменту, яка забезпечувала впровадження консультативного компонента Проєкту.

Консультативний компонент Проєкту був направлений на реалізацію таких напрямів:

1. Інституційна розбудова НУФ з метою перетворення його в ефективну фінансову установу з підтримки фінансування МСП через фінансовий сектор України.
2. Консультативна підтримка банків-партнерів з метою запровадження та удосконалення процедур та технологій кредитування інвестиційних проєктів МСП.
3. Комунікаційна компанія для популяризації діяльності Фонду, його програм та банків-партнерів.

Інституційна розбудова НУФ зосереджувалась на удосконаленні таких основних напрямів діяльності Фонду:

- інвестиційна політика, яка б забезпечували прозоре та ефективне управління коштами Фонду;
- політика управління ризиками, яка б мінімізувала ризики Фонду при кредитуванні банків-партнерів;
- нова організаційна структура, яка б відповідала найкращому європейському досвіду та практиці;
- нова команда з управління фондом, спроможна забезпе-

чити у стислі строки реалізацію усіх запланованих нововведень для перетворення Фонду у національну установу з реалізації не лише міжнародних, а й державних програм з підтримки фінансування МСП;

- корпоративна політика, яка б визначала чіткий розподіл функцій та повноважень між органами управління Фондом.

Завдяки комплексу заходів з інституційної розбудови НУФ, реалізація яких відбувалась протягом 2015-2019 років, були досягнуті такі результати:

- рівень трансформації коштів у 2019 році склав 90,3% (у 2015 році – 37%),
- рівень проблемних кредитів впав з 42,2% у 2015 році до 0,2% у 2019 році;
- чистий процентний дохід зріс на 600% з 0,4 тис. євро у 2015 році до 2,4 млн євро у 2019 році,
- чистий прибуток у 2019 році становив 5,6 млн євро у порівнянні з -3,6 млн євро у 2015 році,
- власний капітал НУФ зріс на 177% з 16,6 млн євро у 2015 році до 29,4 млн євро у 2019 році.

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ІНСТИТУЦІЙНОЇ РОЗБУДОВИ НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ФОНДУ

ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

Запроваджена прозора інвестиційна політика з кредитування банків-партнерів

ПОЛІТИКА УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ

Запроваджена гнучка політика управління ризиками з диференціацією вимог в залежності від індивідуальних особливостей банків-партнерів

ЗМІНА ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ

Створена нова організаційна структура при Мінфіні з незалежним Інвестиційним підрозділом, відповідальним за управління діяльністю НУФ

КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ

Запроваджена нова структура корпоративного управління з чітким розподілом повноважень органів НУФ, визначених у оновленому статуті

МАРКЕТИНГОВА КОМПАНІЯ

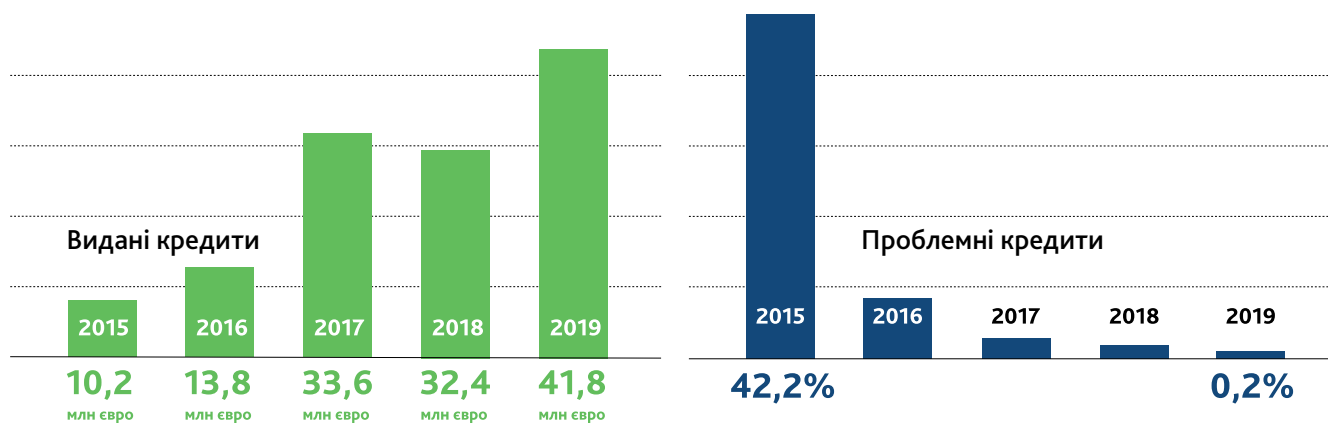
Розроблено бренд НУФ та проведена велика кількість комунікаційних заходів (фінансові ярмарки, конференції, круглі столи)

ПОЛІТИКА ПРЕМІЮВАННЯ НА БАЗІ КРІ

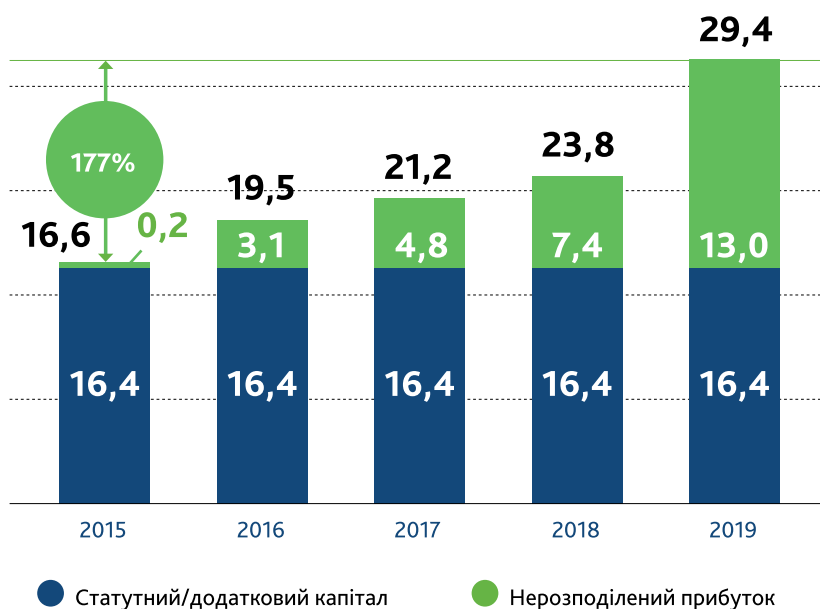
Запроваджена політика преміювання на базі чітких показників результативності НУФ (КРІ)

ВПЛИВ ІНСТИТУЦІЙНОЇ РОЗБУДОВИ НУФ НА ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ

Динаміка кредитного портфеля НУФ

Динаміка власного капіталу, млн євро

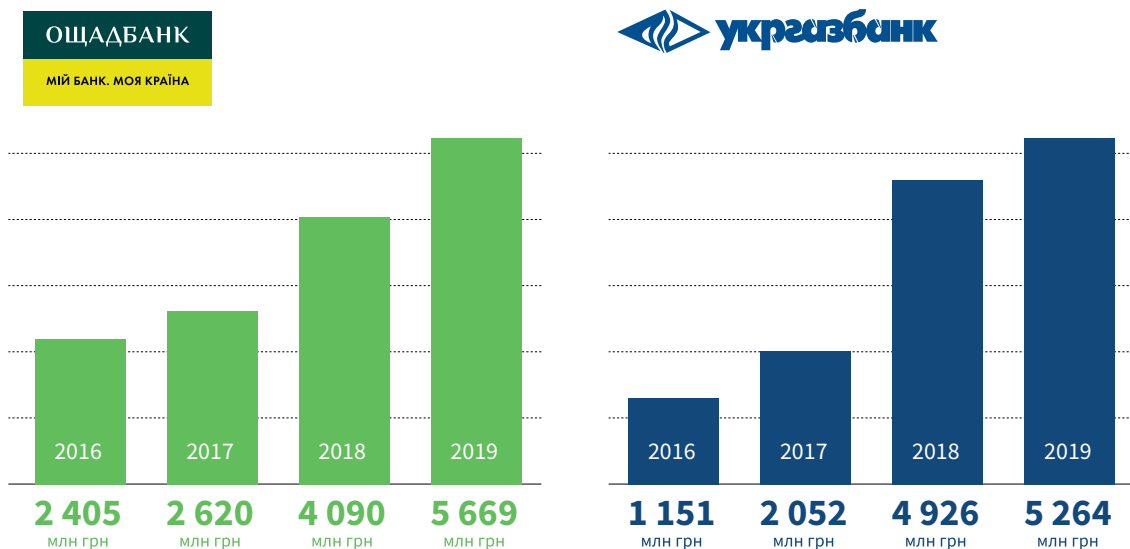
Для розбудови системи мікро- та малого кредитування в Україні, була надана консультаційна підтримка АБ «УКРГАЗБАНКУ» у 2016 році та АТ «ОЩАДБАНКУ» протягом 2017-2018 році, результативність якої підтверджується високими темпами зростання їх кредитних портфелів МСП та провідними позиціями у видачі кредитів МСП в межах Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%».

НАПРЯМИ КОНСУЛЬТАЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ ДЛЯ АБ «УКРГАЗБАНКУ» ТА АТ «ОЩАДБАНКУ» З РОЗБУДОВИ СИСТЕМИ КРЕДИТУВАННЯ МІКРО- ТА МАЛОГО БІЗНЕСУ

Реалізовані заходи з удосконалення системи мікrokредитування в АБ «УКРГАЗБАНКУ» та АТ «ОЩАДБАНКУ»				
Запроваджена нова бізнес-модель з орієнтацією на потреби клієнтів МСБ	Запроваджена нова система сегментації клієнтів МСБ	Запроваджена технологія мікrokредитування	Оптимізовані процедури та процеси кредитування МСБ	Розроблені нові продукти мікrokредитування
Удосконалено та оптимізовано організаційні структури	Набрано персонал	Запроваджено системи тренінгів для персоналу	Удосконалено політику преміювання для Департаменту МСБ	Запровадження технології мікrokредитування у регіонах України

ВПЛИВ КОНСУЛЬТАЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ НА ЗРОСТАННЯ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ МСБ БАНКІВ

На сьогодні АБ «УКРГАЗБАНК» та АТ «ОЩАДБАНК» є лідерами з кредитування мікропозичальників за Програмою «Доступні кредити 5-7-9%».

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОЄКТУ ПІДТРИМКА МСП ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КОМПОНЕНТ

РОЗРОБКА ТА ЗАПУСК ПРОГРАМИ З ПІДТРИМКИ ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ МСП У НАЦІОНАЛЬНІЙ ВАЛЮТІ

Паралельно з впровадженням консультативного компонента нова команда Фонду з консультантами Франкфуртської школи розробляли нову програму з підтримки інвестицій МСП у національній валюті для захисту банків-партнерів та МСП від валютних ризиків для уникнення негативної ситуації 2014 року.

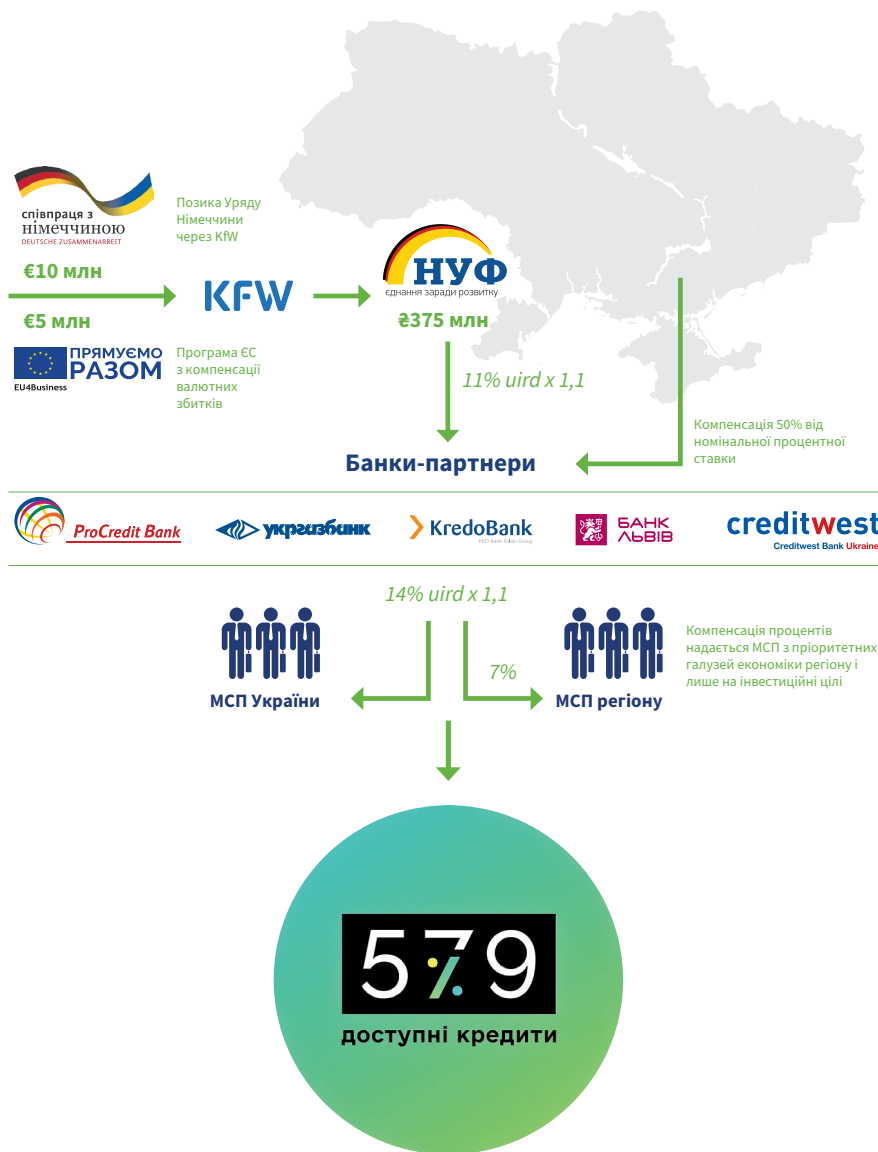
З цією метою Німецький банк розвитку KfW залучив для України від Європейського Союзу в межах ініціативи EU4Business фінансову допомогу у розмірі 5 млн євро для компенсації можливих збитків Фонду від валютних коливань.

Завдяки цьому, Фонду вдалося запропонувати МСП довгостроковий кредитний ресурс в гривні під 14% річних в межах Програми з підтримки інвестицій МСП та запровадити модель кредитування малого бізнесу у національній валюті.

У 2017 році до програми приєдналась Київська міська державна адміністрація, а згодом й інші області України з програмами компенсації процентів, що дозволило зменшити річний відсоток для підприємців до рівня 7%, що є дуже важливим, особливо при реалізації інвестиційних проєктів МСП, які мають тривалі терміни окупності інвестиційних витрат.

Модель реалізації Програми НУФ з підтримки інвестицій МСП, що фінансується в межах позики Уряду Німеччини через KfW та інструменту хеджування від ЄС, в комбінації з механізмом компенсації процентних ставок від місцевих органів влади, а також механізмом ескроу-рахунків, який був запозичений з іншої програми Фонду з підтримки МСП на сході України – FinancEast, лягла в основу Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%», а Німецько-Український фонд, завдяки ефективній моделі функціонування, стає агентом Уряду України з впровадження цієї програми та перейменовується у Фонд розвитку підприємництва.

Станом на 01.01.2022 в межах Програми з підтримки інвестицій МСП було надано 433 кредити МСП на загальну суму 1,3 млрд грн.

Оглядаючись на 25 років, можна з впевненістю сказати, що Україна максималь-но ефективно використала весь обсяг підтримки, який був наданий Урядом Німеччини через KfW для забезпечення сталого розвитку малого бізнесу України:

■ В Україні створена та ефективно працює державна установа з підтримки фінансування малого бізнесу – Фонд розвитку підприємництва.

■ Банки України ефективно та прибутково кредитують інвестиційні проєкти МСП.

■ Малий бізнес України отримав не лише доступ до довгострокових кредитних ресурсів з метою фінансування своєї господарської діяльності, а й до інструментів державної фінансової підтримки у формі компенсації процентів, кредитних гарантій та грантів, що особливо важливо в теперішніх складних умовах воєнного стану.

ПРОГРАМИ ФРП З ПІДТРИМКИ ФІНАНСУВАННЯ ММСП

У 2021 році Фонд розвитку підприємництва продовжував активно кредитувати мікро-, малі та середні підприємства в межах своїх кредитних програм через банки-партнери. Поряд з кредитною підтримкою, ФРП надавав також і грантову допомогу для ММСП в межах Програми з відновлення фінансування інвестиційних проєктів ММСП на сході України – FinancEast, яка впроваджується коштами Європейського Союзу через KfW в межах угоди про фінансування «Підтримка ЄС для сходу України» між Урядом України та Європейською Комісією. Протягом 2021 року ФРП в повному обсязі здійснив виплату на користь ММСП передбаченої фінансової підтримки. З моменту початку реалізації Програми в грудні 2019 році й по 2021 рік Фонд загалом виплатив на користь ММСП кошти фінансової підтримки для відшкодування вартості їхніх інвестиційних проєктів в сумі 250,81 млн грн.

Попри складну економічну ситуацію, зумовлену пандемією COVID-19 з початку 2020 року та періодичними запровадженнями Урядом України карантинних обмежень упродовж двох років, попит на кредитні програми з боку банків-партнерів у 2021 році залишився досить високим – рівень трансформації коштів Фонду у кредити банків-партнерів склав 94%. Також, попри певне зниження ділової активності суб'єктів малого та середнього підприємництва через дію коронакризи, рівень трансформації кредитних коштів, наданих банкам-партнерам, у субкредитні портфелі ММСП за двома програмами Фонду – Програма мікрокредитування та Програма МСП у сільській місцевості – залишився на прийнятному рівні 70%. Зменшення цього показника до 56% та 45% відбувалося в межах Програми кредитування ММСП у пріоритетних галузях та Програми підтримки інвестицій МСП за пріоритетними напрямками, що було зумовлено двома основними причинами:

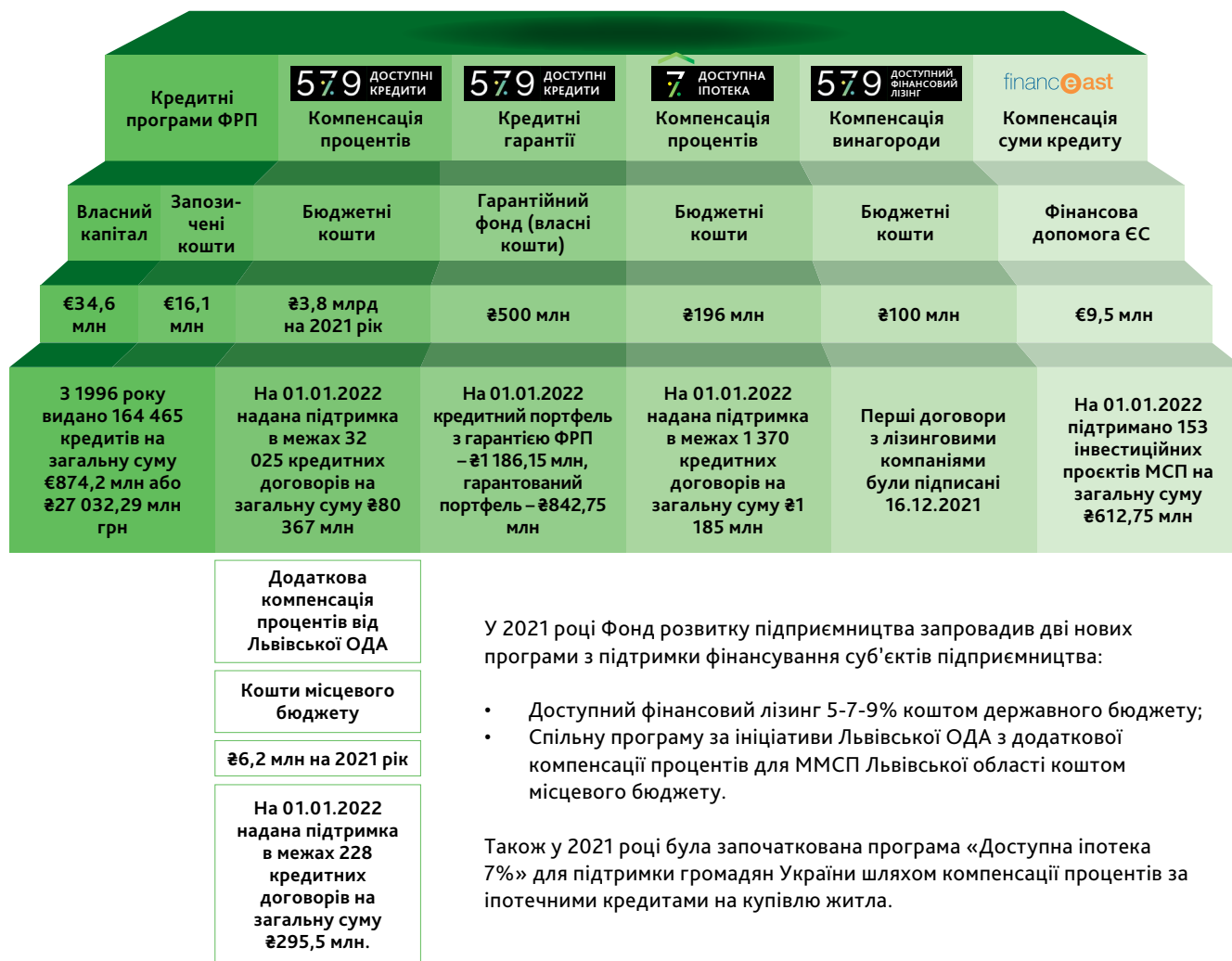
- Плановими погашеннями банками-партнерами кредитів Фонду, в наслідок чого за вказаними програмами була призупинена видача нових субкредитів ММСП. Водночас, до здійснення банками-партнерами планових погашень кредитів Фонду рівень показника трансформації складав понад 80%.

- Збільшенням обсягів використання банками-партнерами власних фінансових ресурсів при кредитуванні ММСП, аніж залучених кредитних ліній від фінансових організацій. Поява такої тенденції стала можливою завдяки Державній програмі «Доступні кредити 5-7-9%», яка коштами державної підтримки у вигляді компенсації процентів зробила доступними власні кошти банків для фінансування ММСП, відкривши таким чином шлях для стрімкого потоку доступних кредитних коштів в економіку України. Продовженням цієї позитивної тенденції, за інформацією Фонду розвитку підприємництва, стало те, що значна кількість уповноважених банків з метою збільшення обсягів своєї кредитної пропозиції та відповідно до своїх кредитних портфелів вдалися до продажу ОВДП з подальшим скеруванням вивільнених коштів на кредитування малого бізнесу та економіки України.

На думку Фонду розвитку підприємництва, це є один з найважливіших ефектів Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%» на розвиток кредитування в Україні, завдяки якому відбулась мобілізація внутрішніх фінансових ресурсів уповноважених банків для подальшого їх скерування на задоволення інвестиційних потреб малого бізнесу та економіки України в цілому.

Важливо також зазначити, що попри уповільнення ділової активності та складну економічну ситуацію в країні, зумовлену карантинними обмеженнями, рівень проблемної заборгованості за Програмою з підтримки МСП у сільській місцевості та Програмою підтримки інвестицій МСП за пріоритетними напрямками на кінець 2021 року становив менше ніж 1%. Лише за Програмою мікрокредитування та Програмою кредитування ММСП у пріоритетних галузях зазначений показник перевищив 1% та склав 1,07% і 2,22%, відповідно за кожною з таких програм.

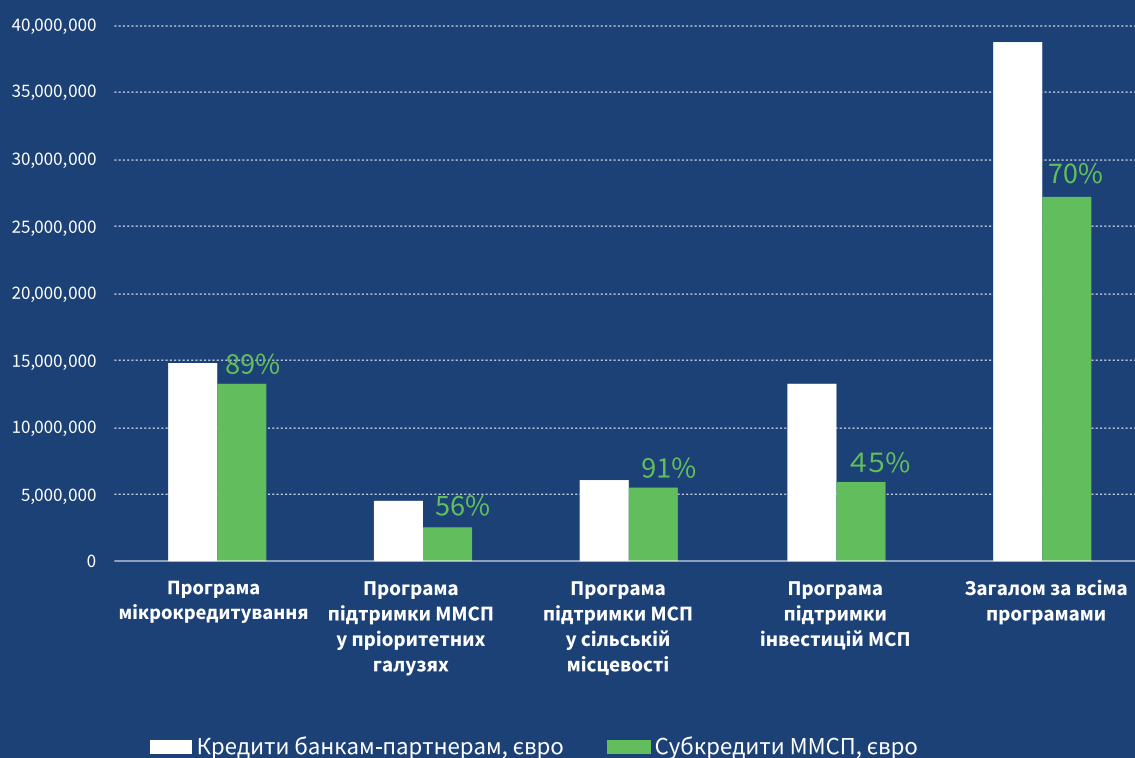
Завдяки суттєвому розширенню програм та фінансових інструментів ФРП, які більш детально будуть представлені у подальшому викладенні матеріалу, загальний обсяг підтримки Фонду з фінансування ММСП станом на 01.01.2022 склав майже 109,2 млрд грн.

**ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ПІДТРИМКИ ММСП ЗА УСІМА
ФІНАНСОВИМИ ІНСТРУМЕНТАМИ ФОНДУ СТАНОМ НА
01.01.2022 СКЛАВ €109 198,2 МЛН
І ЗРІС ЗА 2021 РІК НА €61 216,2 МЛН**

КРЕДИТНІ ПРОГРАМИ

ТРАНСФОРМАЦІЯ КОШТІВ ФОНДУ В СУБКРЕДИТИ ММСП СТАНОМ НА 01.01.2022

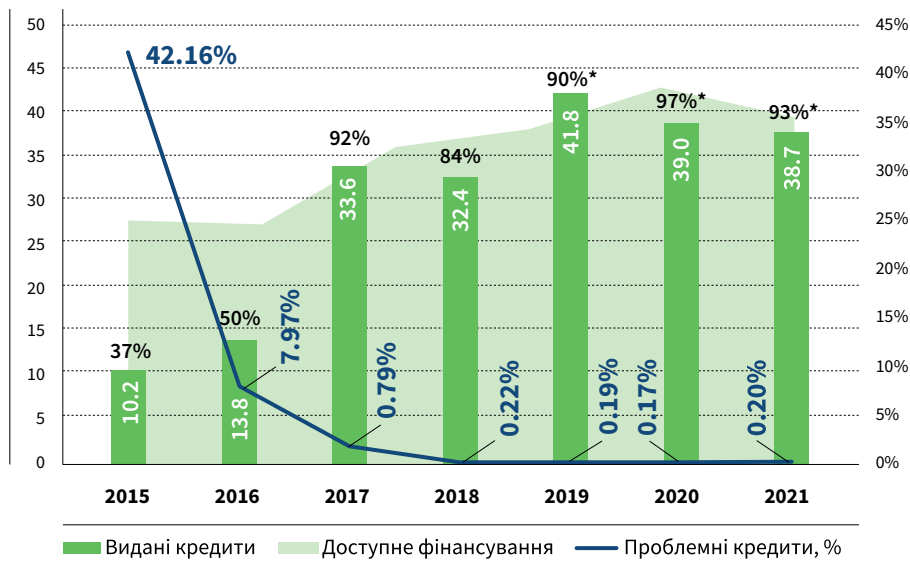
Попри світову пандемію COVID-19 та запровадження Урядом України карантинних обмежень в Україні протягом 2020 та 2021 років, які призвели до уповільнення економічної активності підприємництва, рівень трансформації кредитів ФРП у субкредитний портфель ММСП станом на 31.12.2021 склав 70% за всіма програмами ФРП, що відповідає нормативному значенню такого показника.

Варто зазначити, що рівень трансформації за програмами ФРП в євро перевищив 70%, що стало можливо внаслідок оновлення Фондом умов Програми мікрокредитування та максимального приведення їх до ринкових умов кредитування банками-партнерами ММСП.

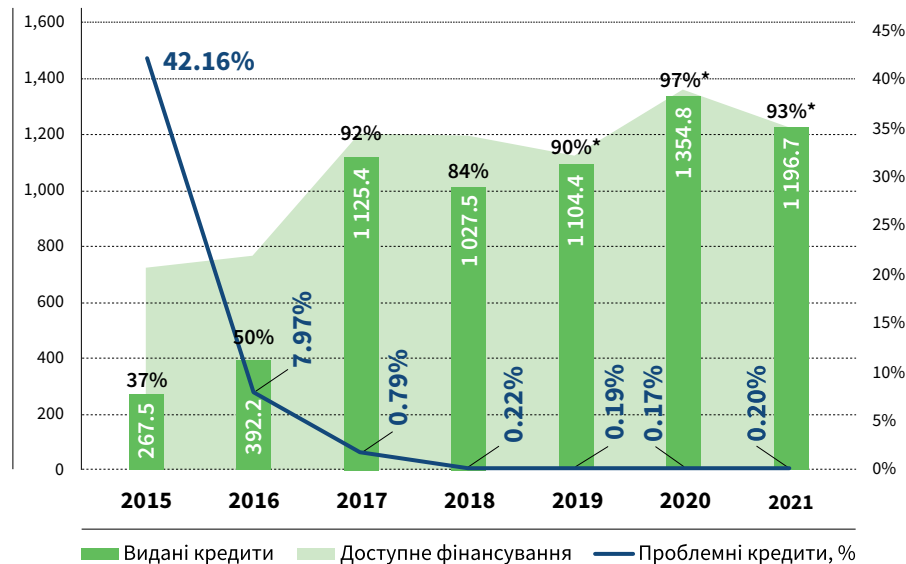
Натомість рівень трансформації за гривневими програмами ФРП дещо знизився, що пояснюється плановими погашеннями заборгованості за кредитами ФРП банками-партнерами наприкінці року, а також більш активним використанням власних фінансових ресурсів при кредитуванні ММСП в межах державної програми «Доступні кредити 5-7-9%».

У 2021 РОЦІ РІВЕНЬ ТРАНСФОРМАЦІЇ КОШТІВ ФОНДУ В КРЕДИТИ БАНКІВ-ПАРТНЕРІВ ЗАЛИШИВСЯ НА ВИСОКОМУ РІВНІ – 93%

Динаміка видачі кредитів банкам-партнерам, млн євро

Динаміка видачі кредитів банкам-партнерам, млн грн

* - при розрахунку показників використовуються середні за звітний період чисельник й знаменник – середнє за звітний рік визначається як середнє арифметичне відповідних значень на кінець IV кварталу звітного року та на кінець IV кварталу року, що передує звітному.

Рівень проблемної заборгованості банків-партнерів за результатами 2021 року в абсолютному значенні залишився незмінним у порівнянні з попереднім роком, але відносне значення даного показника виросло з 0,17% до 0,2% коштом коливань курсу гривні до євро та мінімального зниження рівня кредитного портфеля ФРП.

ПРОГРАМА МІКРОКРЕДИТУВАННЯ

ОСНОВНІ ПАРАМЕТРИ ПРОГРАМИ

Цілі програми Кредитування мікро-, малих та середніх підприємств (ММСП) та запровадження системи мікрокредитування в банках-партнерах

Початок реалізації 1997 рік

Джерело фінансування Власний капітал фонду

Обсяг фінансування €18,2 млн

Банки-партнери за програмою:

Поточна заборгованість банків-партнерів €14,85 млн

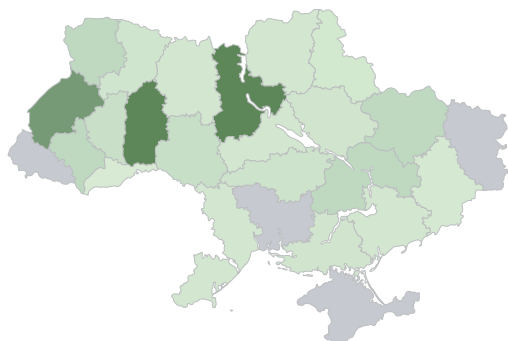
Процентна ставка для ММСП ринкова, без обмеження

Кількість наданих кредитів ММСП з початку програми 162 767

Сума кредитного портфеля ММСП з початку програми €766,57 млн

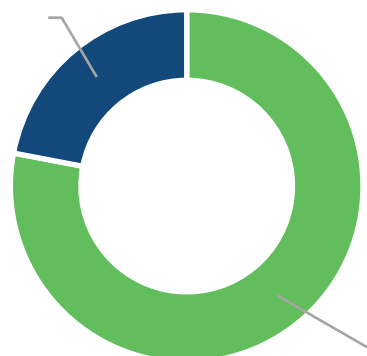
Пріоритетні напрями Всі ММСП без обмеження за видом економічної діяльності (окрім виключених для фінансування класів за КВЕД-2010)

Регіональна структура

Цільове використання коштів

Інвестиційні кредити
22%

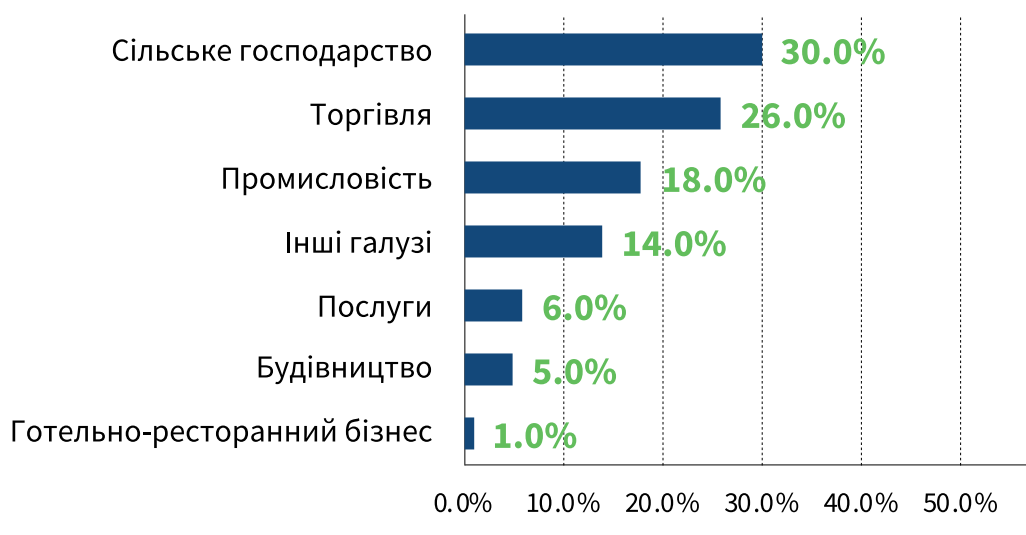

Обігові кошти
78%

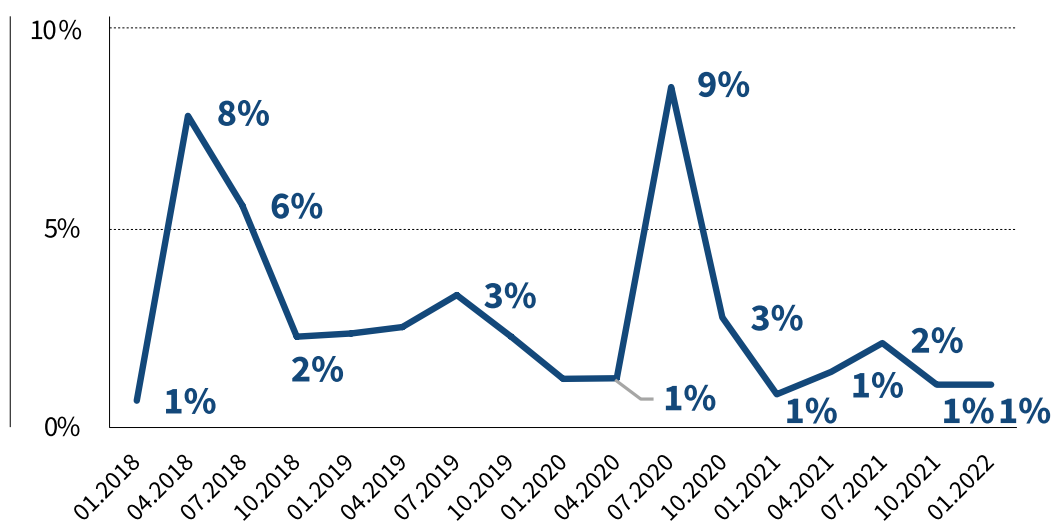
ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ

СТАНОМ НА 01.01.2022

Галузева структура

Рівень проблемної заборгованості

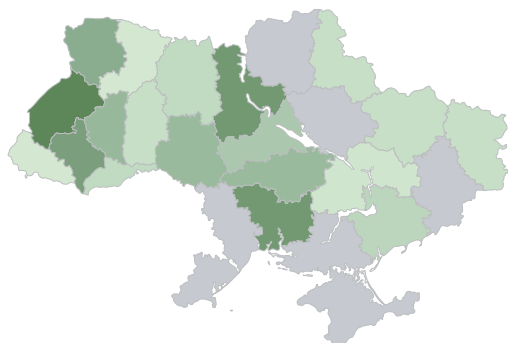

ПРОГРАМА КРЕДИТУВАННЯ ММСП У ПРІОРИТЕТНИХ ГАЛУЗЯХ

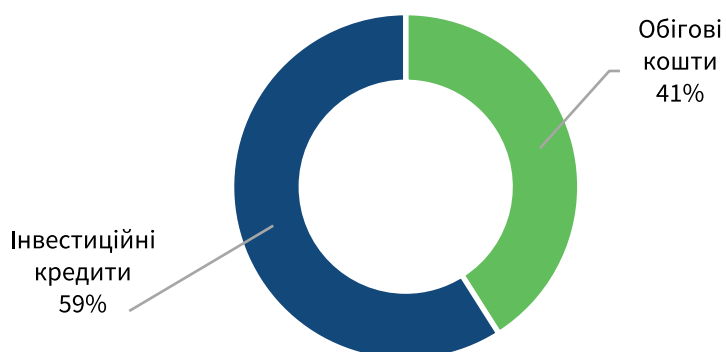
ОСНОВНІ ПАРАМЕТРИ ПРОГРАМИ

Цілі програми	Кредитування мікро-, малих та середніх підприємств (ММСП) у пріоритетних галузях економіки України
Початок реалізації	2010 рік
Джерело фінансування	Власний капітал фонду
Обсяг фінансування	€163,3 млн
Банки-партнери за програмою:	
Поточна заборгованість банків-партнерів	€140,0 млн
Процентна ставка для ММСП	UIRD (3 міс.) + 5 п.п.
Кількість наданих кредитів ММСП з початку програми	573
Сума кредитного портфеля ММСП з початку програми	€704,45 млн €22,78 млн
Пріоритетні напрями	сільське господарство, переробна промисловість, готелі та ресторани, зелений туризм, будівництво (в т.ч. комунікацій), енергоефективність

Регіональна структура

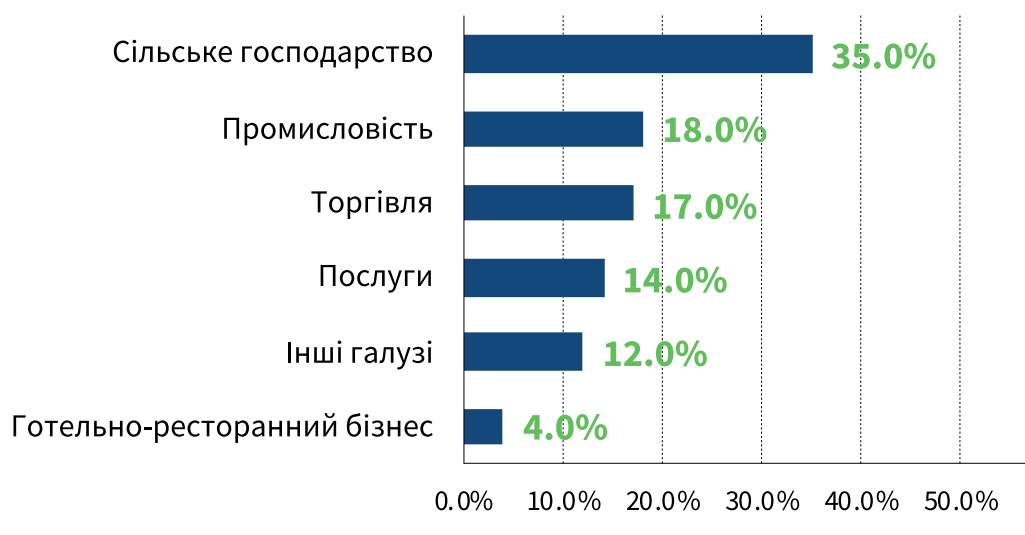
Цільове використання коштів

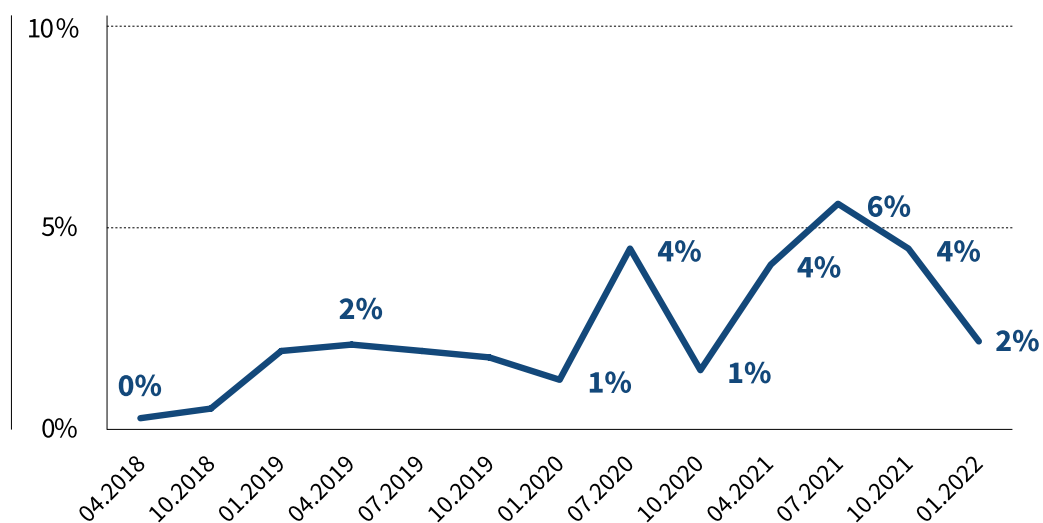
ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ

СТАНОМ НА 01.01.2022

Галузева структура

Рівень проблемної заборгованості

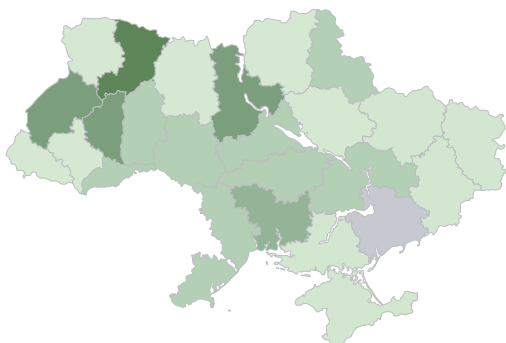

ПРОГРАМА ПІДТРИМКИ МСП У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

ОСНОВНІ ПАРАМЕТРИ ПРОГРАМИ

Цілі програми	Кредитування малих та середніх підприємств (МСП) у сільській місцевості
Початок реалізації	2006 рік
Джерело фінансування	Позика Уряду ФРН через KfW
Обсяг фінансування	€7,0 млн
Банки-партнери за програмою:	
	
Поточна заборгованість банків-партнерів	€6,0 млн
Процентна ставка для ММСП	ринкова, без обмеження
Кількість наданих кредитів ММСП з початку програми	692
Сума кредитного портфеля ММСП з початку програми	€43,14 млн
Пріоритетні напрями	МСП в населених пунктах до 100 тис. мешканців та сільське господарство без обмежень

Регіональна структура

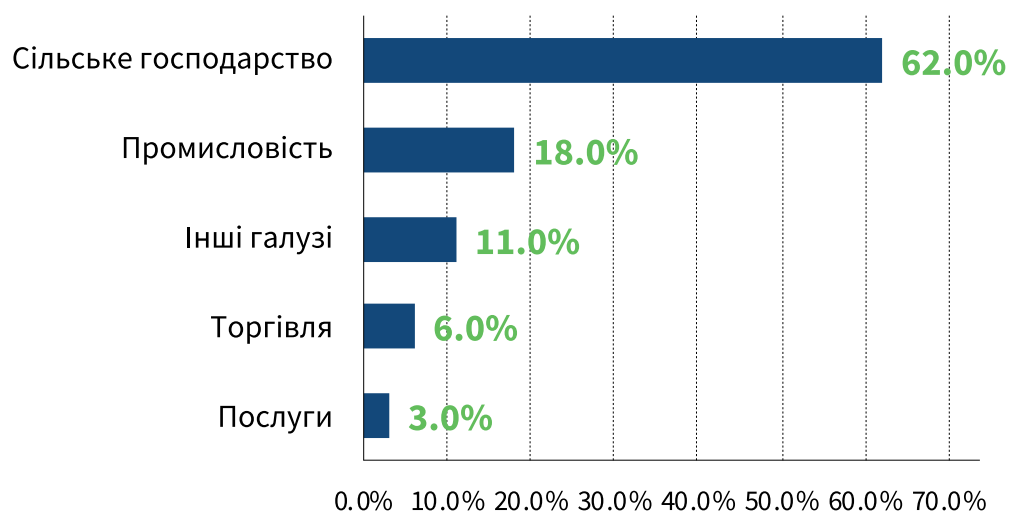
Цільове використання коштів

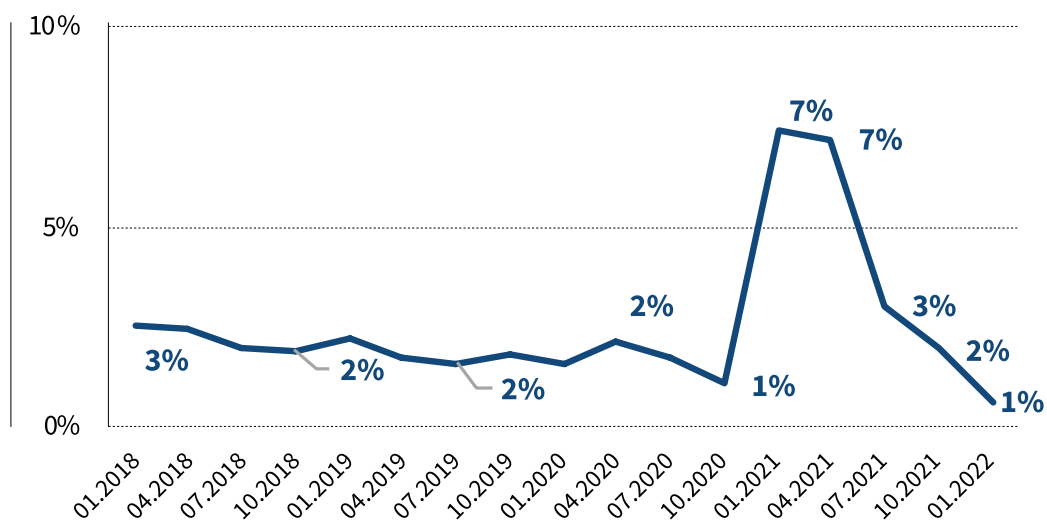
ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ

СТАНОМ НА 01.01.2022

Галузева структура

Рівень проблемної заборгованості

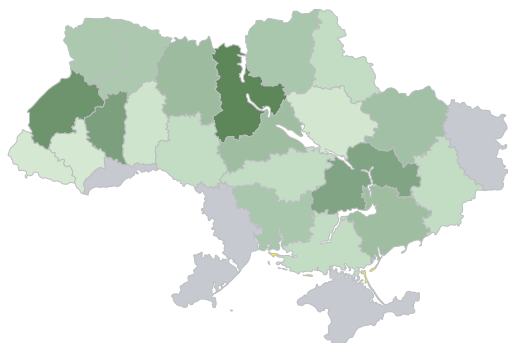

ПРОГРАМА ПІДТРИМКИ ІНВЕСТИЦІЙ МСП ЗА ПРІОРИТЕТНИМИ НАПРЯМАМИ

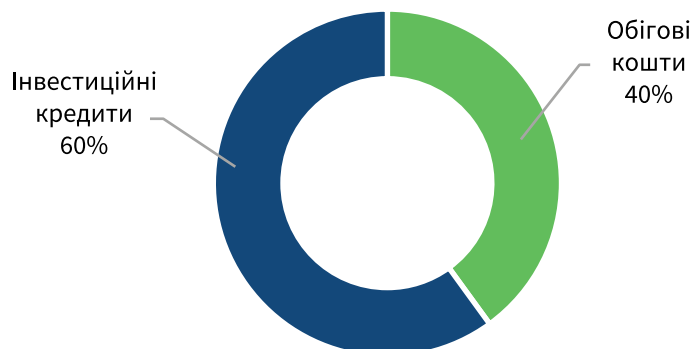
ОСНОВНІ ПАРАМЕТРИ ПРОГРАМИ

Цілі програми	Фінансування інвестиційних проєктів МСП у пріоритетних галузях економіки України
Початок реалізації	2017 рік
Джерело фінансування	Позика Уряду ФРН через KfW в межах Проєкту «Підтримка МСП»
Обсяг фінансування	€416,1 млн
Банки-партнери за програмою:	
Поточна заборгованість банків-партнерів	€410,0 млн
Процентна ставка для ММСП	UIRD (3 міс.) + 2,5 п.п.
Кількість наданих кредитів ММСП з початку програми	433
Сума кредитного портфеля ММСП з початку програми	€1 289,5 млн €41,7 млн
Пріоритетні напрями	сільське господарство, переробна промисловість, готелі та ресторани, постачання електроенергії/газу/пари та кондиціонерів повітря, енергоефективні заходи

Регіональна структура

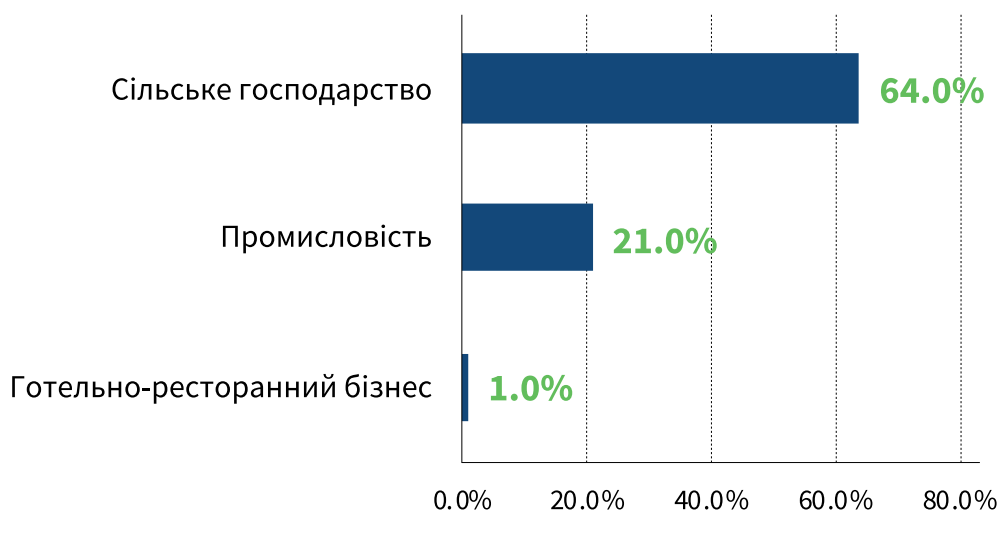
Цільове використання коштів

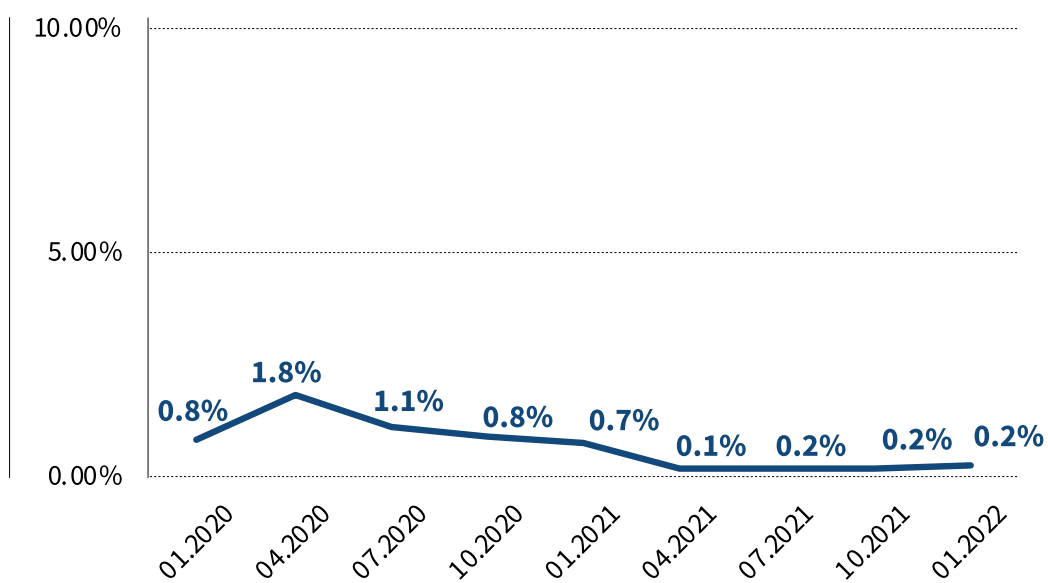
ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ

СТАНОМ НА 01.01.2022

Галузева структура

Рівень проблемної заборгованості

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ

МОДЕЛІ КРЕДИТУВАННЯ МСП В НАЦІОНАЛЬНІЙ ВАЛЮТІ НА ЗРОСТАННЯ АКТИВІВ ПРОГРАМИ З ПІДТРИМКИ ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ МСП СТАНОМ НА 01.01.2022

1

Коштом револьверного використання позики, обсяг накопичених коштів за Програмою за 4 роки зріс на 74%

2

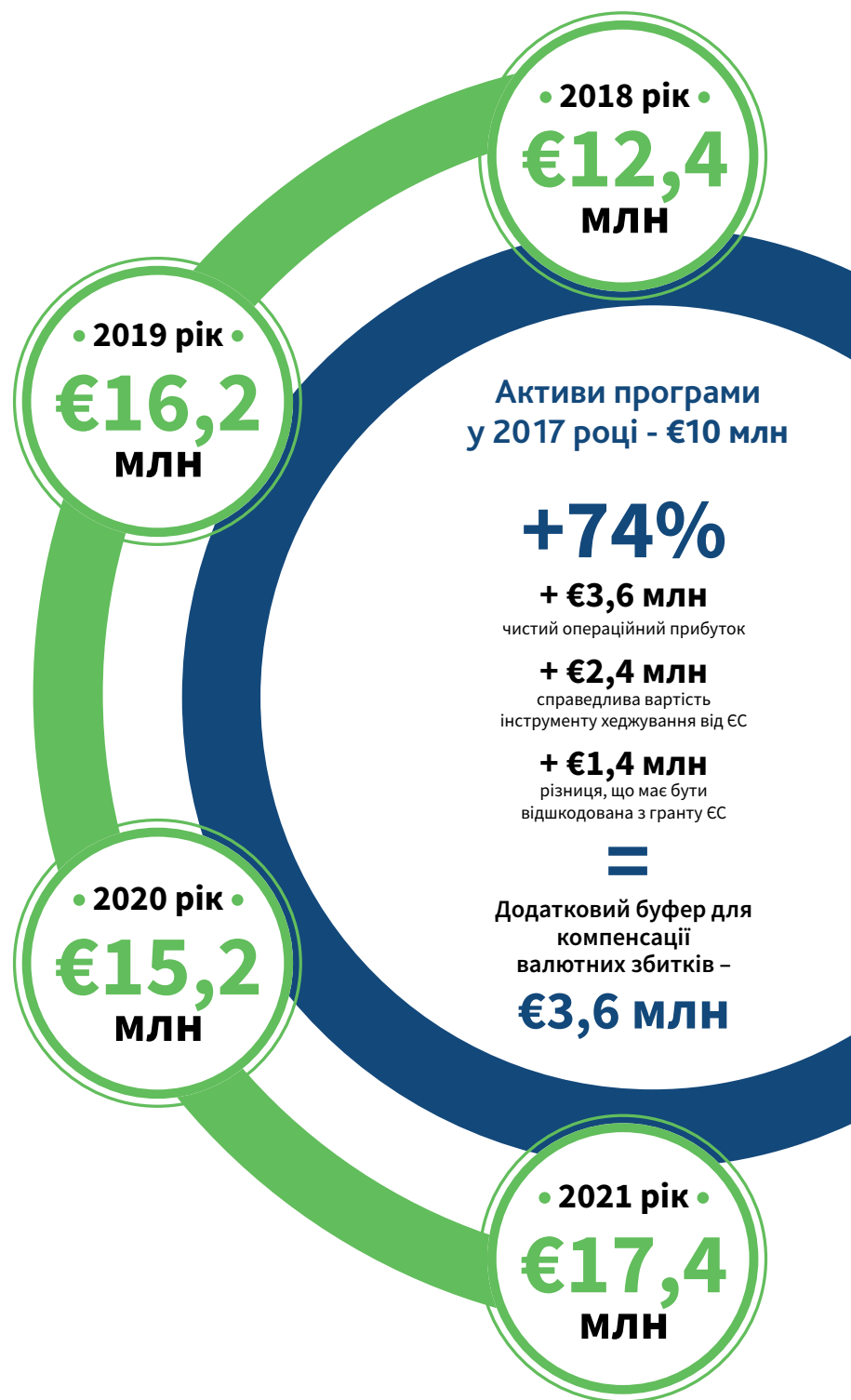
Завдяки компенсації від ЄС модель та ФРП не зазнали валютних збитків

3

Коштом отриманого доходу модель створила додатковий буфер для компенсації майбутніх збитків

€64 250,28

Фактичні витрати коштів Європейського Союзу на компенсацію валютних збитків на 01.01.2022

ІСТОРІЇ УСПІХУ

ПРОГРАМИ З ПІДТРИМКИ ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ МСП

ТОВ "ЯГОПАК", м. Яготин, Київська область

Підприємство займається виготовленням як паперової продукції для маркетів, ресторанів, магазинів, кафе, кав'ярень, так і паперових мішків для вугілля, які постачаються не лише по Україні, а й по Європі та світу. Для того, щоб вийти на новий рівень у виробництві, підприємство підготувало та подало заявку на інвестиційний проєкт через АТ «КРЕДОБАНК» та вже зовсім скоро придбало шестиколірну машину Flex на загальну суму – 160 тисяч доларів.

ТОВ «ЦЕНТР СЕМЕЙНОЇ СТОМАТОЛОГИЇ», м. Миколаїв

Стоматологічний центр надає увесь спектр послуг. А завдяки участі у Програмі Центр придбав обладнання для лікування хворих в медикаментозному сні.

"Придбане обладнання дає змогу лікувати найменших дітей, зокрема й дітей з Синдромом Дауна, з ДЦП, аутизмом. Також тепер ми лікуємо й дорослих, які панічно бояться стоматологів", - розповідає співзасновниця центру Вікторія Богославська.

ДЕРЖАВНА ПРОГРАМА «ДОСТУПНІ КРЕДИТИ 5-7-9%»

Державна програма «Доступні кредити 5-7-9%» (далі – Програма) була ініційована Президентом та Урядом України, офіційно стартувала 03 лютого 2020 року.

Умови, критерії та механізм реалізації програми визначаються Порядком надання фінансової державної підтримки суб'єктів малого та середнього підприємництва, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.01.2020 №28 (далі – Порядок), а механізм використання коштів, передбачених у державному бюджеті за програмою «Забезпечення функціонування Фонду розвитку підприємництва», регулюється відповідним порядком, який був затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 24.01.2020 №29.

Державна підтримка надавалась з використанням таких інструментів, як часткова компенсація Фондом процентних ставок за кредитами суб'єктів мікро-, малого та середнього підприємництва (далі – ММСП) та гарантія Фонду на портфельній основі за кредитами ММСП в межах 500 млн грн.

Впродовж 2021 року до Порядку неодноразово вносилися зміни з метою адаптації Програми до умов сьогодення, зокрема в частині додаткових заходів з підтримки суб'єктів підприємництва під час карантинних обмежень та подолання їх наслідків шляхом спрощення та більшої доступності кредитування ширшому колу суб'єктів підприємництва. Програмою передбачено заходи, які є універсальним та дієвим механізмом кредитування ММСП з фінансовою державною підтримкою суб'єктів підприємництва незалежно від сфери їх діяльності.

У 2021 році в Програму були внесені зміни, якими був запроваджений новий компонент: підтримка фізичних осіб підприємців (далі – ФОП). Компонент передбачає включення нової категорії позичальників – ФОПів з річним доходом до 50 млн грн, які для фінансування своєї господарської діяльності на інвестиційні цілі або для поповнення обігового капіталу залучають невеликі кредити (сума кредиту до 1 млн грн) без застави майна, але з можливістю взяти на поруки. Варто зазначити, що саме ця група позичальників була цільовою в рамках початкової редакції Програми, але не повною мірою змогла потрапити до Програми через високу вартість кредитування, зумовлену відсутністю майнової застави, адміністративні витрати на реєстрацію якої є непропорційно високими до невеликої суми кредиту. В рамках даного компоненту було збільшено базову процентну ставку для цієї групи позичальників до рівня UIRD (12 місяців) + 14 п.п., водночас розмір компенсаційної процентної ставки встановлений на рівні 12% річних. Крім цього, для цієї групи позичальників межах Програми запроваджено «спрощену систему» звітності шляхом переходу на річну періодичність проведення моніторингу та відмови від підрахунку кількості робочих місць, що дотепер стримувало уповноважені банки до співпраці з ФОПами через

непропорційність їх адміністративних витрат до отриманих доходів за невеликими сумами кредитів.

З МЕТОЮ РОЗШИРЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ПІДПРИЄМЦІВ УКРАЇНИ ДЛЯ ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 ТА ПОВ'ЯЗАНИХ З НЕЮ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ У БЕРЕЗНІ 2021 РОКУ ДО ПРОГРАМИ БУЛИ ВНЕСЕНІ ЗМІНИ, ЯКИМИ БУВ ЗБІЛЬШЕНИЙ ЛІМІТ ДОПУСТИМОЇ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ ДО 400 000 ЄВРО, ВІДПОВІДНО ДО ПОСТАНОВИ КМУ ВІД 03.03.2021 №200 «ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ КРИТЕРІЇВ ОЦІНКИ ДОПУСТИМОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ СУБ'ЄКТАМ ГОСПОДАРЮВАННЯ НА ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ, СПРИЧИНЕНИХ КОРОНАВІРУСНОЮ ХВОРОБОЮ COVID-19».

Завдяки високому рівню популярності та розповсюдженню, наприкінці 2021 року Програма налічувала вже 4 компоненти: інвестиційний, антикризовий, рефінансування та підтримка ФОП.

У березні 2022 року Програму було розширено ще двома новими компонентами, які були спрямовані на підтримку посівної компанії, запобігання російській агресії та подолання її наслідків.

Компонент підтримки сільськогосподарських товаровиробників був спрямований на підтримку короткострокової ліквідності мікро-, малих, середніх та великих підприємств (далі – ММСВП) шляхом компенсації процентної ставки за кредитами ММСВП на поповнення обігових коштів до 0% річних. Своєю чергою, антивоєнний компонент зосереджувався на компенсації процентної ставки за інвестиційними кредитами ММСВП та кредитами на поповнення обігових коштів до 0% річних під час дії воєнного стану в Україні, далі 5% річних до завершення строку кредитного договору в залежності від цілей кредитування.

Варто зауважити, що після введення воєнного стану в Україні, Програма стала єдиним інструментом, що працює на ринку банківського кредитування, а також драйвером у збереженні стабільності банківської системи в Україні та підтримці всіх сегментів бізнесу через банки України. Починаючи з 24.02.2022 р. уповноважені банки, які є учасниками Програми, здійснювали кредитування ММСВП з відповідним приростом кредитного портфеля, який більш ніж на 80% був сформований коштом Програми з урахуванням вчасно внесених змін, які були адаптовані під потреби бізнесу в умовах воєнного стану.

40

кількість
уповноважених
банків

32 025

кількість
кредитних
договорів (од.)

80 367

сума кредитних
договорів
(млн грн)

30 957

створені
робочі місця
(осіб)

359 705

збережені робочі
місця (осіб)

0,33%

проблемна
заборгованість

4 610,2

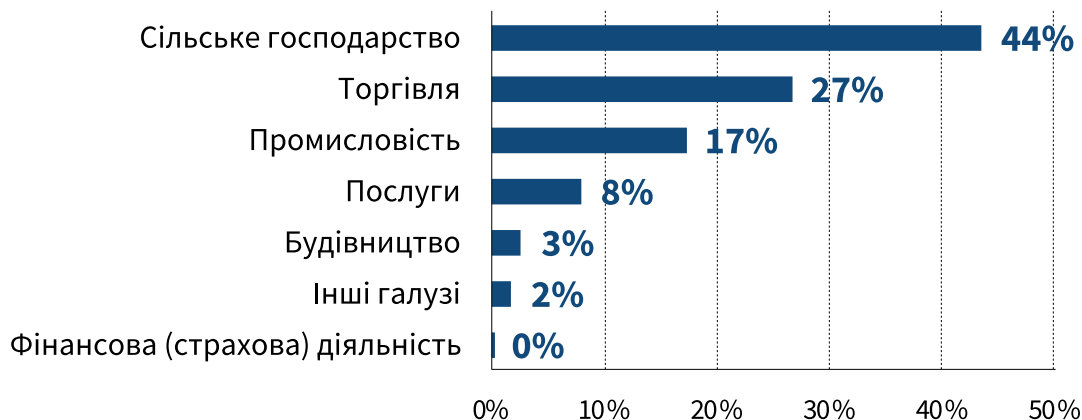
сума
компенсацій на
еск-рах в банках
(млн грн)

4 231,7

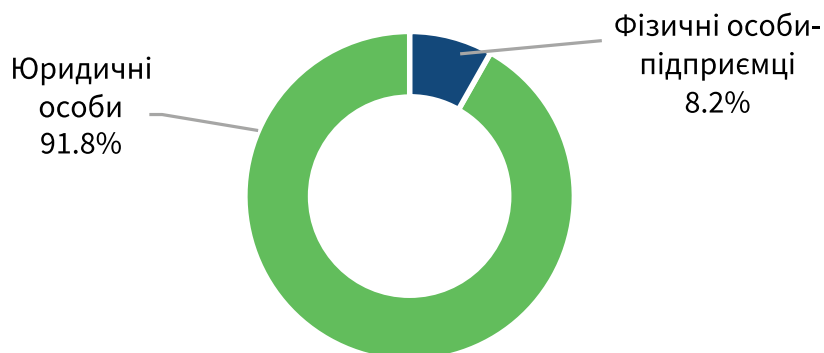
сума компенсацій,
виплачена ММСП
(млн грн)

РЕЗУЛЬТАТИ ПРОГРАМИ В ЧАСТИНІ КОМПЕНСАЦІЇ ПРОЦЕНТІВ СТАНОМ НА 01.01.2022

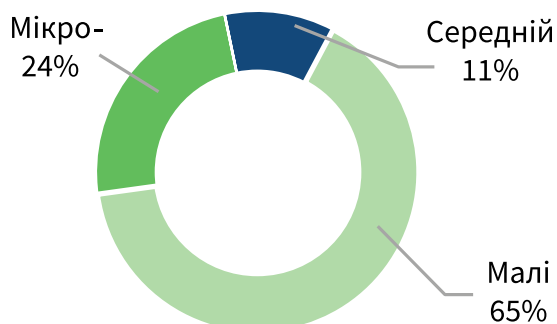
Кредитні договори за видами економічної діяльності, %

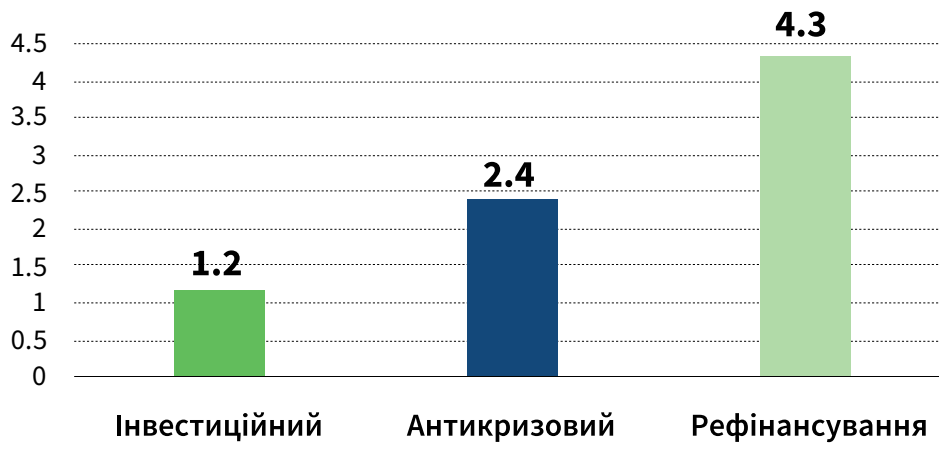
Структура учасників програми за кількістю у розрізі видів ММП, %

Частка сегментів підприємництва у загальному кредитному портфелі, %

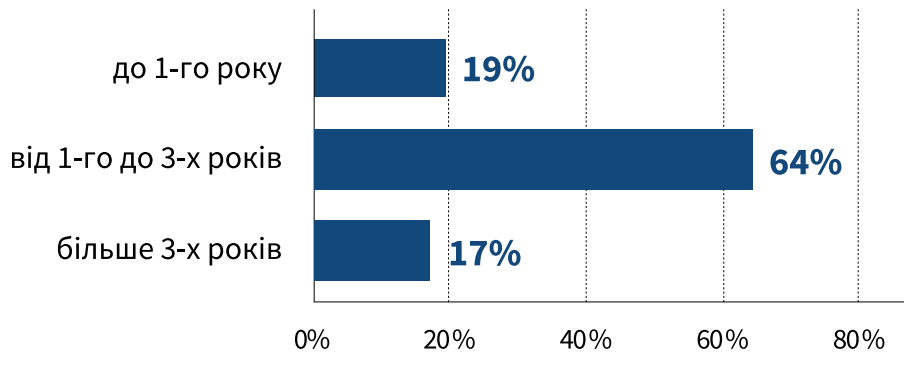

Середня сума кредиту ММП за компонентами, млн грн

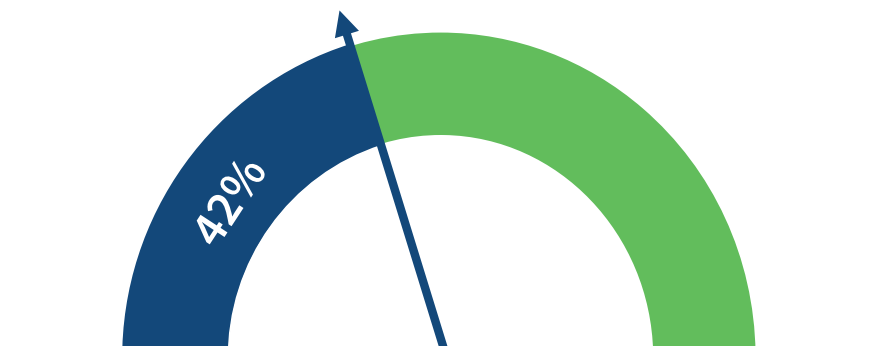

Середня сума кредиту за Інвестиційним компонентом на рівні 1 млн грн свідчить про широкую присутність в ньому переважно мікропідприємств.

Структура кредитних договорів за строками, %

Частка програми в загальному кредитному портфелі ММСП уповноважених банків, %

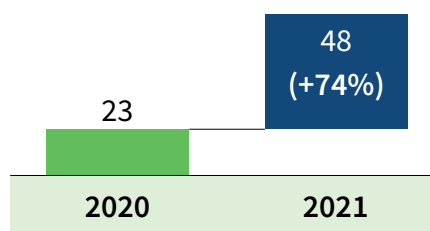
За неповні 2 роки реалізації програма посіла 42% в загальному кредитному портфелі ММСП уповноважених банків, забезпечивши його зростання за результатами 2021 року на 25%

Попри продовження у 2021 році впливу на бізнес карантинних обмежень, від яких переважно постраждали мікро- та малі підприємства, динаміка кредитування в рамках програми зберегла позитивні темпи. Зазначені у звіті результати вдалось досягти завдяки широкій популяризації державної програми та внесенню необхідних змін з метою адаптації до ринкових умов та потреб суб'єктів підприємництва. Перевищення запланованого рівня показників вказує на розповсюдження програми (державної підтримки) саме на цільову аудиторію, передбаче-

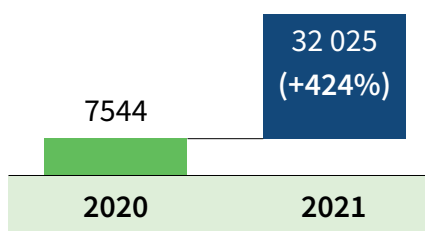
ну умовами програми із дотриманням встановлених критеріїв прийнятності для позичальників із відповідним дотриманням платіжної дисципліни суб'єктами підприємництва.

Також слід зауважити, що після введення воєнного стану в Україні, починаючи з 24.02.2022р., уповноважені банки, які є учасниками Програми, здійснювали кредитування ММСП з відповідним приростом кредитного портфеля, який склав 43,4 млрд грн.

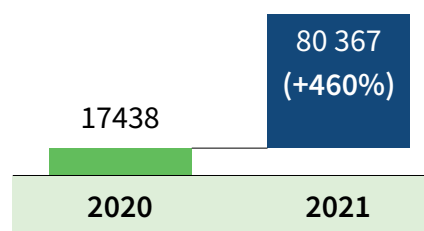
Уповноважені банки, од.

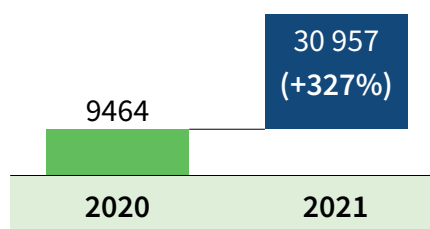
Кредитні договори, од.

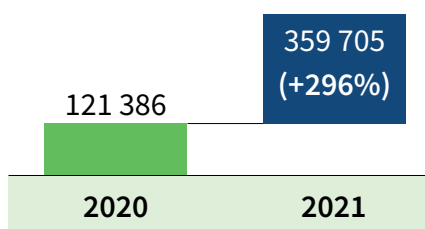
Кредитні договори, млн грн

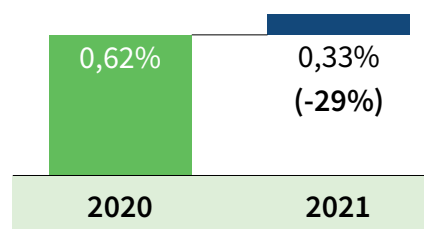
Створені робочі місця, осіб

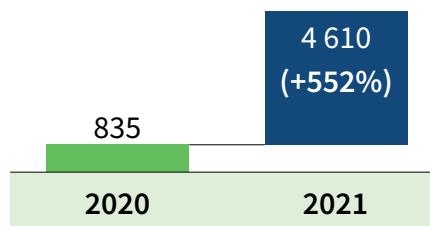
Збережені робочі місця, осіб

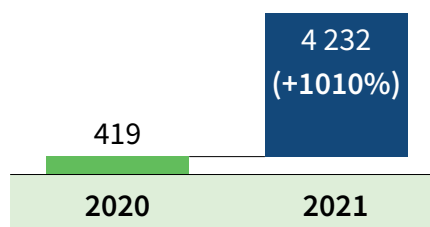
Проблемна заборгованість, %

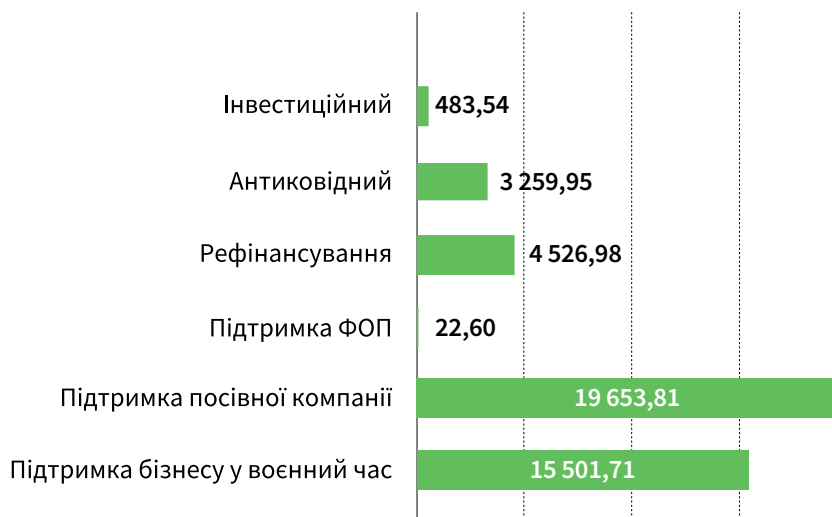
Сума компенсацій на екс-рах в банках, млн грн

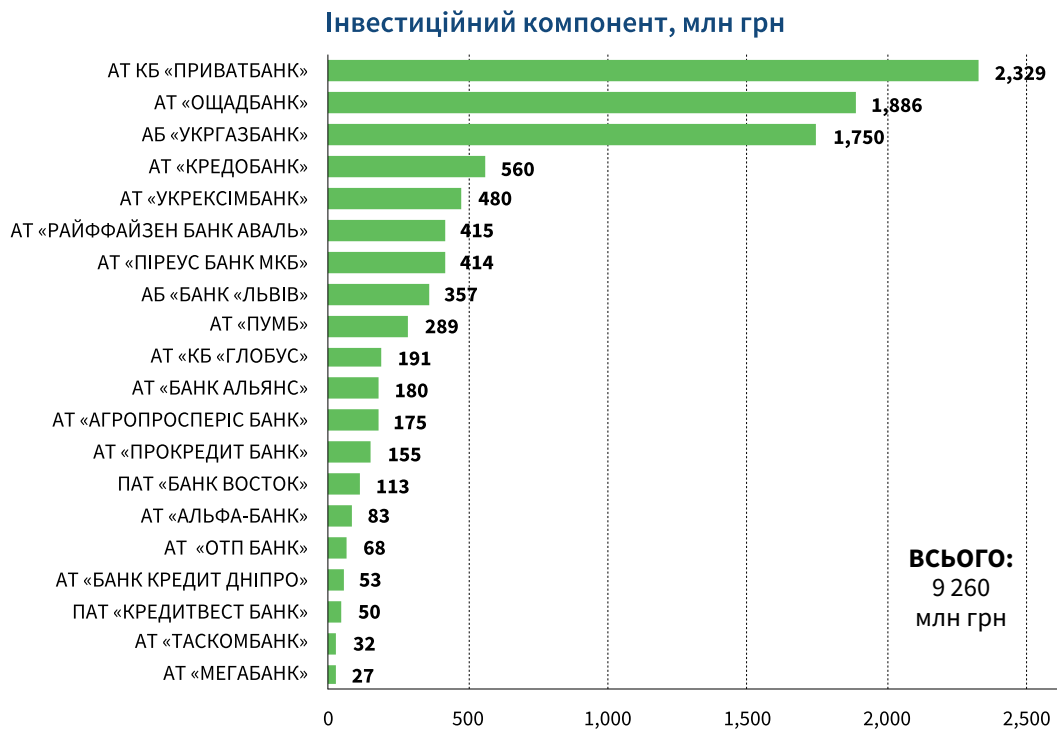
Сума компенсацій виплачених ММСП, млн грн

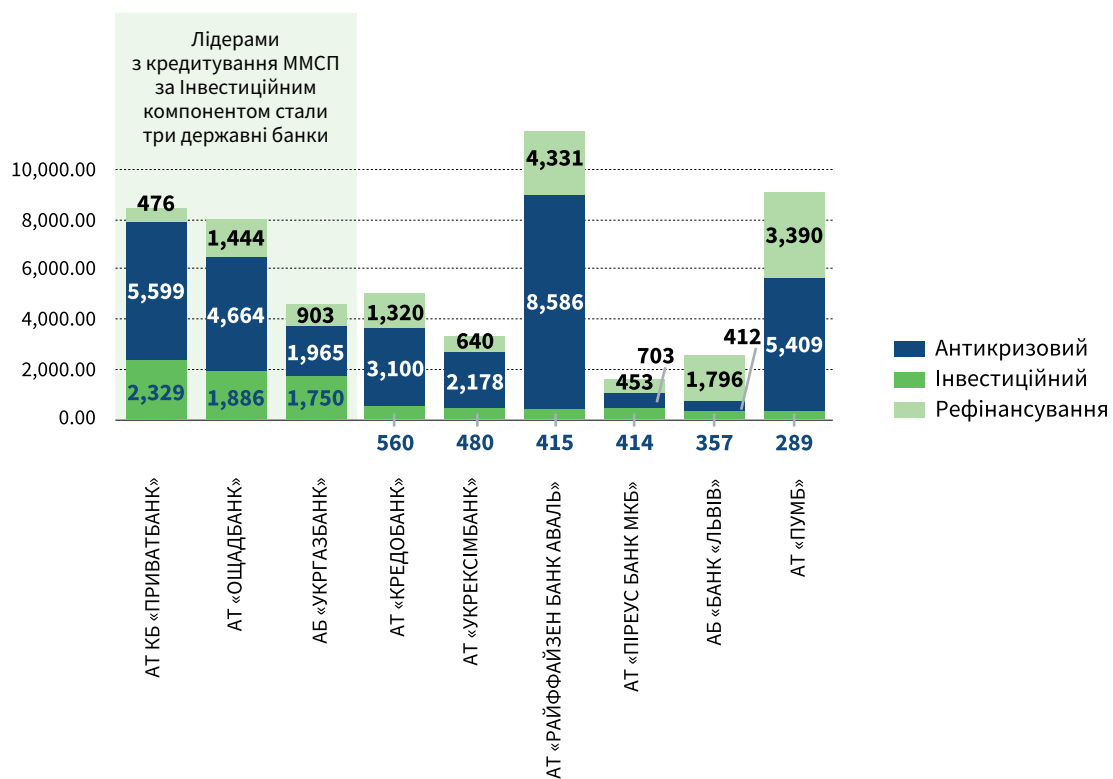
Підписані кредитні договори за компонентами програми починаючи з 24.02.2022 (млн грн)

СУМИ УКЛАДЕНИХ КРЕДИТНИХ ДОГОВОРІВ З ММСП В РОЗРІЗІ КОМПОНЕНТІВ ПРОГРАМИ

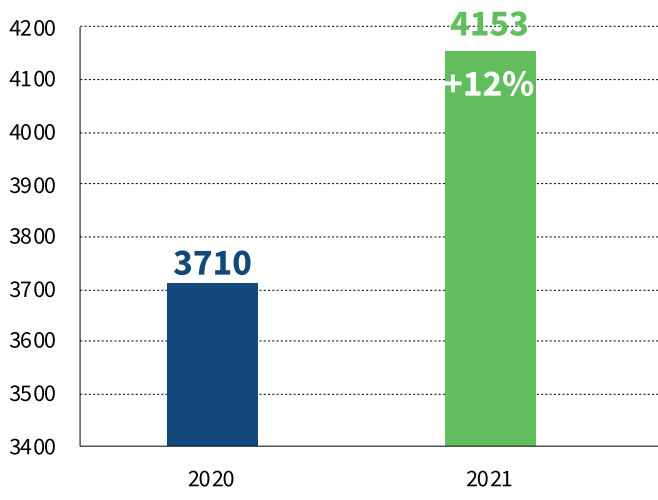

СУМИ УКЛАДЕНИХ КРЕДИТНИХ ДОГОВОРІВ З ММСП В РОЗРІЗІ КОМПОНЕНТІВ ПРОГРАМИ

ВПЛИВ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ЗА ПРОГРАМОЮ НА ЗБІЛЬШЕННЯ ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

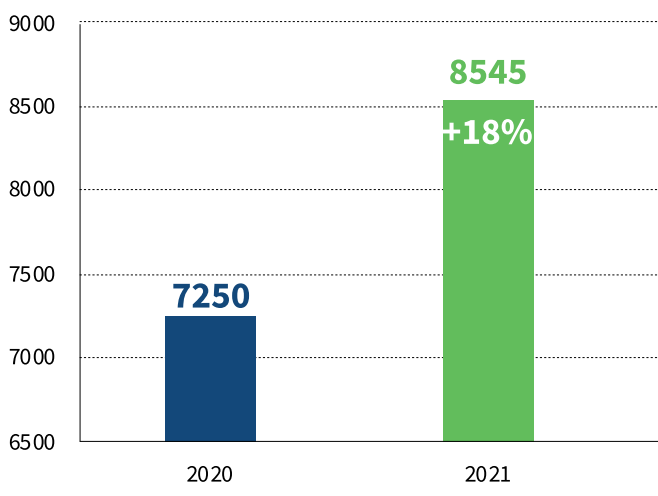
Зміна загальної суми податку на прибуток, млн грн

1. Суб'єкти підприємництва, які скористалися державною підтримкою в межах Програми, за результатами 2021 року збільшили суму сплаченого податку на прибуток на 12% до 4 153 млн грн, а єдиного соціального внеску – на 18% до 8 545 млн грн.

2. Таким чином, сума виплаченої протягом 2021 року державної підтримки на компенсацію процентних ставок ММСП в розмірі 3 813,7 млн грн переважно вплинула на збільшення бюджетних надходжень в розмірі 1 738,0 млн грн попри негативний розвиток економічної ситуації в країні через дію карантинних обмежень.

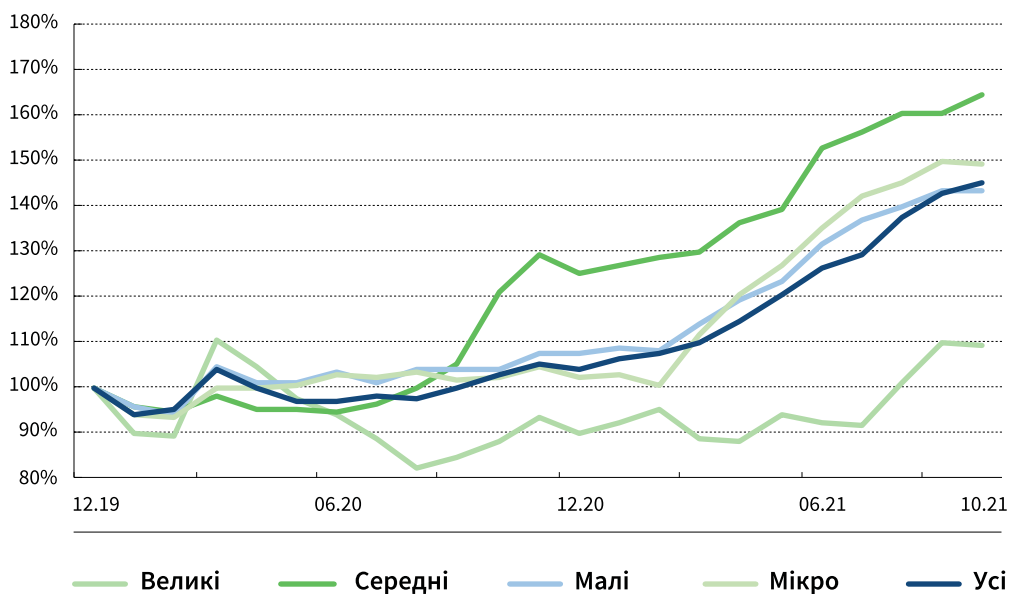
Зміна загальної суми єдиного соціального внеску, млн грн

3. Наведені дані свідчать про позитивний вплив фінансової державної підтримки на розвиток та розширення економічної активності малого бізнесу, а також на поступову офіціалізацію та прозорість його діяльності, що надалі дозволить збільшувати обсяги фінансування та державної підтримки своєї підприємницької діяльності.

РЕЗУЛЬТАТИ ПРОГРАМИ В ЧАСТИНІ КОМПЕНСАЦІЇ ПРОЦЕНТІВ СТАНОМ НА 01.01.2022

1 Програма вплинула на зростання кредитного портфеля мікро-, малих та середніх підприємств на 40,2% за результатами 2021 року

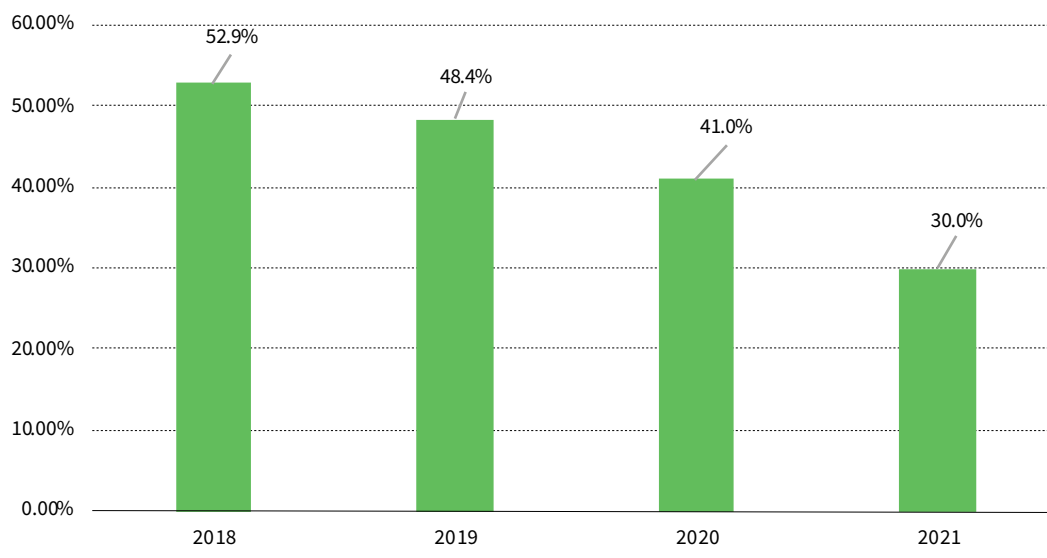

Джерело: звіт про фінансову стабільність НБУ, грудень 2021 року

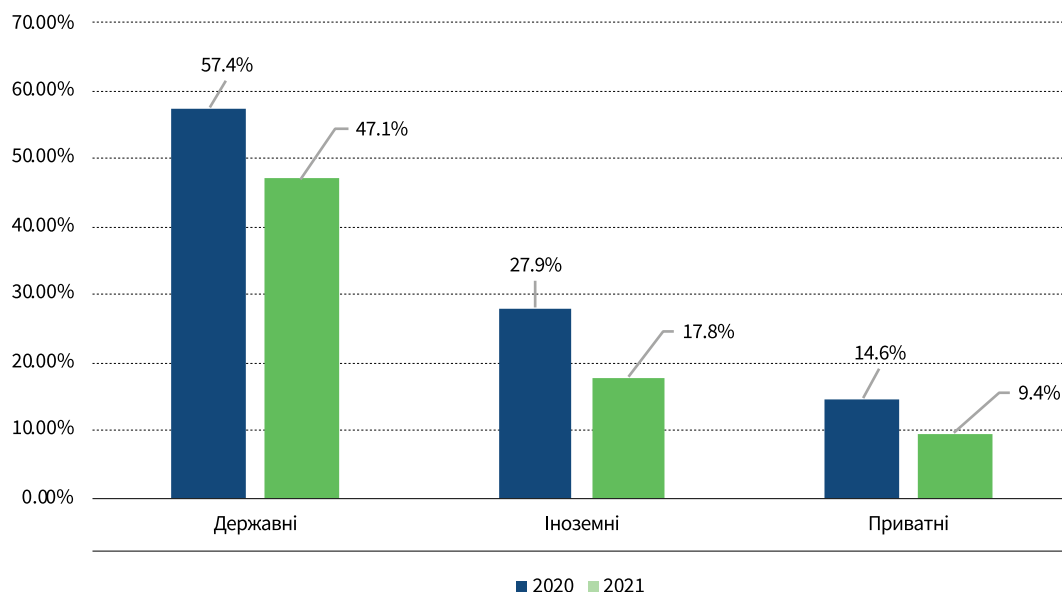
Попри продовження впливу у 2021 році карантинних обмежень, від яких переважно постраждали мікро- та малі підприємства, обсяг їх кредитування у звітному періоді зріс на 40,2%. За оцінками НБУ такої позитивній динаміці сприяла програма «Доступні кредити 5-7-9%»

2 Програма зменшила фінансове навантаження на ММСП в період карантинних обмежень, мінімізувавши проблемну заборгованість та негативний вплив на фінансову стабільність країни

Частка NPL у всіх банках

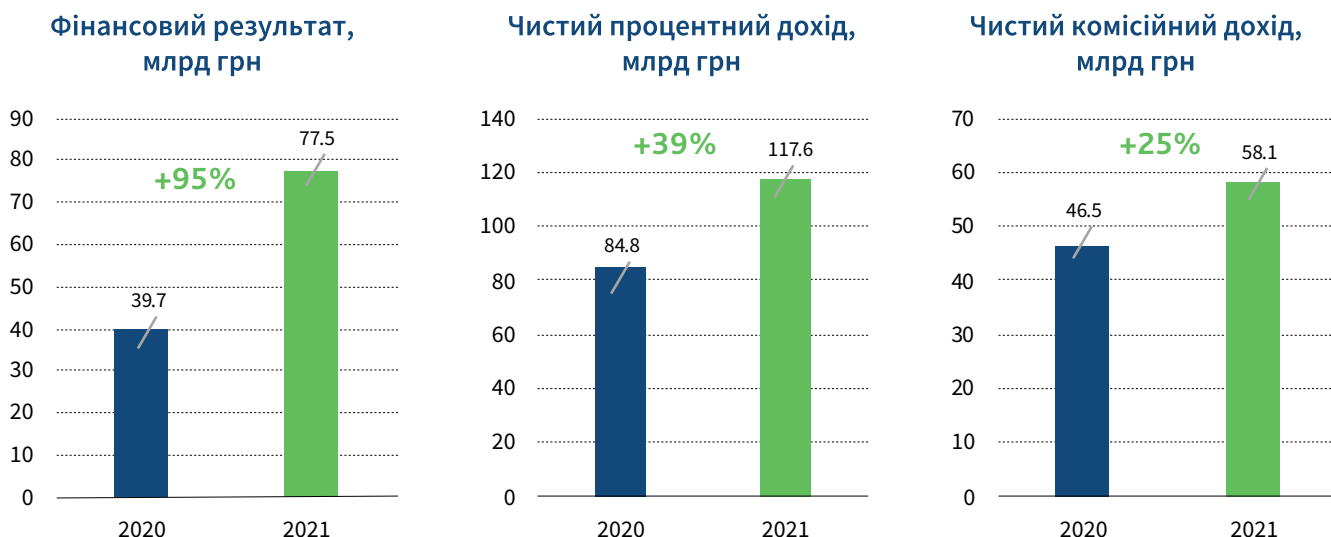
Частка NPL у банках за формою власності

Рівень проблемної заборгованості за результатами 2021 року в межах програми з урахуванням карантинних обмежень склав 0,33%, оскільки програма сприяє посиленню фінансової дисципліни ММСП, без дотримання якої вони можуть втратити право на державну підтримку.

Таким чином, програма стала певною мірою буфером, який стримав можливе зростання кредитів, що не працюють та забезпечив позитивну динаміку їх скорочення по банківській системі України до 30% за результатами 2021 року.

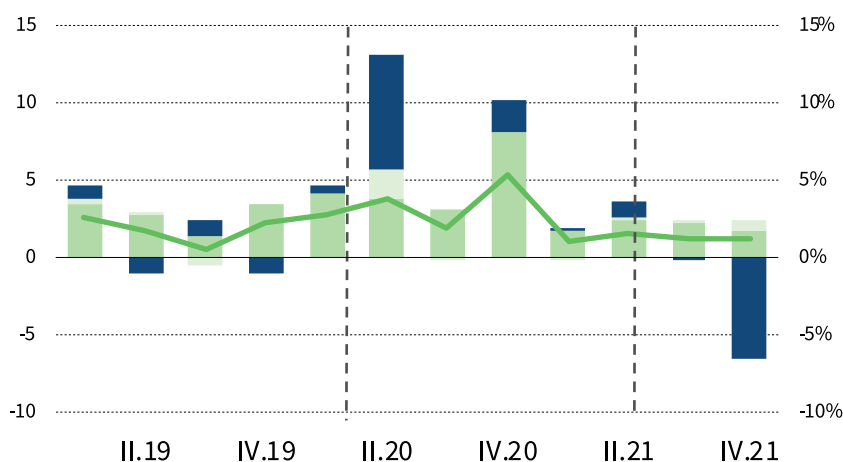
3 Програма вплинула на зростання прибутку банківського сектору в 2021 році до історичного максимуму – 77,5 млрд грн

Завдяки активному зростанню банківського кредитування суб'єктів підприємництва при одночасному зниженні розміру проблемних кредитів, чому безпосередньо сприяла Програма, банки України отримали історично рекордні 77,5 млрд грн чистого прибутку.

Завдяки отриманому фінансовому результату українські банки створили додатковий запас капіталу, який дозволить покрити підвищені кредитні ризики, зумовлені воєнною агресією проти України, та утримати фінансову стабільність в країні.

4 Через низьку частку проблемних кредитів в межах Програми зменшилися відрахування банків до резервів під очікувані кредитні ризики

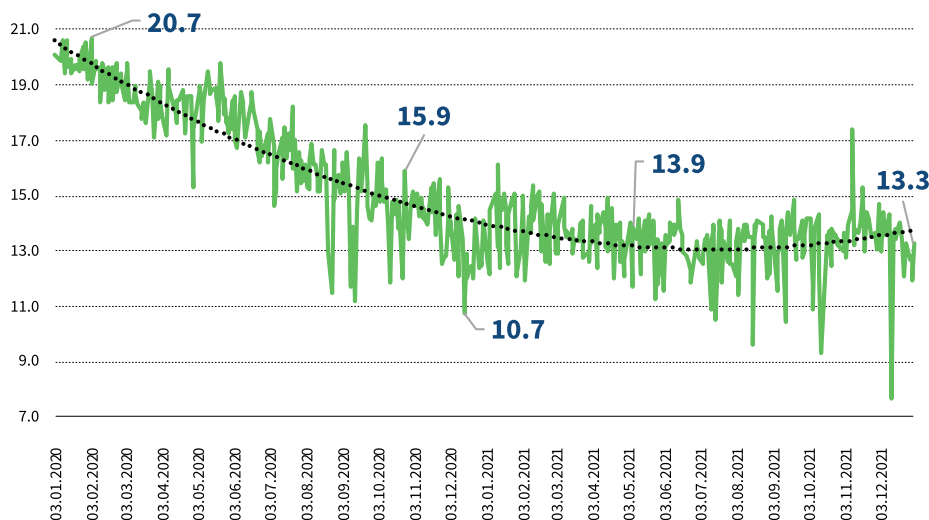

Рекордному зростанню фінансового результату банків України у 2021 році посприяло скорочення відрахувань до резервів під можливі кредитні ризики, а також розформування резервів за результатами 4 кварталу 2021 року завдяки зменшенню частки непрацюючих кредитів.

Вивільнений капітал банків від розформування резервів та їх зменшення створив буфер для подальшого нарощення кредитування малого бізнесу України, у тому числі й під час воєнного стану.

- В інші резерви, млрд грн
- В резерви під кредити Приватбанком, млрд грн
- В резерви під кредити іншими банками, млрд грн
- Cost of risk* (п. ш.)

5 Програма вплинула на суттєве зниження процентних ставок за кредитами ММСП, утримавши цю тенденцію і в 2021 році

З моменту старту програми 01.02.2020 процентні ставки за довгостроковими кредитами у національній валюті для суб'єктів господарювання згідно зі статистикою фінансових ринків НБУ знизилась з 20,7% річних до 13,3% річних станом на 01.01.2022.

6 Програма має високу популярність серед банків України у порівнянні з аналогічними державними програмами

Станом на 01.01.2022 уповноваженими банками програми стали 40 банківських установ, які покривають близько 95% ринку банківського кредитування.

Одними з основних чинників зацікавленості банків в участі у програмі стали: актуальність програми, особливо в умовах коронакризи; можливість забезпечення доступного кредитування для суб'єктів підприємництва

ОСНОВНИЙ РЕЗУЛЬТАТ ПРОГРАМИ

За результатами 2021 року Програма «Доступні кредити 5-7-9%» підтвердила свій національний статус та стала, по суті, основним драйвером доступного кредитування суб'єктів мікро-, малого та середнього підприємництва, здійснивши вагомий позитивний вплив як на розвиток реального сектору економіки, так і банківського сектору України.

Особливу актуальність та значущість Програми підприємці України відчули саме у складні часи коронакризи, а потім і воєнного стану, коли державна підтримка була вирішальною для продовження фінансування своєї господарської діяльності. Результатом такої взаємодії бізнесу та держави стало зростання робочих місць та податкових надходжень, що зі свого боку сприяло подальшій офіціалізації роботи бізнесу та збільшенню прозорості його діяльності з метою отримання більшого обсягу державної підтримки для розвитку власної справи у майбутньому.

Банківський сектор України, який є безпосереднім виконавцем Програми, також отримав суттєві переваги від участі у ній, які створили надійний фінансовий резерв для подальшого стрімкого розвитку, а також для протистояння зовнішнім потрясінням, зокрема негативним наслідкам воєнної агресії рф проти України.

Стрімке та якісне зростання кредитного портфеля ММСП по банківській системі України при мінімальних розмірах проблемної заборгованості та відсутності необхідності у формуванні резервів під кредитні ризики дозволило банкам за результатами 2021 року отримати максимальний історичний прибуток, скерувавши його на збільшення капіталу та посилення своєї фінансової стабільності. Завдяки цьому, банківський сектор України в сильнішому та стабільнішому стані може відповідати наслідкам військової агресії та тримати оборону реального сектору економіки України.

ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ МСП: КРЕДИТНІ ГАРАНТІЇ

В межах Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%» Фонд розвитку підприємництва протягом 2021 року продовжував надавати портфельні кредитні державні гарантії через Уповноважені банки за кредитами суб'єктам мікро-, малого та середнього підприємництва (ММСП). Механізмом впровадження кредитних гарантій передбачається, що держава, покриває частину кредитного ризику ММСП, створюючи умови для розширення та збільшення обсягів банківського кредитування.

Розмір надання портфельних кредитних гарантій становить від 50% до 80% від суми кредиту ММСП, але не більш ніж 50% від загального розміру гарантованого портфелю кредитів ММСП Уповноваженого банку.

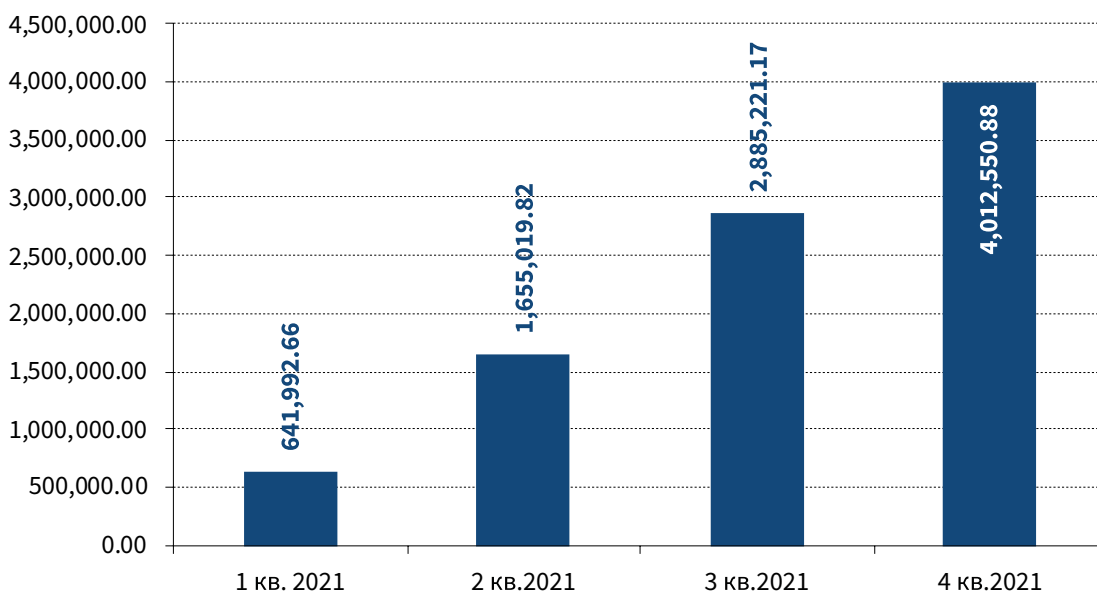
Основні умови та параметри механізму кредитних гарантій продовжують визначатись Порядком надання фінансової державної підтримки суб'єктів малого та середнього підприємництва, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.01.2020 №28, також Порядком використання коштів державного бюджету передбачених для забезпечення функціонування Фонду розвитку підприємства, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 24.01.2020 №29.

За результатами 2021 року завдяки гарантіям Фонду уповноважені банки видали кредитів мікро- та малим підприємствам на загальну суму 809,2 млн грн. Водночас, гарантований Фондом портфель станом на 01.01.2022 становив 842,75 млн грн. Всього за 2020 та 2021 роки уповноважені банки видали кредитів з гарантією Фонду на суму - 1 412,6 млн грн.

Варто зазначити, що розмір проблемних кредитів ММСП, які б могли бути підставою для гарантійних випадків, в межах механізму кредитних гарантій за програмою «Доступні кредити 5-7-9%» станом на 01.01.2022 склав 0,0%. Водночас, приріст коштів гарантійного фонду за результатами 2021 року становив 4,013 млн грн, який був досягнутий завдяки комісії за надання гарантії Фонду. Таким чином, з початку запровадження кредитних гарантій, приріст коштів гарантійного фонду завдяки комісії за надання гарантії становив 4,378 млн грн.

Наведені дані свідчать про результативність запровадженого механізму кредитних гарантій за кредитами ММСП, що і надалі використовуватиметься для підтримки фінансування ММСП в межах програми «Доступні кредити 5-7-9%».

Збільшення гарантійного фонду за рахунок комісії за надання гарантії, грн

РЕЗУЛЬТАТИ ПРОГРАМИ В ЧАСТИНІ КРЕДИТНИХ ГАРАНТІЙ СТАНОМ НА 01.01.2021

4

кількість
уповноважених
банків

1 186,15

МЛН ГРН

портфель ММП
з гарантією
фонду

842,752

МЛН ГРН

гарантійний
портфель ММП

504,378

МЛН ГРН

сума
максимальної
сплати за
гарантіями
фонду

4,378

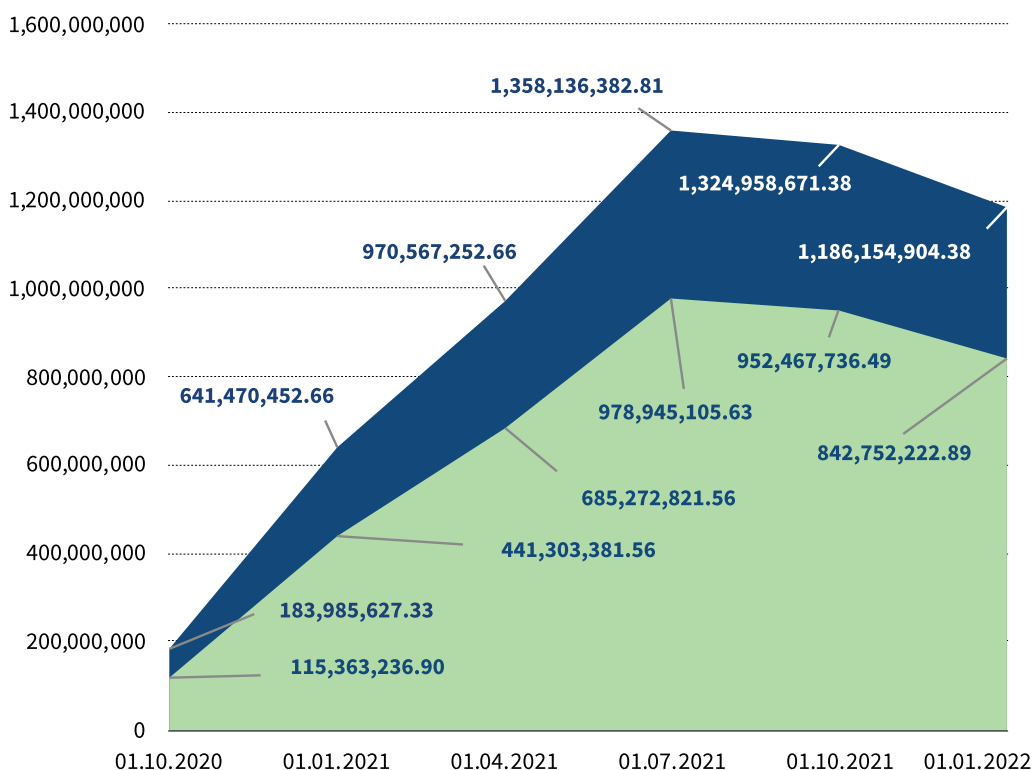
МЛН. ГРН

приріст
гарантійного
фонду (комісія)
за 2 роки

0,00%

гарантійні
випадки

Динаміка кредитного та гарантійного портфелів

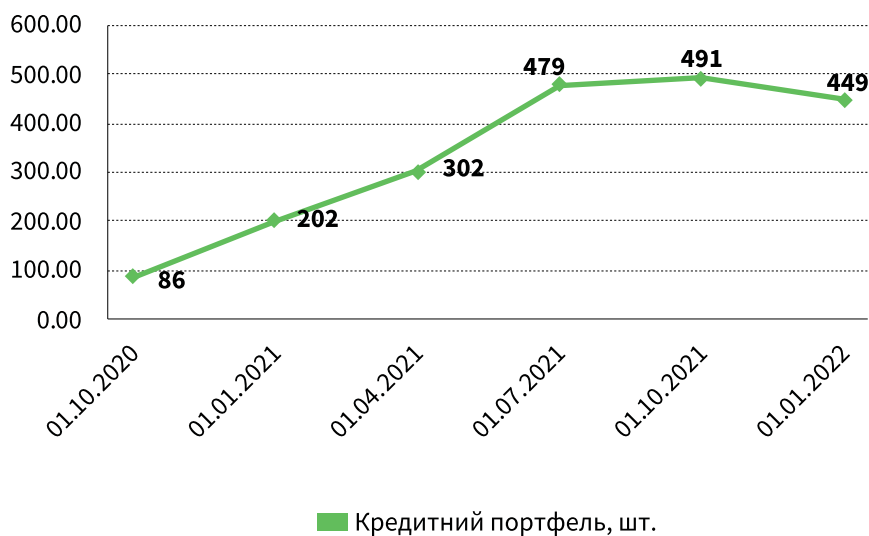
Кредитний портфель ММП, грн

Гарантійний портфель ММП, грн

Протягом двох років реалізації програми «Доступні кредити 5-7-9%», запроваджений в межах неї механізм кредитних гарантій продемонстрував високі темпи зростання гарантійного портфеля ММСП при нульовому рівні гарантійних випадків.

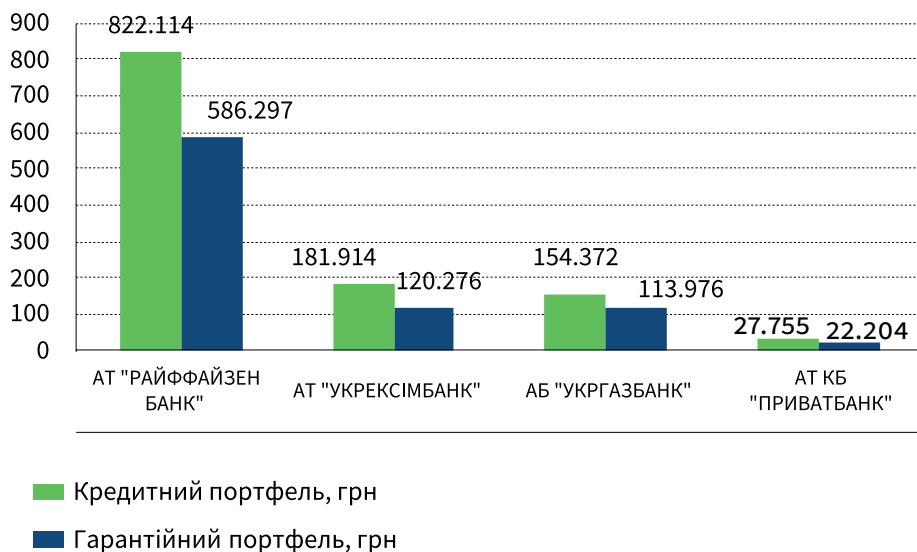
РЕЗУЛЬТАТИ ПРОГРАМИ В ЧАСТИНІ КРЕДИТНИХ ГАРАНТІЙ СТАНОМ НА 01.01.2022

Кількісна динаміка портфеля гарантій

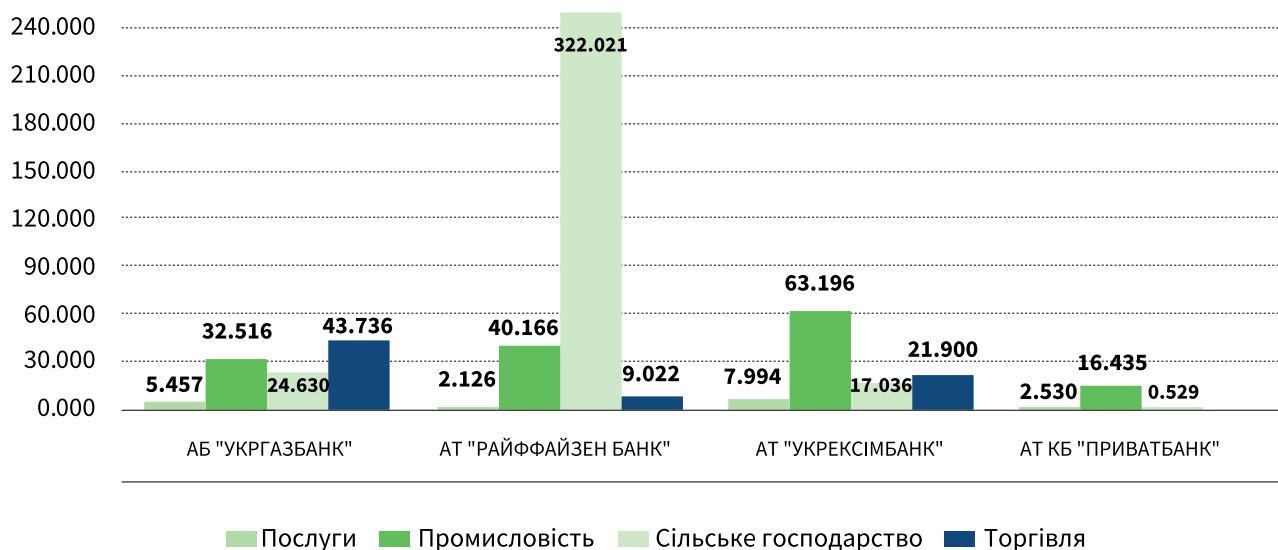
Протягом 2-х років впровадження механізму надання кредитних гарантій в уповноважених банках Фонду, спостерігалась стабільна динаміка зростання кількості кредитів, за якими видана гарантія. Однак наприкінці 2021 року кількість кредитів із гарантією Фонду зменшилась у зв'язку із закінченням строку дії договору та/або повним погашенням кредитів, особливо тих ММСП, що мають сезонний характер бізнесу, зокрема - залучених у сфері сільського господарства.

Портфель гарантій в розрізі уповноважених банків, млн грн

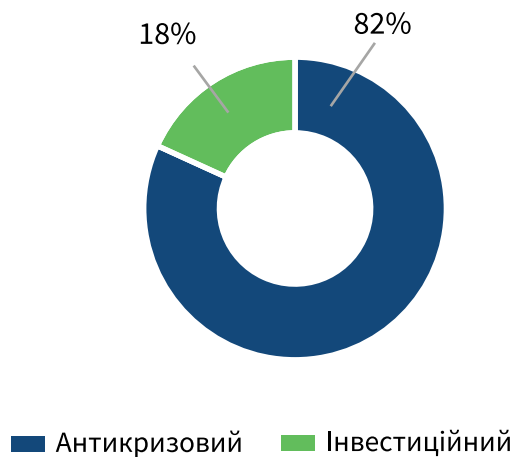

Активними учасниками програми в частині кредитних гарантій є 4 уповноважених банки, які впроваджують механізм кредитних гарантій, поєднавши його з процедурами кредитування ММСП, що дозволяє їм розширити обсяг фінансування підприємств, які без гарантії не могли взяти участь у програмі. Лідером по сумі та кількості виданих кредитів під гарантію Фонду є АТ "РАЙФФАЙЗЕН БАНК", портфель якого складає 57% загального портфеля гарантій.

Структура гарантованого портфеля ММСП за КВЕД станом на 01.01.2022, млн грн

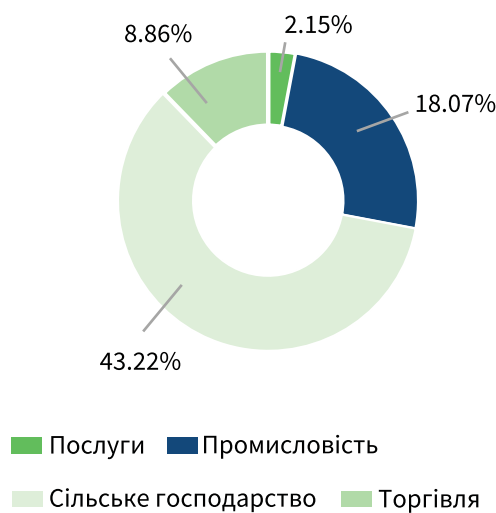

Структура гарантованого портфеля ММСП за компонентами, %

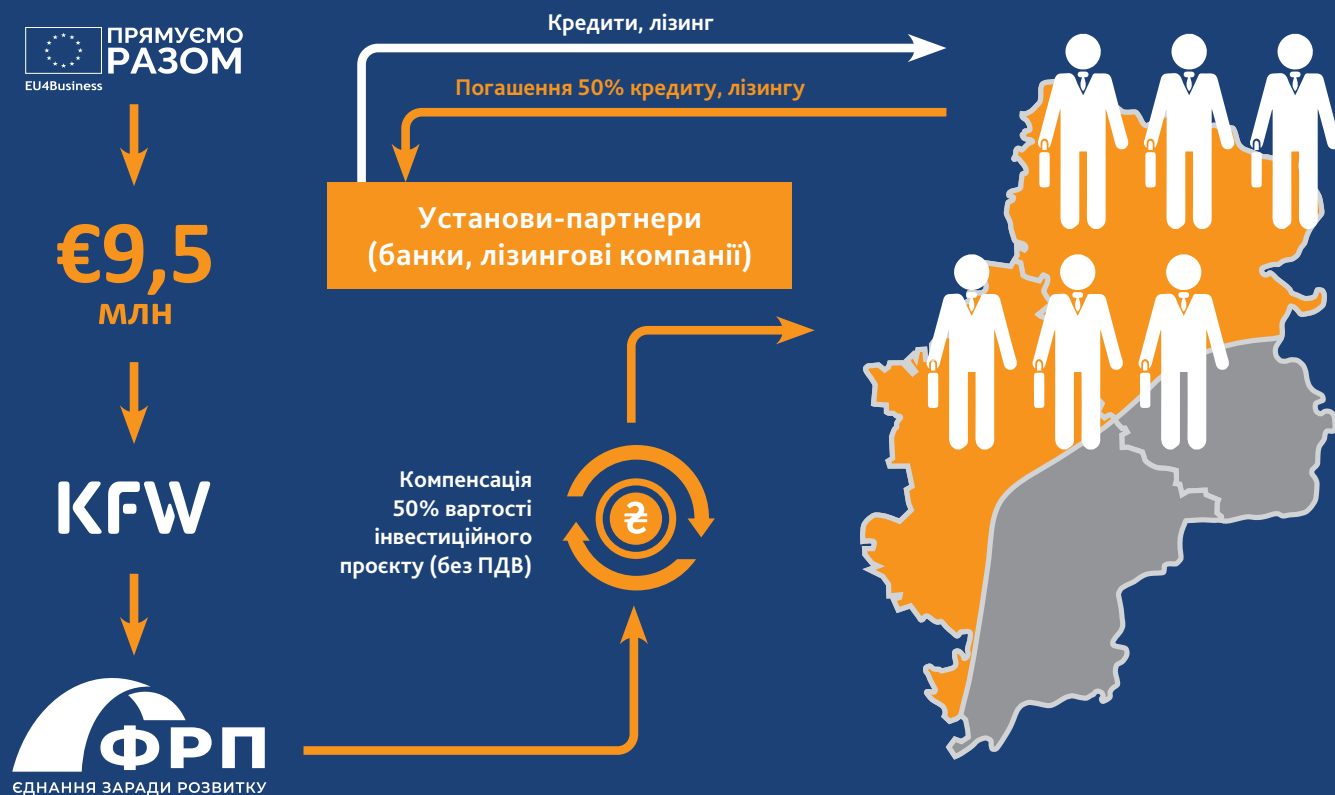
Розширення можливості використання кредитних гарантій Фонду в межах Антикризового компонента програми «Доступні кредити 5-7-9%» дозволило підтримати значну кількість ММСП, які опинились в тимчасових труднощах, пов'язаних з дефіцитом короткострокової ліквідності, зумовленим карантинними обмеженнями.

Загальна структура гарантованого портфеля ММСП за КВЕД, %

Структура гарантованого портфелю ММСП за видами економічної діяльності підприємств в цілому повторює тенденції загального кредитного портфеля ММСП уповноваженого банку за програмою «Доступні кредити 5-7-9%», в якому переважають підприємства, що здійснюють діяльність у сільському господарстві.

ПРОГРАМА «FINANCEAST»

ПІДПРИЄМЦІ СХОДУ УКРАЇНИ ПРОДЕМОНСТРУВАЛИ ВИСОКИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ

Програма FinancEast реалізується в межах Компонента 2 «Економічне відновлення та розвиток ММСП» угоди між Урядом України та Європейською Комісією «Підтримка ЄС для сходу України», а також ініціативи EU4Business.

Впровадження програми здійснює Фонд розвитку підприємництва за непрямого управління Німецького банку розвитку KfW, між якими була укладена Фінансова угода від 14.05.2019.

Основна мета програми FinancEast – відновлення фінансування інвестиційних проєктів ММСП на сході України, що сприятиме досягненню таких стратегічних цілей:

- економічне відновлення сходу України,
- активізація ділової та інвестиційної активності ММСП в регіоні,
- розширення присутності фінансових та банківських установ, що забезпечуватимуть фінансування інвестицій ММСП на постійній основі,
- поступове відновлення миру на сході України.

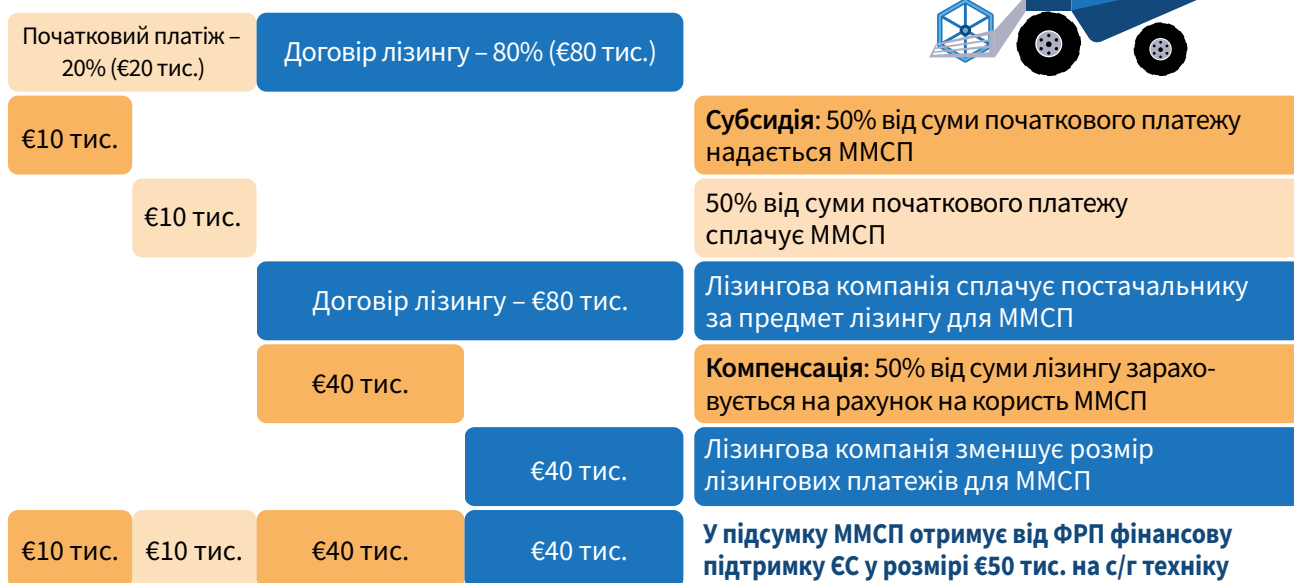
Підтримка фінансування інвестицій ММСП в межах програми здійснювалась з використанням інструменту компенсації 50% від вартості інвестиційного проєкту, яка, по суті, виконувала подвійну роль: для підприємців покривала половину інвестиційних витрат, спонукаючи до ділової активності; а для установ-партнерів слугувала гарантією повернення половини суми кредиту або лізингу, мінімізуючи їх ризики та збільшуючи обсяг кредитних та лізингових операцій в регіоні.

Після підписання Фінансової угоди 14.05.2019 між ФРП та KfW, розпочалась підготовча фаза, в межах якої був розроблений механізм реалізації програми з використанням ескроу-рахунків, операційний посібник, проєкти договорів з фінансовими установами-партнерами, критерії прийнятності програми для ММСП та установ-партнерів, проведений відбір установ-партнерів. За результатами такого відбору установами-партнерами програми стали ТОВ «ОТП ЛІЗИНГ», АТ «ОЩАДБАНК» та АБ «УКРГАЗБАНК».

Активна фаза реалізації програми FinancEast розпочалась з січня 2020 року, в межах якої установи-партнери забезпечили відбір та фінансування інвестиційних проєктів ММСП. За результатами 2020-2021 років Фондом було достроково реалізовано основну фазу програми з відшкодування вартості профінансованих установами-партнерами інвестиційних проєктів ММСП. Загалом, в межах програми було профінансовано 153 інвестиційних проєктів ММСП на загальну суму 612,75 млн грн, для підтримки яких у вигляді компенсації 50% від вартості інвестицій ММСП Фондом було використано 100% або 250,81 млн грн (еквівалент 8,1 млн євро) фінансової підтримки Європейського Союзу.

Таким чином, підприємці сходу України продемонстрували високий попит та інвестиційний потенціал, що є важливою передумовою до швидкого економічного відновлення та встановлення миру на сході України. Одночасно з цим, була досягнута і головна мета програми – економічне відновлення та розвиток ММСП в регіоні/ розширення доступу ММСП до фінансування через збільшення кількості фінансових установ та обсягу операцій з фінансування ними ММСП в регіоні.

Інвестиційний проєкт з придбання с/г техніки на суму €100 тис. у гривневому еквіваленті (без ПДВ)

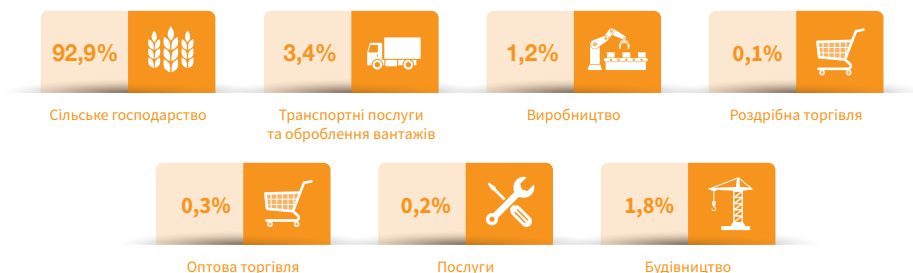
РЕЗУЛЬТАТИ ПРОГРАМИ СТАНОМ НА 31.12.2021

153 інвестиційних проєктів МСП

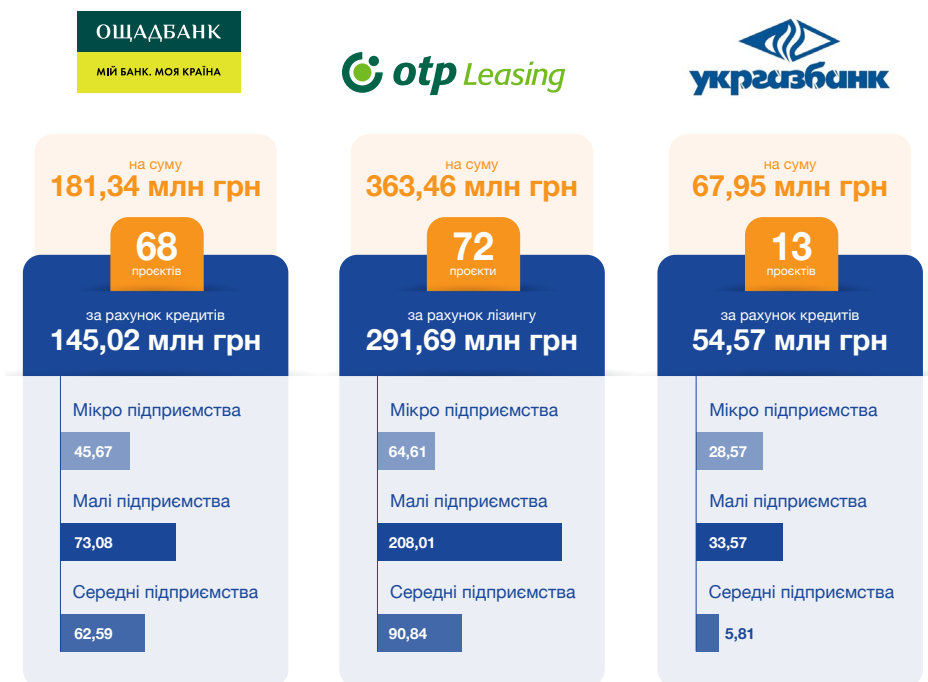

За два роки реалізації програми установами-партнерами було профінансовано 153 інвестиційні проєкти ММСП загальною вартістю 612,75 млн грн.

Сфера діяльності ММСП-учасників Програми

УСТАНОВИ-ПАРТНЕРИ

За весь період реалізації Програми «FinancEast», починаючи з грудня 2019 року й по грудень 2021 року, жоден з кредитних договорів та/або договорів фінансового лізингу з ММСП не було визнано проблемним або безнадійним. Погашення заборгованості за більшістю кредитних договорів та договорів фінансового лізингу здійснювалось ММСП своєчасно та згідно з графіками погашення платежів (допускались лише певні технічні затримки у погашенні платежів деякими ММСП з їх фактичною сплатою в строк до 27 календарних днів).

ПІДТРИМКА ВІД ЄС НА ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ СТАНОМ НА 31.12.2021

ДИНАМІКА ЗБІЛЬШЕННЯ КІЛЬКОСТІ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ В РЕГІОНІ, ЩО КРЕДИТУЮТЬ ММСП СТАНОМ НА 31.12.2021

За період реалізації Програми «FinancEast» спостерігалася динаміка збільшення кількості фінансових установ на підконтрольних Уряду України територіях Донецької та Луганської областей.

до старту програми FinancEast

грудень 2019 року

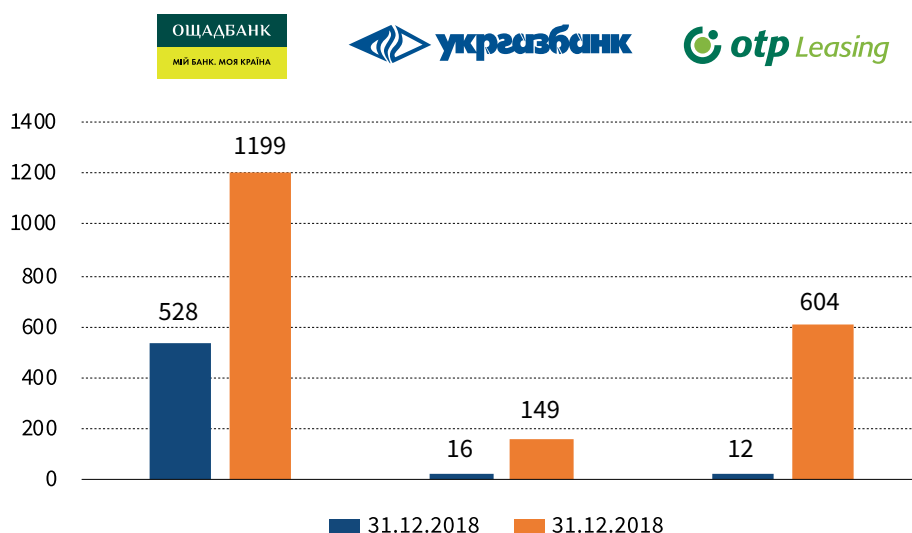
червень 2021 року

Станом на 30 червня 2021 року активне кредитування ММСП в регіоні уже здійснюють 11 фінансових установ: АТ КБ «ПРИВАТБАНК», АТ «ОЩАДБАНК», АБ «УКРГАЗБАНК», АТ «АЛЬФА-БАНК», АТ «КРЕДІТ АГРІКОЛЬ БАНК», АТ «КБ «ГЛОБУС», АТ «МЕГАБАНК», АТ «ОТП БАНК», АТ «ПРОКРЕДИТ БАНК», АТ «ПУМБ» та ТОВ «ОТП ЛІЗИНГ».

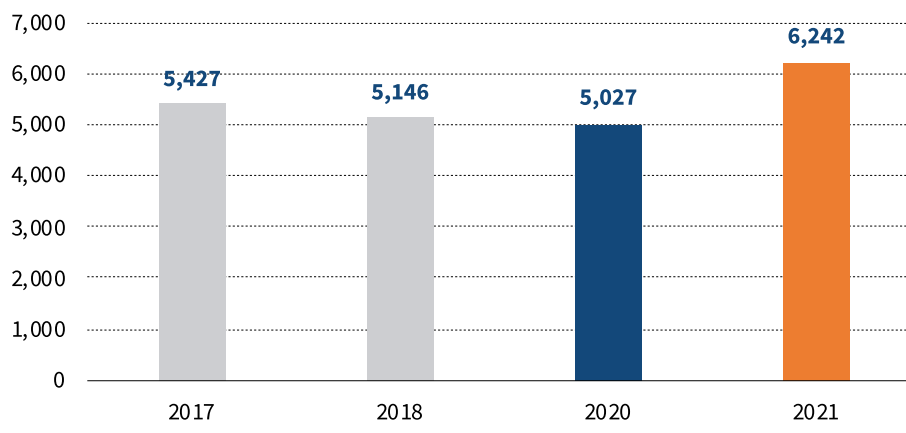
ДОСЯГНЕННЯ ГОЛОВНОЇ МЕТИ ПРОГРАМИ ЗІ ЗБІЛЬШЕННЯ ОБСЯГУ ФІНАНСУВАННЯ ММСП В РЕГІОНІ

Станом на 31.12.2021, установи-партнери Програми загалом збільшили обсяги своїх операцій з фінансування ММСП в регіоні більш ніж на 250% в порівнянні з обсягом аналогічних операцій станом на 31.12.2018. Суттєвим аспектом в збільшенні обсягів фінансування ММСП є готовність установ-партнерів активно фінансувати не лише оборотні засоби, а й інвестиційні проекти ММСП.

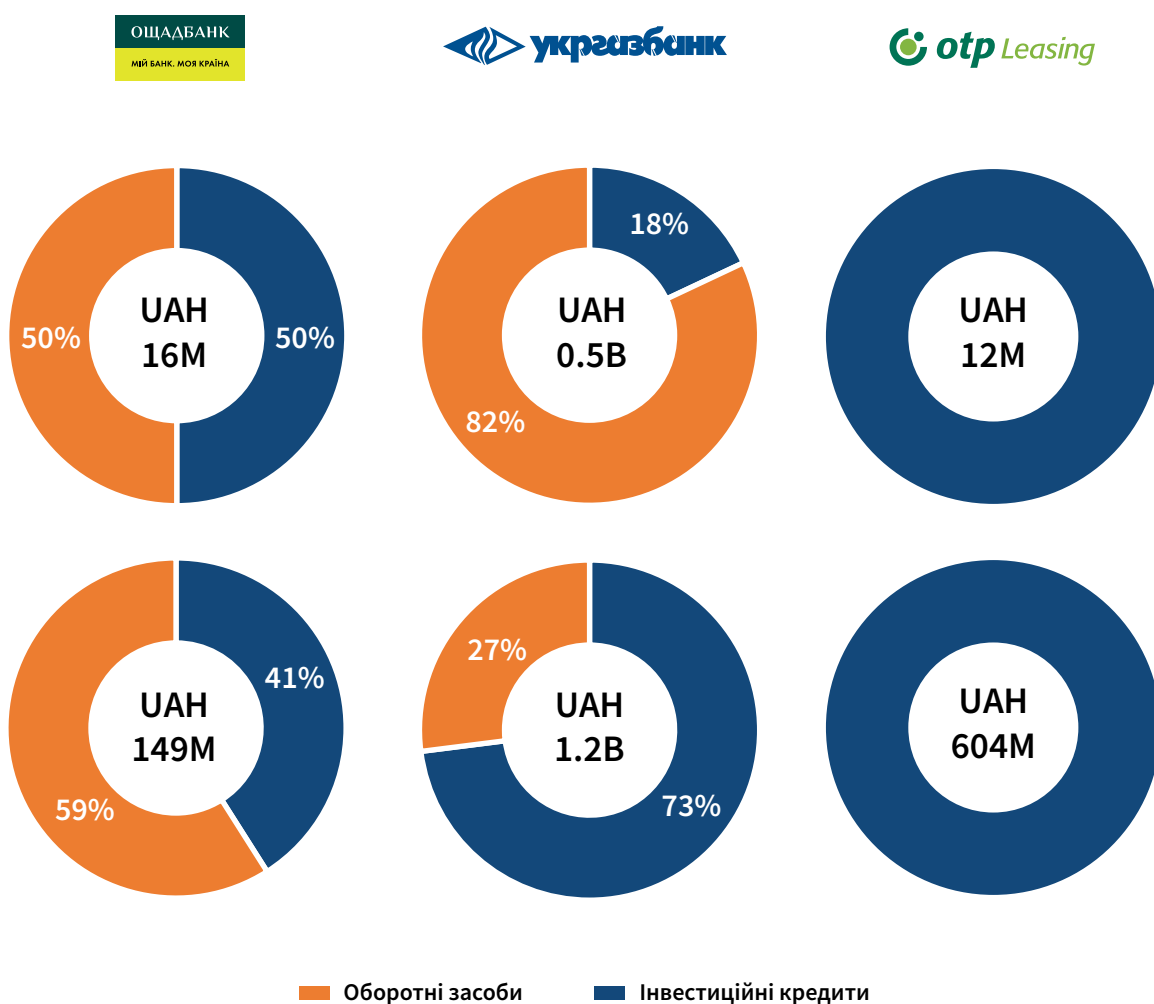
Кредитні портфелі установ-партнерів Програми за кредитами ММСП в регіоні, в млн грн.

Загальний розмір кредитних портфелів банків за кредитами ММСП в регіоні, млн грн.

Структура кредитних портфелів установ-партнерів Програми за кредитами ММСП в регіоні в розрізі цілей кредитування:

Обсяги кредитних портфелів банків за кредитами ММСП в регіоні постійно знижувались до 2020 року та нові кредити ММСП надавались присутніми в регіоні банками в мінімальних обсягах. Починаючи з 2020 року, а саме після запуску Програми «FinancEast», кількість присутніх в регіоні банків, які активно кредитують ММСП, збільшилась. Як наслідок, збільшення кількості банків дозволило суттєво збільшити обсяги кредитних операцій з фінансування ММСП.

ДЕРЖАВНА ПРОГРАМА «ДОСТУПНА ІПОТЕКА 7%»

1 березня 2021 року, за ініціативи Президента та Уряду України, стартувала Державна програма здешевлення вартості іпотечних кредитів «Доступна іпотека 7%», розроблена відповідно до Порядку здешевлення вартості іпотечних кредитів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.01.2020 №28 (зі змінами), що впроваджується коштом фінансової державної підтримки фізичних осіб – громадян України – позичальників іпотечних кредитів. Відповідно до умов Порядку, Програма реалізується Фондом розвитку підприємництва через уповноважені банки.

Першочергова мета Програми – надати громадянам України можливість придбати власне житло в кредит та забезпечити доступність обслуговування кредиту, адже держава компенсує частину нарахованих процентів, а позичальник сплачує лише 7% річних.

Водночас реалізація програми передбачає виконання й інших задач.

Завдяки Програмі Уряд України прагне надати поштовх до більш стрімкого розвитку ринку іпотечного кредитування з розширенням кола банків, які надають кредити на придбання житла як на первинному, так і на вторинному ринку нерухомості. Збільшення кола банків неодмінно сприятиме поживленню ринку іпотечного кредитування, зростанню конкуренції між ними та зниженню процентних ставок за іпотечними кредитами, як це відбувалося за кредитами малого бізнесу в рамках Програми «Доступні кредити 5-7-9%».

Наступна ціль при запровадженні Програми, полягає у наданні стимулів для розвитку будівельної галузі та збільшенні обсягів будівництва нового житла, що буде одночасно впливати й на розвиток суміжних галузей, а наприкінці це буде сприяти розвитку та відновленню всієї економіки України, яка постраждала від коронакризи, як і більшість економік країн світу.

Задекларовані цілі Програми почали реалізовуватись вже з першого року її реалізації. Впровадження Програми «Доступна іпотека 7%» поживило іпотечне кредитування в Україні та підштовхнуло ринок до зменшення ринкової відсоткової ставки за кредитами.

Згідно з даними банків у грудні 2020 року середня ставка іпотечного кредиту на вторинному ринку становила 14%, на первинному – 16,9%. Середньозважена ставка іпотечного кредиту становила у 2021 році – 15,4% на первинному і 13,6% – на вторинному ринку. З початку року ставки знизилися відповідно на 1,5 % для первинного ринку та на 0,3% для вторинного ринку.

Протягом 2021 року до участі у Програмі долучилися 21 уповноважені банки, якими тільки у межах «Доступної іпотеки 7%» видано кредитів на загальну суму майже 1,2 млрд грн, а скористалися Програмою 1370 українських сімей. Таким чином завдяки успішній реалізації Програми, за

дев'ять місяців було видано майже 20% від загальної кількості іпотечних кредитів наданих банками, а це означає, що кожен п'ятий кредит виданий за Програмою «Доступна іпотека 7%».

В ЖОВТНІ 2021 РОКУ УРЯДОМ БУЛИ ВНЕСЕНІ ЗМІНИ ДО ПРОГРАМИ «ДОСТУПНА ІПОТЕКА 7%», ЩО БУЛО ОБУМОВЛЕНО БАЖАННЯМ ЗАЛУЧИТИ БІЛЬШЕ УЧАСНИКІВ ТА ЗРОБИТИ КРЕДИТИ ЩЕ ДОСТУПНІШИМИ ДЛЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ. ДЛЯ ЦЬОГО БУЛО ЗБІЛЬШЕНО З 20% ДО 40% ПЕРЕВИЩЕННЯ ВІД НОРМАТИВНОЇ ПЛОЩІ ЖИТЛА, А ТАКОЖ ЗБІЛЬШЕНО СТРОКИ ВВЕДЕННЯ В ЕКСПЛУАТАЦІЮ ЖИТЛА З 3 ДО 10 РОКІВ ДЛЯ МІСТ МІЛЬЙОННИКІВ, А ДЛЯ ЖИТЛА В ІНШИХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТАХ ВЗАГАЛІ ЗНЯТО ОБМЕЖЕННЯ ТАКИХ СТРОКІВ.

РЕЗУЛЬТАТИ ПРОГРАМИ СТАНOM НА 01.01.2022

21

кількість
уповноважених
банкiв

1 880

кількість заявок
на участь у
Програмі

1 370

кількість
укладених
кредитних
договорів

1 627

МЛН ГРН

сума заявок
на участь у
Програмі

1 185

МЛН ГРН

сума укладених
кредитних
договорів

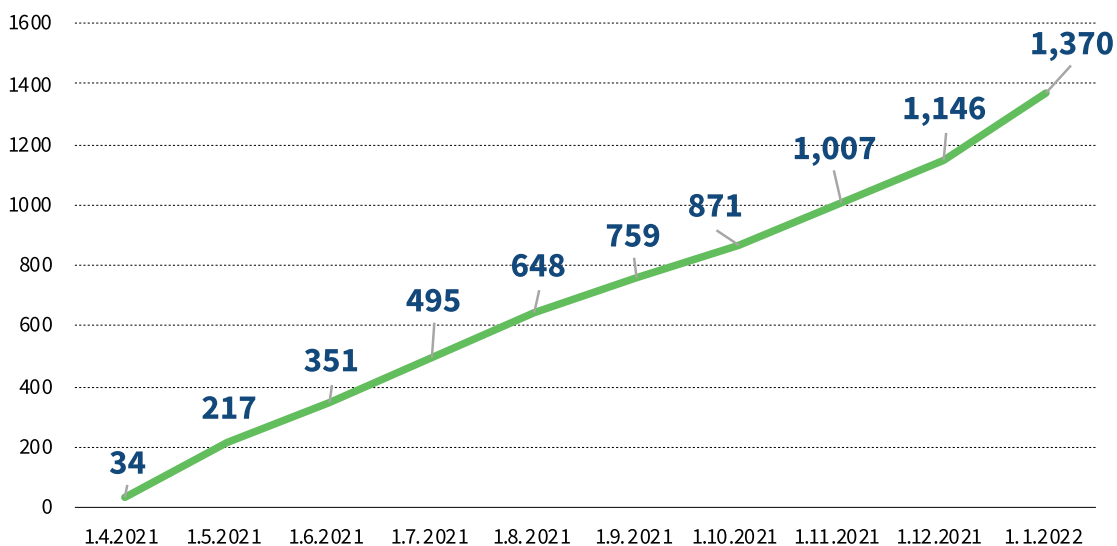
865 299

ГРН

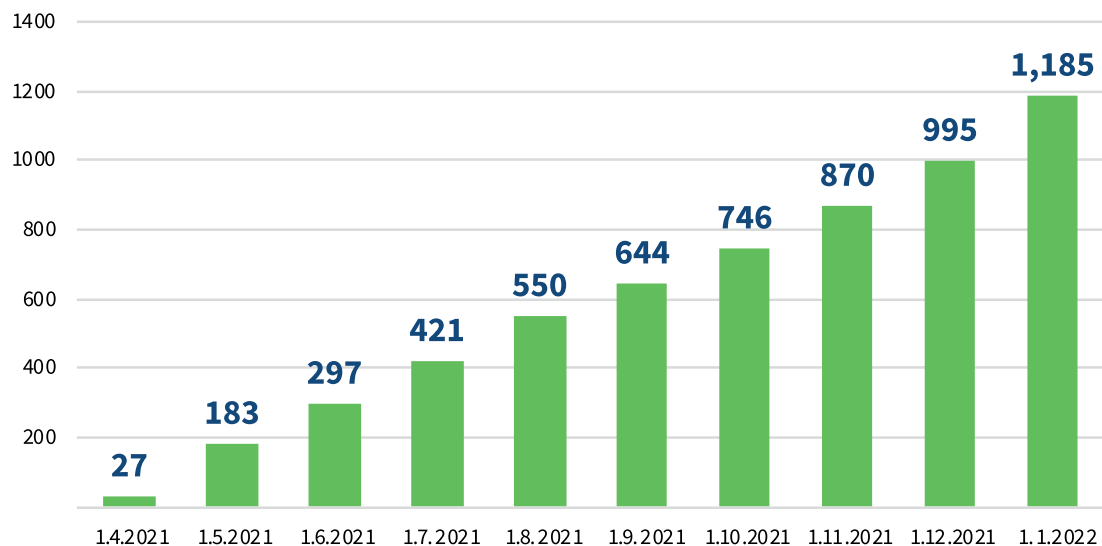
середня сума
іпотечного
кредиту

ДИНАМІКА КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ ЗА ПРОГРАМОЮ

За кількістю кредитних договорів, од.

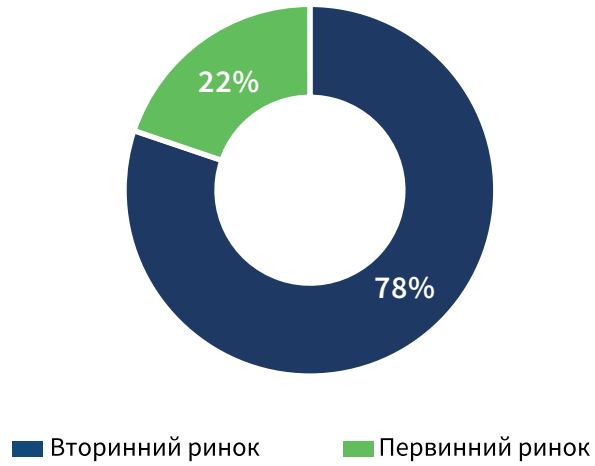

За сумою кредитних договорів, млн грн

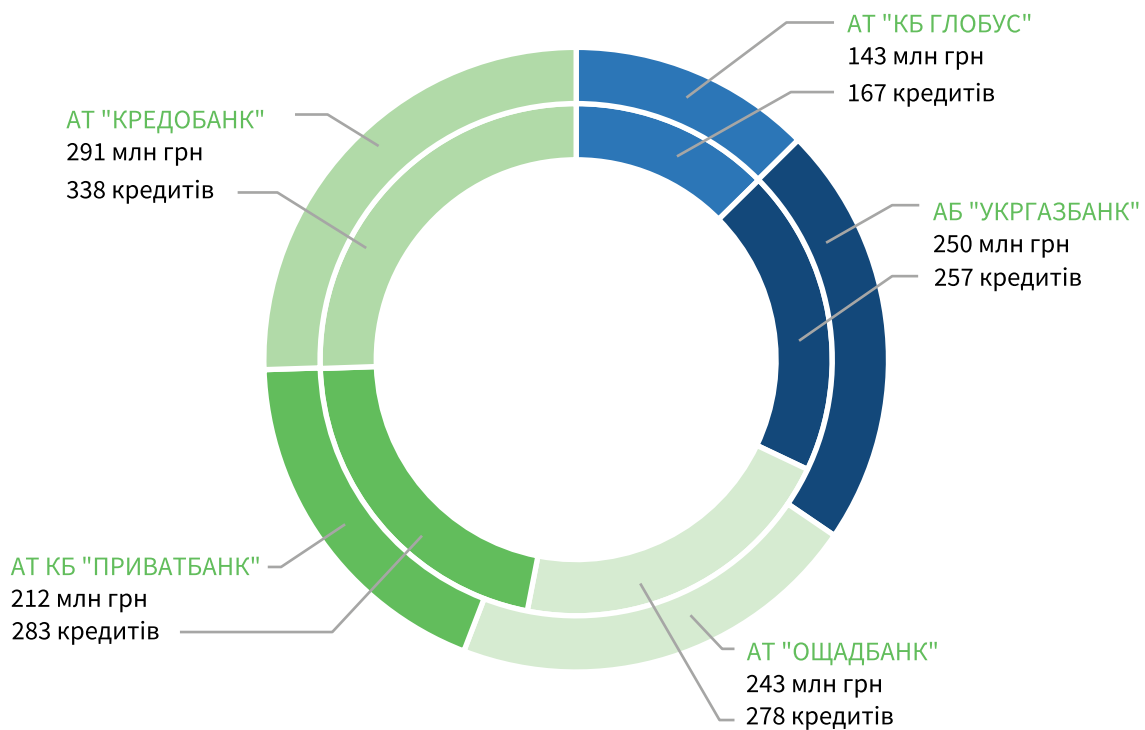
Протягом 2021 року Програма «Доступна іпотека 7%» продемонструвала сталий розвиток на рівні.

За ринком житлової нерухомості

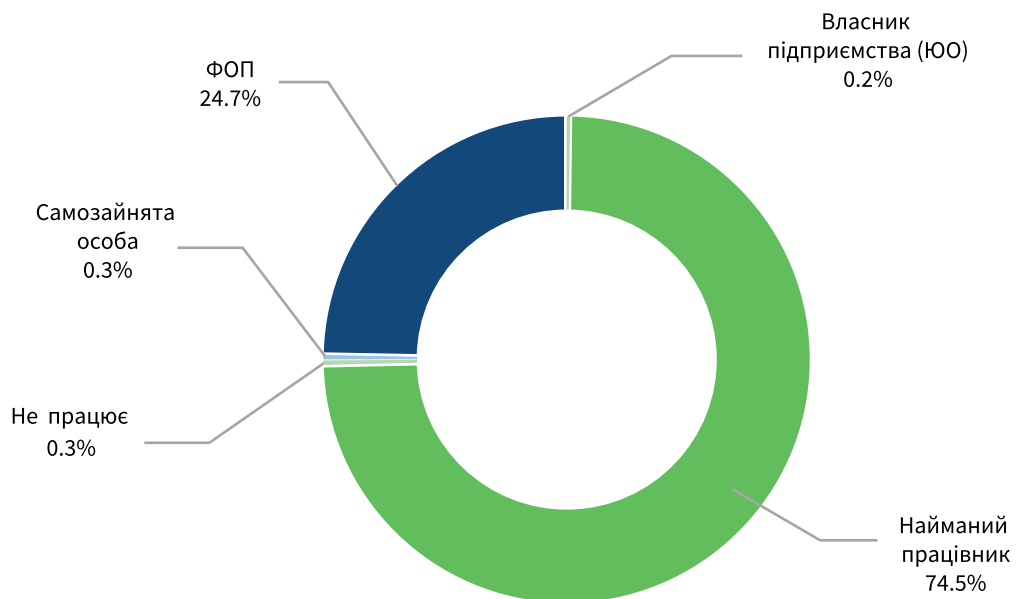

Програма «Доступна іпотека 7%» надає підтримку за іпотечними кредитами для придбання житла як на первинному, так і на вторинному ринку житлової нерухомості.

За кількістю та сумою кредитів ТОП-5 банків

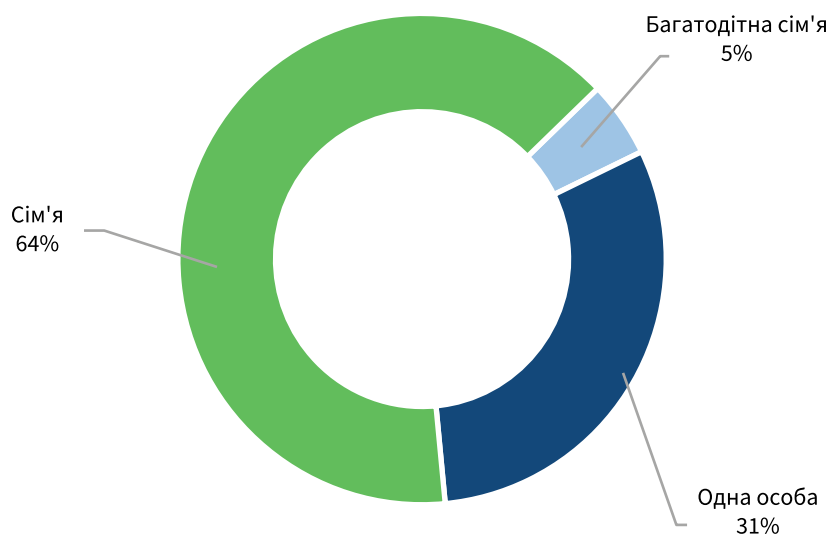

За типом зайнятості позичальника, %

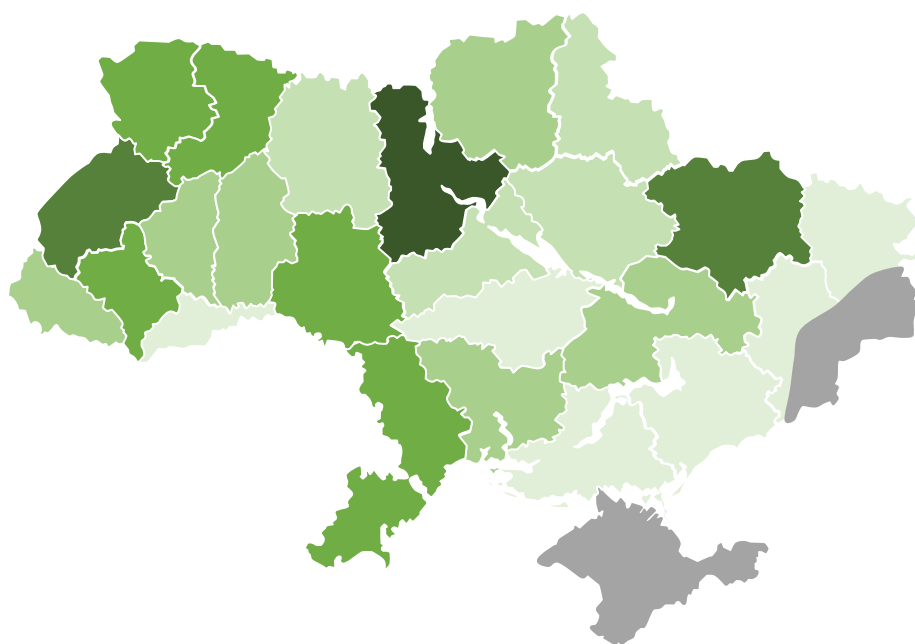
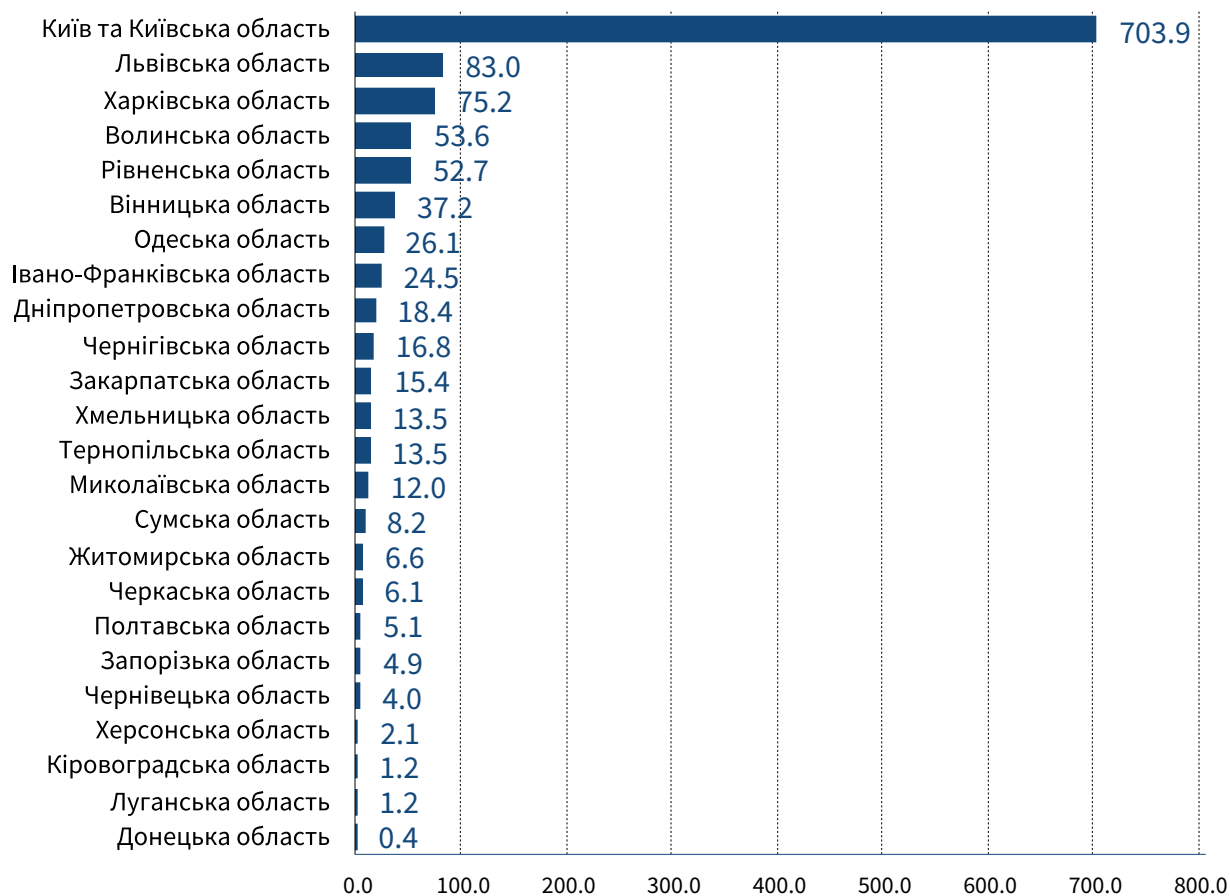
Найбільш популярною Програма стала серед громадян України, які належать до категорії найманих працівників, оскільки мають стабільний та офіційний дохід. Водночас, чверть усіх пільгових іпотечних кредитів в межах програми була надана фізичним особам-підприємцям (ФОП), які здійснюють офіційну підприємницьку діяльність та мають можливість підтвердити уповноваженим банкам свою платоспроможність.

За сімейним статусом позичальника, %

Найбільшу кількість іпотечних кредитів в межах програми отримали українські родини з однією або двома дітьми. Частка багатодітних родин, які стали учасниками програми, за результатами 2021 року склала 5%.

За регіонами України

Завдяки активній участі уповноважених банків, яких за результатами 2021 року було 21 банківська установа, та розгалуженій мережі їх відділень по всій території України, вже в перший рік реалізації Програми доступні іпотечні кредити змогли отримати українські родини з усіх областей України, за винятком тимчасово окупованих територій.

ДЕРЖАВНА ПРОГРАМА «ДОСТУПНИЙ ФІНАНСОВИЙ ЛІЗИНГ 5-7-9%»

21 жовтня 2021 року Фонд розвитку підприємництва розпочав реалізацію нової Державної програми «Доступний фінансовий лізинг 5-7-9%» (Програма лізингу), запровадженої відповідно до Порядку надання фінансової державної підтримки суб'єктам малого та середнього підприємництва за договорами фінансового лізингу.

Розробка нової Програми лізингу відбувалась Фондом розвитку підприємництва у співпраці з фахівцями Міністерства фінансів України, Асоціацією «Українське об'єднання лізингодавців», Проектом USAID «Реформування фінансового сектору», а також представниками провідних лізингових компаній України.

В основі Програми лізингу був використаний механізм реалізації Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%» з використанням ескроу рахунків, які лізингові компанії мають відкрити у розрахункових банках.

Запровадження нової Програми лізингу було обумовлено такими основними факторами:

1. Посилення інвестиційної складової фінансової державної підтримки, оскільки лізинг фокусується виключно на фінансуванні основних активів підприємств малого та середнього бізнесу, що сприятиме модернізації та зростанню капітальних інвестицій в економіці України.
2. Врівноваження конкурентної боротьби на фінансовому ринку між лізинговими компаніями та банками України, які завдяки Державній програмі «Доступні кредити 5-7-9%» отримали відчутні конкурентні переваги у залученні та обслуговуванні клієнтів серед малих та середніх підприємств.
3. Розширення та розвиток альтернативного джерела фінансування інвестицій малих та середніх підприємств – фінансового лізингу, який у порівнянні з банківським кредитом

має ряд суттєвих переваг, привабливих для малого бізнесу: Відсутність необхідності внесення застави, менший розмір власного внеску підприємства, більш оперативний розгляд лізингової заявки та оформлення договору.

Завдяки запуску Програми лізингу, підприємці України зможуть скористатись усіма цими перевагами для переоснащення та модернізації свого виробничого процесу, що сприятиме більш швидкому, якісному та ефективному розвитку їх бізнесу.

Урочисте підписання перших трьох договорів про співробітництво між ФРП та ТОВ «ОТП ЛІЗИНГ», ТОВ «УЛФ ФІНАНС», ТОВ «БЕСТ ЛІЗИНГ», а також Меморандуму про співпрацю між ФРП та Асоціацією «Українське об'єднання лізингодавців» у Міністерстві фінансів України, 16.12.2022

ЦІЛІ ПРОГРАМИ ЛІЗИНГУ

Посилення інвестиційної активності ММСП

Рівна конкуренція на фінансовому ринку для зниження вартості фінансування ММСП

Розширення альтернативних джерел фінансування інвестицій ММСП

Спрощення доступу ММСП до фінансового лізингу

СХЕМА КОМПЕНСАЦІЇ ВІНАГОРОДИ ЗА ДОГОВОРОМ ФІНАНСОВОГО ЛІЗИНГУ

Програма «Доступний фінансовий лізинг 5-7-9%» була розроблена на платформі Програми «Доступні кредити 5-7-9%» з основним ключовим доповненням, яке полягає у включенні до схеми компенсації лізингової винагороди розрахункового банку, який забезпечує обслуговування ескроу-рахунку ФРП та виплату з нього компенсації винагороди на користь ММСП, які виконали зобов'язання зі сплати лізингового платежу з урахуванням компенсації.

Для реалізації Програми «Доступний фінансовий лізинг 5-7-9%» були розроблені такі документи:

1. Порядок надання фінансової державної підтримки МСП за договорами фінансового лізингу, затверджений постановою КМУ №28 від 24.01.2020
2. Програма Фонду розвитку підприємництва «Доступний фінансовий лізинг 5-7-9%»
3. Примірники договору про співробітництво та договору ескроу-рахунку

ІСТОРІЇ УСПІХУ

ПРОГРАМА «FINANCEAST» ДЛЯ ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ ММСП НА СХОДІ УКРАЇНИ

ТОВ "ТАЙФА"

с. Кам'янка, Донецька область

На території сільськогосподарських угідь площею 1580 га підприємство вирощує пшеницю, кукурудзу, соняшник, горох. Завдяки участі в програмі ТОВ "ТАЙФА" придбало потужний комбайн загальною вартістю 5,5 млн гривень. "Продуктивність його - 45 га в день. Це насамперед впливає на те, що ми не втратимо урожай. За 19 років моєї роботи - це вперше, щоб хтось так допомагав сільському господарству на сході України".

ТОВ «КОРМО-ТРАНС-ЛОГІСТИК»

Маріуполь

Підприємство займається транспортними перевезеннями вантажу та вивезенням відходів виробництва. Зокрема, техніка підприємства допомагає очищати узбережжя Азовського моря від відходів доменного виробництва заводу "Азовсталь". Через установу-партнера Укргазбанк підприємство дізналося про програму «FinancEast». Підготувавши усі необхідні документи, підприємство придбало екскаватор вартістю 5 млн 500 тисяч гривень.

СПІЛЬНА ПРОГРАМА ФРП ТА ЛЬВІВСЬКОЇ
ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ З ДОДАТКОВОЇ
КОМПЕНСАЦІЇ ПРОЦЕНТІВ ДО 0% РІЧНИХ НА
ІНВЕСТИЦІЙНІ ЦІЛІ ММСП ЛЬВІВЩИНИ В МЕЖАХ
ПРОГРАМИ «ДОСТУПНІ КРЕДИТИ 5-7-9%»

З метою посилення інвестиційної активності та сприяння створенню нових робочих місць на мікро-, малих та середніх підприємствах Львівщини Департамент економічної політики Львівської обласної державної адміністрації запропонував Фонду розвитку підприємництва запровадити додаткові стимулюючі заходи в рамках Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%».

З цієї метою 07.06.2021 між Львівською облдержадміністрацією (ОДА), Львівською обласною радою та Фондом розвитку підприємництва був підписаний Меморандум про співробітництво, яким передбачалось розробка та запуск Спільної програми з додаткової компенсації процентної ставки до 0% річних за кредитами ММСП Львівщини на інвестиційні цілі (далі – Спільна програма) в межах Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%» (далі – Програма 5-7-9%).

За допомогою Спільної програми місцева влада Львівської області мала на меті надати додаткову підтримку підприємцям Львівщини, які у непрості часи карантинних обмежень продовжили збільшувати капітальні інвестиції в економіку регіону, створюючи водночас ще й нові робочі місця, коштами яких місцевий бюджет регіону отримував додаткові надходження. Фонд розвитку підприємництва прагнув посилити інвестиційну активність ММСП в рамках Програми 5-7-9%.

Для досягнення постановленої мети протягом червня-липня 2021 року робоча група під головуванням заступника директора Департаменту економічної політики Львівської ОДА Ореста

Урочисте підписання договору про співробітництво між Львівською ОДА та ФРП, 04.09.2021

Гриніва та представники ФРП розробили порядок Додаткової компенсації частини відсотків шляхом зниження розміру компенсаційної процентної ставки до рівня 0% річних за наданими уповноваженими банками кредитами суб'єктам ММСП в рамках Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%». Зазначений порядок був затверджений рішенням Львівської обласної ради від 13 липня 2021 року №158 шляхом внесення відповідних змін до Програми підвищення конкурентоспроможності Львівської області на 2021-2025 роки.

ОСНОВНА МЕТА СПІЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Посилення інвестиційної активності підприємців Львівської області та стимулювання створення робочих місць

ПЕРЕВАГИ СПІЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Для місцевої влади

пряма участь у Програмі 5-7-9% шляхом запровадження додаткового пакета підтримки для місцевих підприємців з урахуванням пріоритетів розвитку регіону

Для підприємців Львівщини

- доступний кредит для фінансування інвестиційного проєкту
- антиковідна підтримка
- часткове відшкодування державою вартості створення робочих місць

Для підприємців Львівщини

додатковий стимул для залучення нових та діючих підприємців, які планують реалізацію інвестиційного проєкту

РЕЗУЛЬТАТИ

Посилення інвестиційної привабливості регіону

Зростання прозорості бізнесу

Укріплення довіри між бізнесом та місцевою владою

СХЕМА РЕАЛІЗАЦІЇ

Схема реалізації Спільної програми відповідно до узгодженої позиції Львівської ОДА та ФРП була повністю поєднана з механізмом реалізації Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%», а її супроводження в повному обсязі забезпечував Фонд розвитку підприємництва.

Завдяки такому спільному рішення вдалось досягти такі основні переваги:

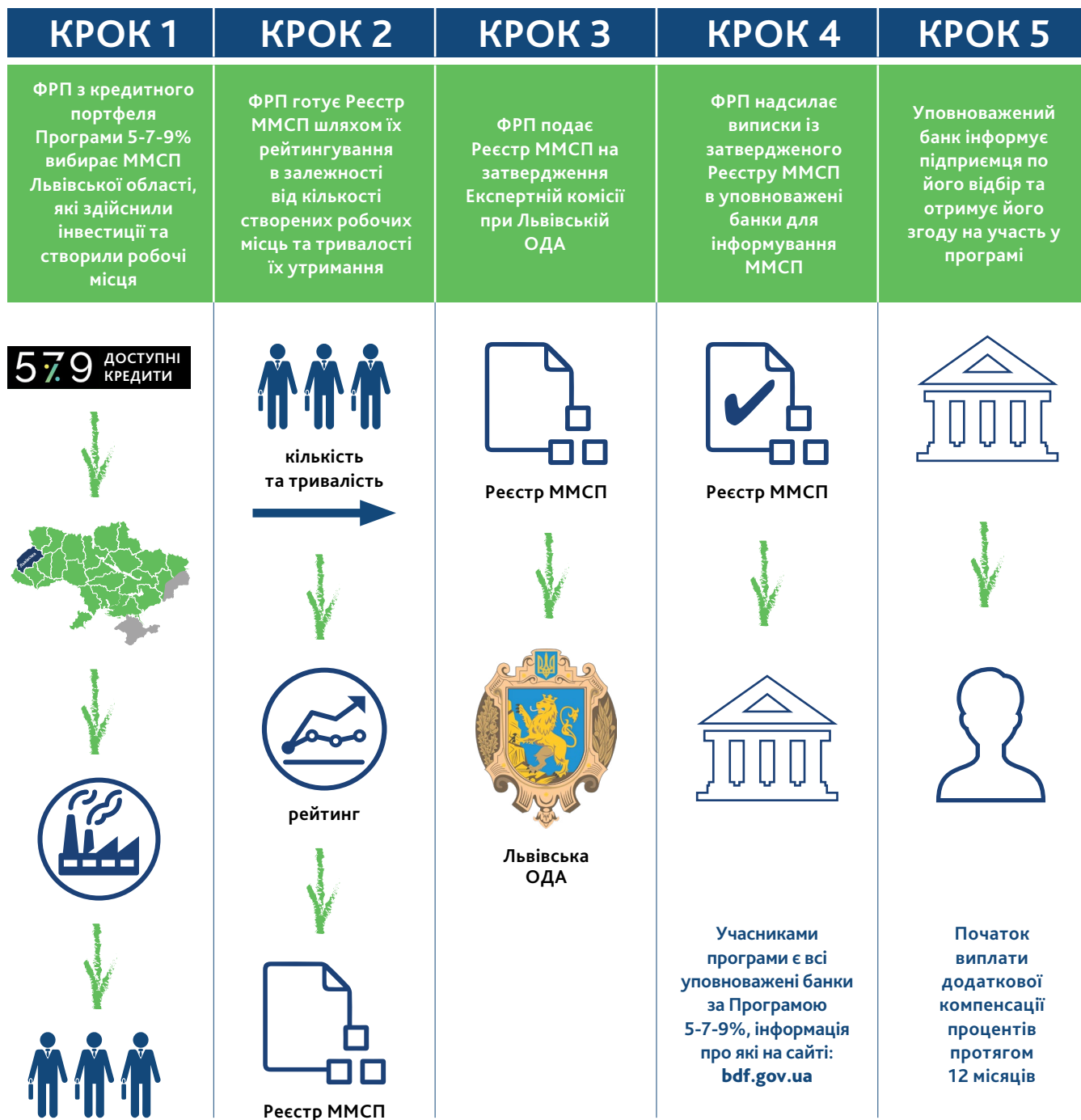
- Об'єднання коштів державного та місцевого бюджетів, що дозволило збільшити обсяг державної підтримки для підприємців, які належать до цільової групи відповідно до Стратегії та пріоритетів розвитку регіону.
- Прямая участь місцевої влади в Програмі 5-7-9% з можливістю посилення підтримки для ММСП, які є пріоритетними для розвитку регіону.
- Мінімізації адміністративних витрат місцевої влади, оскільки всі функції із супроводження Спільної програми виконував Фонд в межах чинного механізму реалізації Програми 5-7-9% та договорів про співробітництво з уповноваженими банками. Відтак, Львівській ОДА не було потрібно укладати додаткові договори з уповноваженими банками.
- Мінімізації адміністративних витрат уповноважених банків, оскільки з усіх операційних питань Спільної програми вони

продовжували взаємодіяти з ФРП в межах узгоджених процедур та процесів.

Таким чином, в рамках Спільної програми основні питання, пов'язані з визначенням її умов та критеріїв відбору ММСП для участі в ній, визначала місцева влада – Львівська ОДА, а всі технічні питання, пов'язані з відбором, рейтингуванням ММСП, здійсненням виплат державної підтримки, забезпечував Фонд розвитку підприємництва на базі запроваджених механізмів та процедур.

Завдяки використанню чинного механізму реалізації Програми 5-7-9%, Львівській ОДА та Фонду розвитку підприємництва вдалось в рекордно короткі строки розробити та запустити Спільну програму, адже вже 04.09.2021 в День підприємця вона була презентована представникам малого та середнього бізнесу Львівщини, які вже у вересні на свої рахунки отримали через уповноважені банки кошти державної підтримки. Програма 5-7-9% відкрита для всіх регіонів України. Саме з цією метою, Уряд України в 2021 році вніс відповідні зміни до Порядку надання фінансової державної підтримки суб'єктам підприємництва, затвердженого Постановою КМУ від 24.01.2020 №28, якими передбачив можливість поєднання Програми 5-7-9% з регіональними програмами підтримки малого бізнесу України.

ПРОЦЕДУРА ВІДБОРУ ММСП

Спільна програма також як і Програма 5-7-9% сприяє посиленню довіри та прозорості у стосунках між місцевою владою та місцевим бізнесом, оскільки додаткова державна підтримка є, по суті, відшкодуванням держави витрат підприємців на створення та утримання робочих місць, а також на збільшення капіталізації та модернізації економіки регіону.

Особливо така державна підтримка важлива та цінна для підприємців у кризові періоди, оскільки посилює спроможність підприємців протистояти кризовим явищам, а відтак створює надійний фундамент для стійкості економіки всього регіону, що особливо важливо у воєнний період, який наразі переживає Україна.

РЕЗУЛЬТАТИ ПРОГРАМИ

Частка Спільної програми в Інвестиційному компоненті Програми 5-7-9% у Львівській області

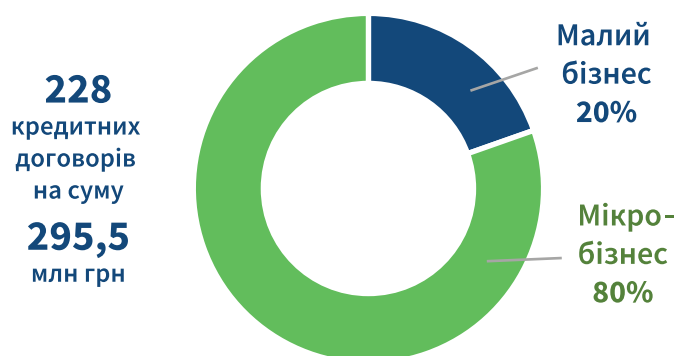
В межах Інвестиційного компонента Програми «Доступні кредити 5-7-9%» уповноваженими банками у Львівській області станом на 01.01.2022 було укладено 628 кредитних договорів на загальну суму 741,8 млн грн.

Із загального обсягу інвестиційних кредитів ММСП у Львівській області до Спільної програми було включено 228 кредитних договорів ММСП на загальну суму 295,5 млн грн, що склало 40% від загальної суми Інвестиційного компонента Програми 5-7-9%.

Згідно з умовами та критеріїв участі Спільної програми, її учасниками стали підприємці, які поряд з реалізацією інвестиційного проєкту створили та утримували нові робочі місця в період коронакризи.

Таким чином, надана місцевою владою державна підтримка стала по суті винагородою та частковим відшкодуванням підприємцям Львівщини вартості створення та утримання робочих місць в регіоні.

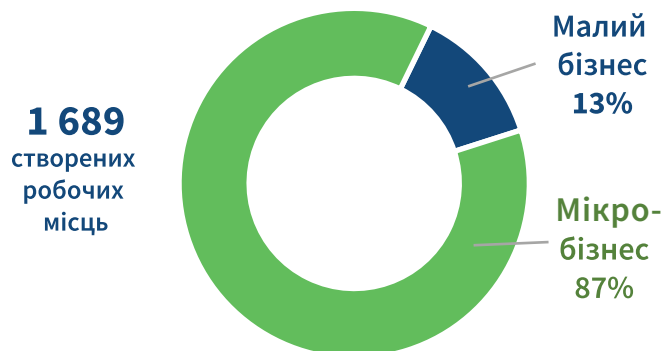
Структура кредитного портфеля Спільної програми у розрізі видів підприємств, %

Приємним відкриттям Спільної програми став той факт, що 80% кредитів, які отримали додаткову державну підтримку, були спрямовані на фінансування інвестиційних проєктів саме мікропозичальників, які з огляду на певні свої особливості, пов'язані з асиметрією фінансової інформації, відсутністю достатнього забезпечення та необхідного рівня фінансової грамотності, є набагато трудомісткими та найменш дохідними для банків при проведенні кредитних операцій.

Наявність у Спільній програмі виключно суб'єктів мікро- та малого підприємництва говорить про ефективність заохочувальних заходів державної підтримки, яка вплинула та зорієнтувала банки на необхідну цільову аудиторію позичальників, а також свідчить про наявність в уповноважених банках ефективних систем, процедур та технологій мікрокредитування, які були залучені в повному обсязі завдяки державній підтримці.

Структура кредитного портфеля Спільної програми у розрізі видів підприємств, %

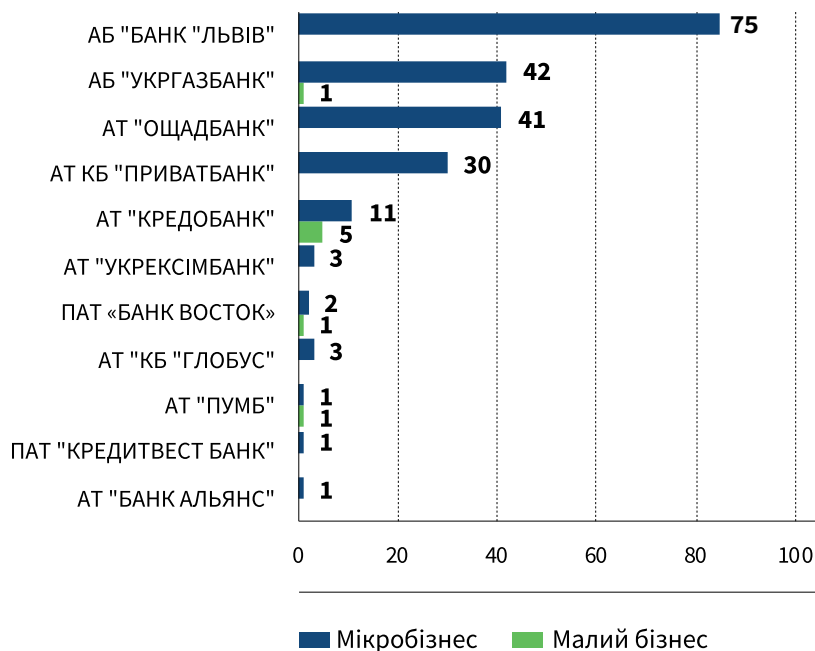

Наступним приємним відкриттям Спільної програми, а також Інвестиційного компонента Програми 5-7-9% у Львівській області став той факт, що майже 90% від усіх створених робочих місць було забезпечено коштом мікропідприємств.

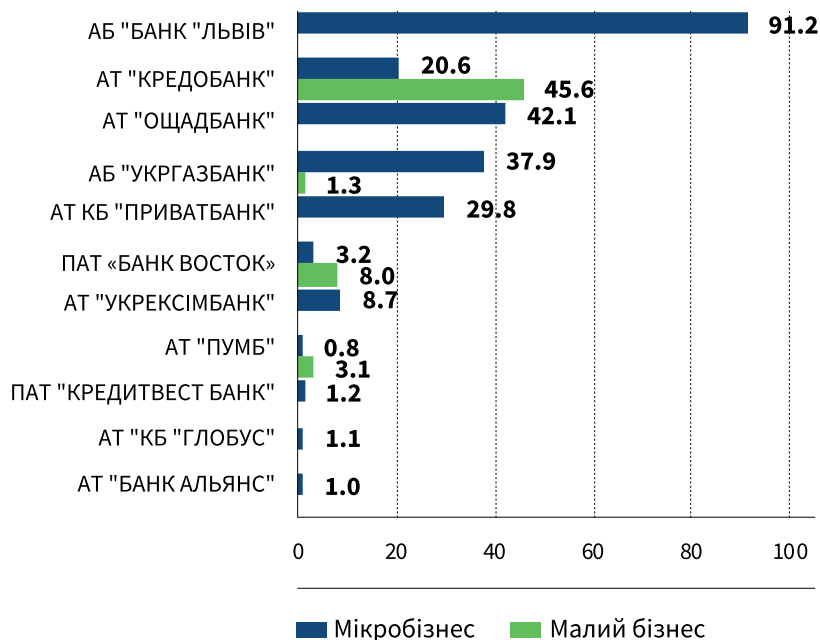
Такий результат Спільної програми пояснюється тим, що мікропідприємці при здійсненні інвестицій у розширення своєї господарської діяльності переважно збільшують

і кількість працівників, оскільки виробничий процес на мікропідприємствах зазвичай не є повністю автоматизованим, тому певні виробничі цикли мають забезпечуватись додатковими працівниками, на відміну від малих та середніх підприємств, які здебільшого мають автоматизований процес виробництва, і тому модернізація або купівля нового обладнання, навпаки, веде до скорочення персоналу підприємства.

Кількість кредитних договорів ММСП в межах Спільної програми у розрізі банків, од.

Сума кредитних договорів ММСП в межах Спільної програми у розрізі банків, млн грн

Завдяки обраному механізму впровадження Спільної програми, який базується та поєднується з Державною програмою «Доступні кредити 5-7-9%», потенційними банками-учасниками відразу стали всі діючі уповноважені банки, проте договори про співробітництво були підписані в першу чергу з тими з них, які в рамках Програми 5-7-9% профінансували інвестиційні проекти ММСП у Львівській області, при реалізації яких були створені нові робочі місця.

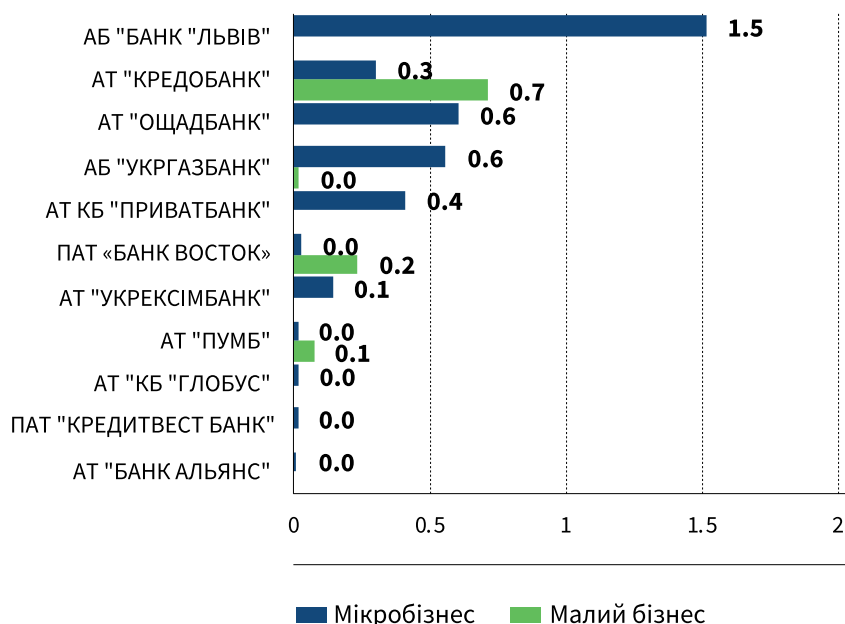
Тобто, для набуття статусу учасника Спільної програми уповноважений банк має профінансувати інвестиційний проект ММСП, який в перспективі дозволить створити нові робочі місця.

Таким чином, можна відмітити ще одну важливу функцію Спільної програми, яка полягає у залученні до регіону фінансових ресурсів для здійснення капітальних інвестицій, що досягається місцевою владою завдяки створенню більш привабливих умов кредитування інвестиційних проектів ММСП у порівнянні з іншими областями України.

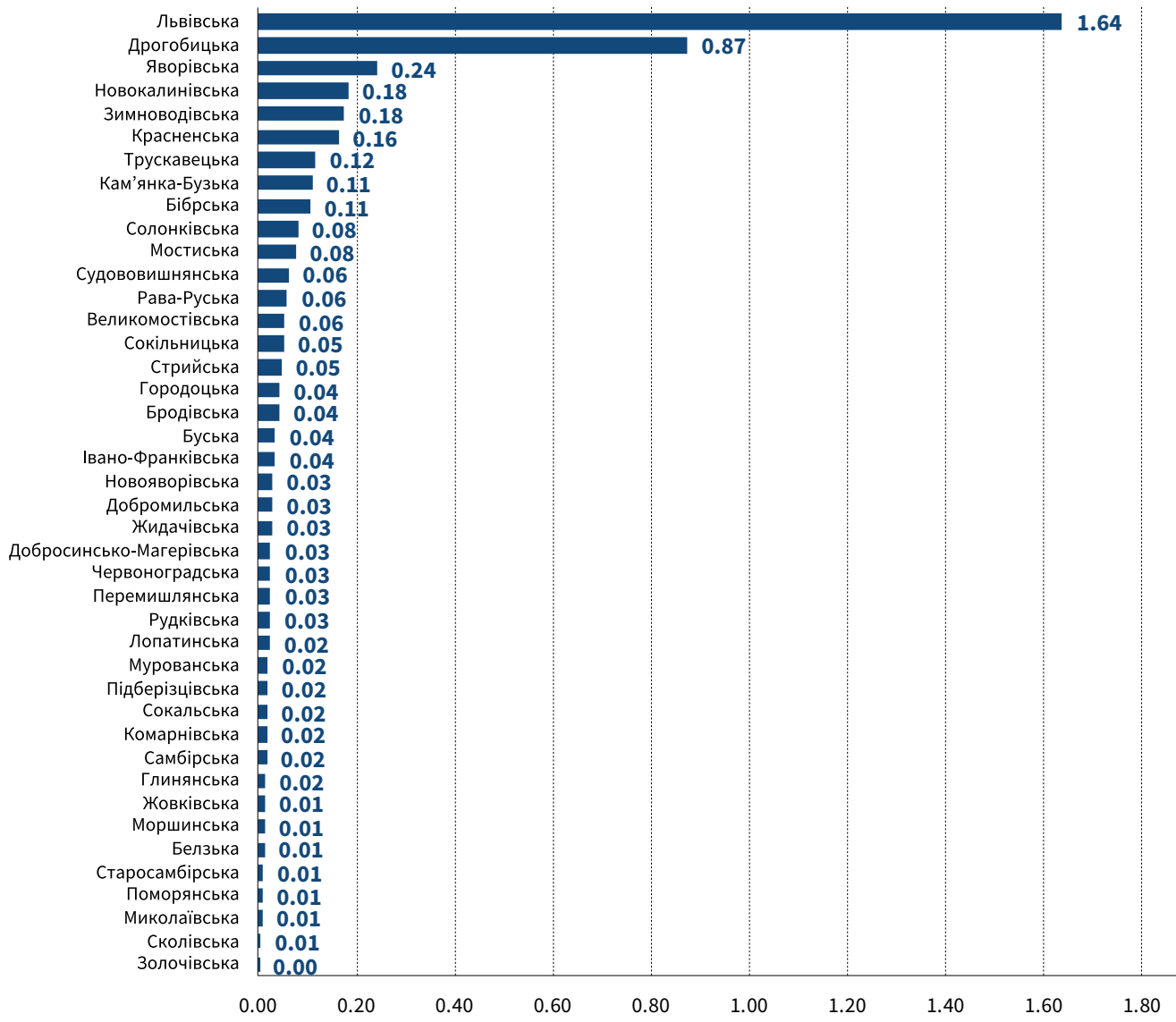
Підтвердженням цьому є той факт, що після офіційного старту Спільної програми 04.09.2022 значна кількість уповноважених банків, які не потрапили до кола активних її учасників, через свої відділення у Львівській області почали активно пропонувати кредитні ресурси для реалізації інвестиційних проектів ММСП, які можуть бути реалізовані у поєднанні з коштами державної підтримки.

На момент запуску Спільної програми її учасниками стали 11 уповноважених банків, найбільш активними серед яких були: регіональні банки – АБ «БАНК ЛЬВІВ» та АТ «КРЕДОБАНК», а також державні банки – АТ «ОЩАДБАНК», АБ «УКРГАЗБАНК» та АТ КБ «ПРИВАТБАНК». Водночас, варто зазначити, що перелік банків-учасників Спільної програми постійно змінюється одночасно зі зміною переліку ММСП, яким вони надали інвестиційні кредити, у наслідок їх щоквартального рейтингування в залежності від кількості створених робочих місць та тривалості їх утримання. Таким чином, для участі у Спільній програмі уповноважені банки мають постійно вишукувати та кредитувати перспективні інвестиційні проекти ММСП, а підприємці – забезпечувати їх ефективну реалізацію, створюючи та утримуючи робочі місця.

Сума виплаченої державної підтримки ММСП в межах Спільної програми у розрізі банків, млн грн

Сума виплаченої державної підтримки ММСП в межах Спільної програми у розрізі ОТГ, млн грн

В межах Спільної програми були підтримані підприємці з більшості ОТГ Львівської області.

Найбільш активними водночас були ММСП з Львівської, Дрогобицької та Яворівської територіальних громад.

У зв'язку з цим важливо зазначити, що Львівська ОТГ з власного бюджету виділила кошти на фінансування виплат додаткової компенсації процентів за кредитами для своїх підприємців.

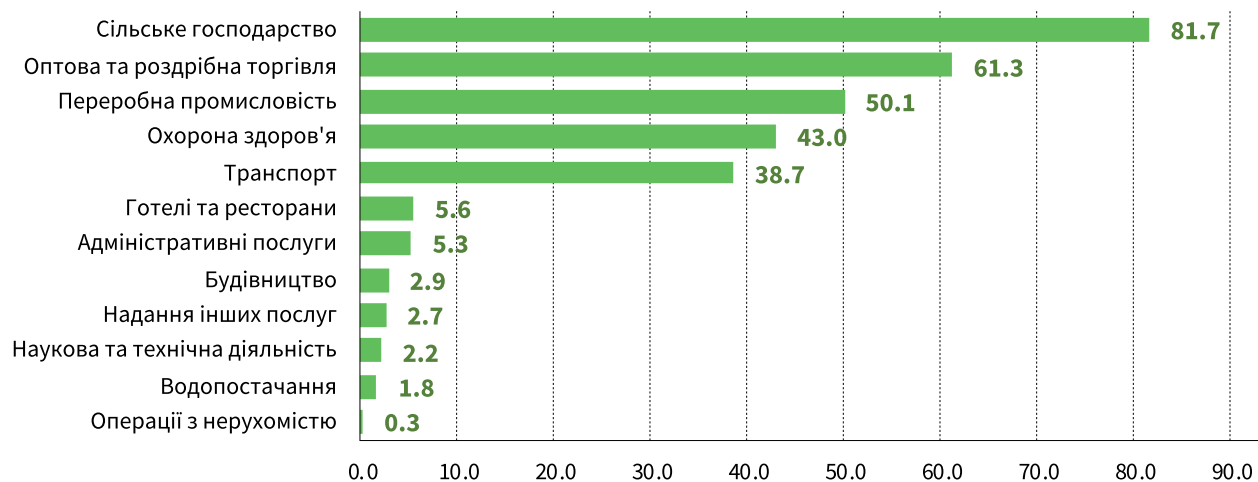
На прикладі Львівської ОТГ влада області планувала залучити до часткового фінансування Спільної програми й інші територіальні громади, підприємці яких отримали найбіль-

ший обсяг державної підтримки з обласного бюджету.

Завдяки такому підходу, більш активні та прибуткові ОТГ могли б забезпечувати підтримку своїх підприємців коштами власного бюджету, а обласний бюджет більшою мірою спрямовувався б на розвиток підприємництва у менш активних ОТГ.

Завдяки цьому, влада Львівської області прагнула забезпечити більш рівномірний розвиток усіх ОТГ регіону. Проте, військова агресія проти України зашкодила цим планам, які, проте неодмінно будуть реалізовані після спільної Перемоги та для відбудови України.

Сума кредитних договорів ММСП в межах Спільної програми у розрізі видів економічної діяльності, млн грн

Презентація Спільної програми представниками Львівської ОДА та ФРП перед підприємцями Львівщини у День підприємця – 2021 року.

ІСТОРІЇ УСПІХУ

ПРОГРАМИ З ПІДТРИМКИ ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ МСП

Компанія "МЕБЛІОР" м. Дрогобич, Львівська область

Займається виробництвом корпусних меблів: кухонь, шаф-купе, меблів для санаторіїв та готелів. "Ми зрозуміли, що не вигідно закуповувати плити в інших виробників і вирішили розширити виробництво. Тож нам потрібне було нове обладнання. Завдяки участі у цій програмі нам вдалося придбати кромкооблицювальний верстат та форматку. І тепер у нас є можливість розвиватися".

СТОВ "ХОРОСТ-ПОДІЛЛЯ" с. Мацьківці, Хмельницька область

19 років займається вирощуванням зернових, бобових та насінням олійних культур на угіддях площею 2100 га. Щороку навесні перед господарством постає проблема у придбанні захисту та добрив для полів. Але завдяки програмі СТОВ закупили добрива на 9 млн гривень.

ПОЛІТИКА УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ФРП

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ РИЗИКО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ

РОЛЬ РАДИ

- Визначення стратегії розвитку Фонду.
- Погодження інвестиційних угод, проєктів та програм.
- Розширення кола партнерів.

ТРИ ЛІНІЇ ЗАХИСТУ

- Незалежність, компетентність і підзвітність підрозділів: управління ризиками.
- Юридичного підрозділу (комплаєнс), внутрішнього аудиту.

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ

- Виявлення ризиків.
- Моніторинг.
- Контроль.
- Пом'якшення ризиків.

ІНСТРУМЕНТИ ОЦІНКИ РИЗИКІВ

- Профіль ризику установи.
- Стрес-тестування.
- Моніторинг ключових показників.
- Інформаційні системи.

МОДЕЛЬ ТРЬОХ ЛІНІЙ. РОЛЬ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ, КОМПЕТЕНТНІСТЬ, ПІДЗВІТНІСТЬ

РАДА ФОНДУ

МЕНЕДЖМЕНТ / УПРАВЛІННЯ

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ (незалежний погляд)

ПЕРША ЛІНІЯ

ДРУГА ЛІНІЯ

ТРЕТЯ ЛІНІЯ

Інвестиційні проєкти, управління коштами

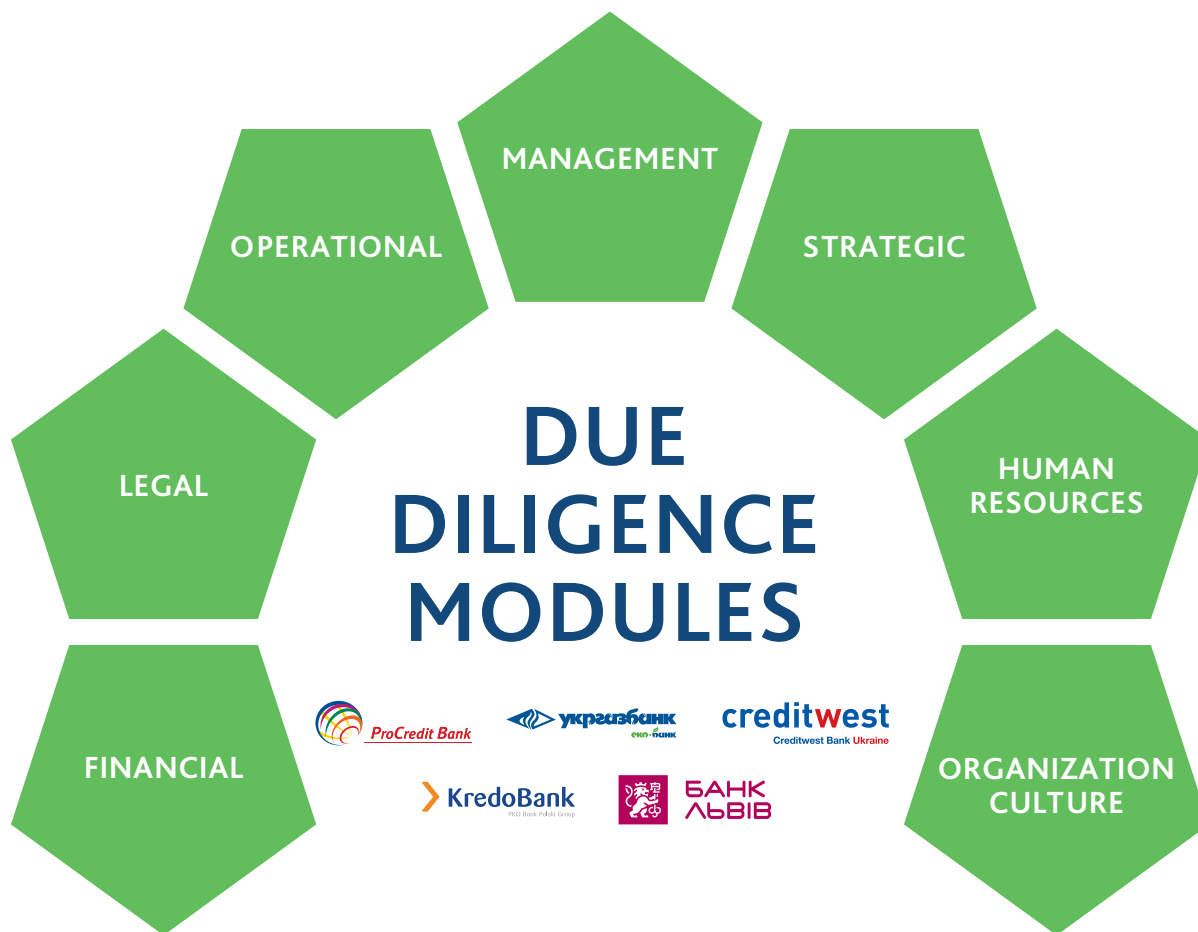
Управління ризиками: виявлення, моніторинг, шляхи пом'якшення в розрізі основних ризиків діяльності Фонду

Незалежне та об'єктивне забезпечення та консультування з усіх питань, пов'язаних із досягненням цілей

РОБОТА З БАНКАМИ-ПАРТНЕРАМИ ФРП

В 2021 РОЦІ ПРОВЕДЕНО DUE DILIGENCE БАНКІВ-ПАРТНЕРІВ ФРП

В межах оновлення інвестиційних пропозицій для видачі нових кредитів проведено due diligence в 6 банках-партнерах, за результатами якого партнерам рівень фінансування в кредитному портфелі ФРП становить:

АТ «ПРОКРЕДИТ БАНК» - 7,2%
 АБ «УКРГАЗБАНК» - 25,9%
 АТ «КРЕДИТВЕСТ БАНК» - 7,3%
 АТ «КРЕДОБАНК» - 6,6%
 АТ АКБ «Львів» - 20,15%

Структура оформленої застави за кредитами Фонду:

Гарантія міжнародної компанії (з інвестиційним класом) – 8,8%
 ОВДП – 79,9%

Майнові права вимоги за субкредитними договорами – 38,9%

Загальний рівень забезпеченості кредитного портфеля ФРП – 127,6%

Довідково:

Банк-партнер – банківська установа, що бере участь у кредитних програмах ФРП

Уповноважений банк або установа-партнер – банківська або фінансова установа, що бере участь в державних або міжнародних програмах субсидування/компенсації ФРП

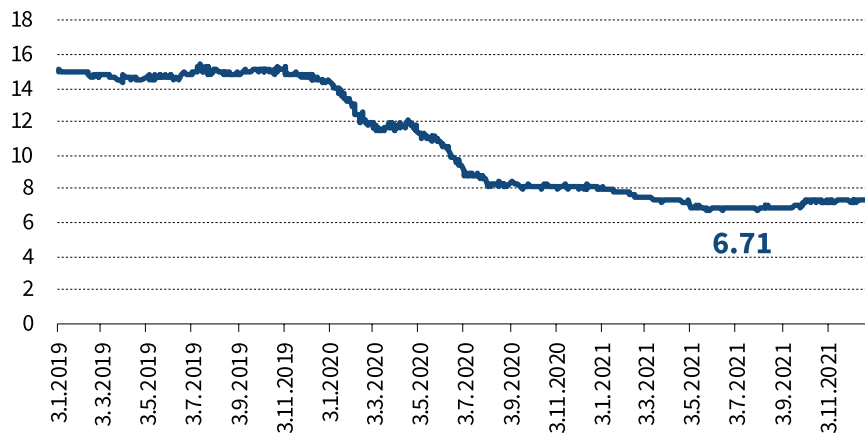
ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ ФОНДУ У 2021 РОЦІ

Власний капітал ФРП, млн євро

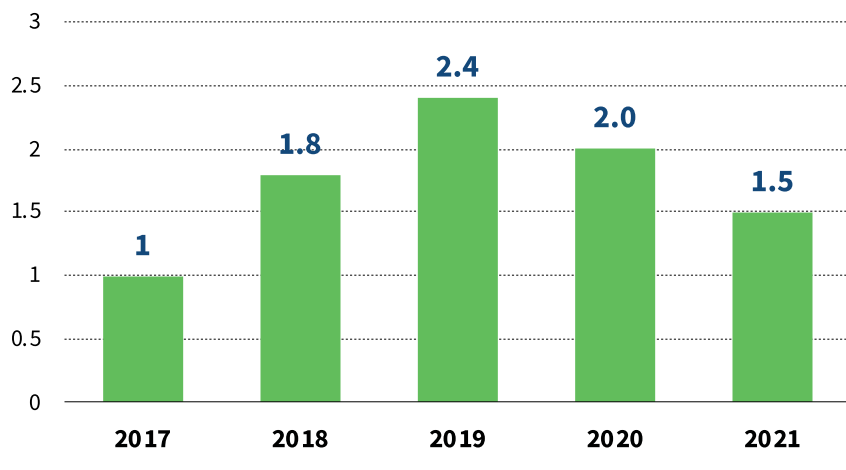
Власний капітал Фонду за результатами 2021 року не зазнав суттєвих змін, склавши розмір 53,3 млн євро.

Динаміка Індексу UIRD(3 міс.) 2019-2021 рр.

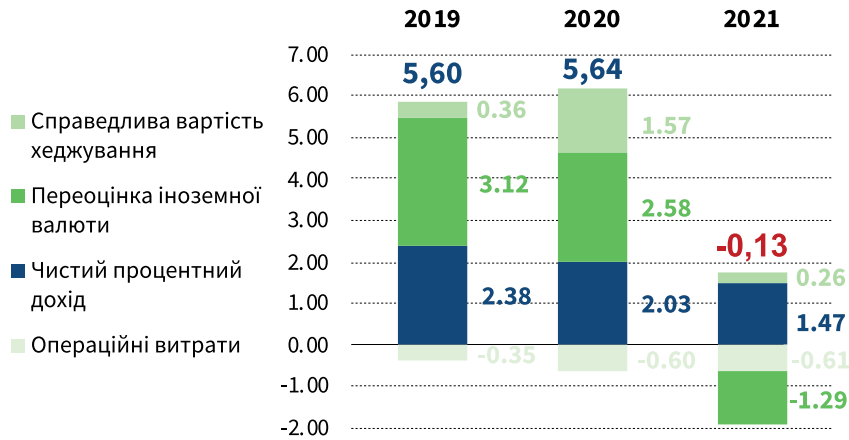
Протягом 2021 року спостерігалась тенденція зниження індексу UIRD (3 міс.), досягнувши мінімального значення на рівні 6,71% річних, що негативно вплинуло на процентні доходи ФРП.

Чистий процентний дохід, млн євро

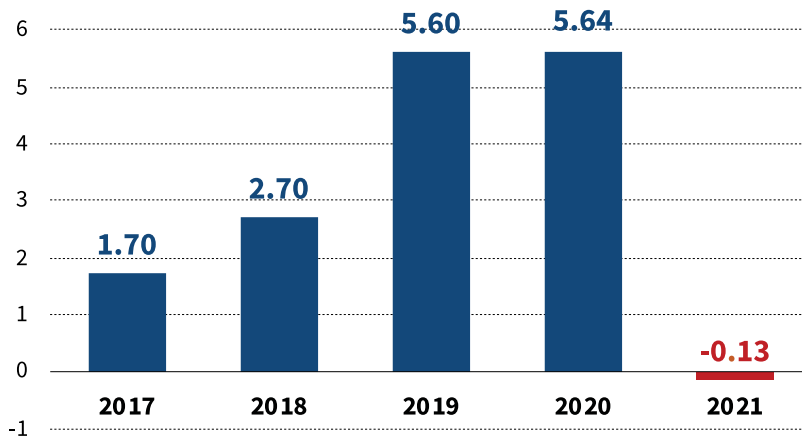
Зниження чистого процентного доходу було зумовлено продовженням тенденції зниження індексу UIRD, який є базою для розрахунку процентних ставок за кредитами Фонду у національній валюті.

Структура чистого прибутку/збитку від кредитних операцій, млн євро

Зростання витрат на переоцінку іноземної валюти та зниження справедливої вартості інструменту хеджування валютних збитків ФРП на фоні скорочення чистого процентного доходу зумовили збиток від кредитних операцій у розмірі 0,134 млн євро.

Чистий прибуток/збиток від кредитних операцій, млн євро

У 2022 році ФРП отримав від ЄС компенсацію валютних збитків у розмірі 1,4 млн євро, що дозволило частково відшкодувати збиток від кредитних операцій задля продовження кредитування ММСП у національній валюті.

ІСТОРІЇ УСПІХУ

ПРОГРАМИ З ПІДТРИМКИ ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ МСП

ФГ "НИВА"

с. Чернихівці, Тернопільська область

Займається вирощуванням як олійних, так і зернових культур на земельних угіддях площею 1300 га. Дізнавшись про Програму, господарство підготувало заявку на інвестиційний проєкт та, у результаті, придбало потужний комбайн німецького виробництва. "Придбаний комбайн має більшу продуктивність, що допоможе нам в майбутньому швидше зібрати урожай".

СТОМАТОЛОГІЯ ОЛЕКСЮКА

м. Тернопіль

Уже 12 років забезпечує українців не лише здоровими посмішками, а й роботою - в постійному штаті підприємства до 30 осіб. Завдяки участі в програмі придбали два стоматологічних крісла українського виробництва та апарат для стерилізації найвищого ґатунку. А восени 2020 року "Стоматологія Олексюка" почала приймати хворих у новому центрі.

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ФОНДУ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА ЗА 2021 РІК

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН НА 31 ГРУДНЯ 2021 РОКУ, ЄВРО

Активи	2021	2020
Грошові кошти та їх еквіваленти	63 077 243	48 173 057
Кредити банкам	38 865 932	39 252 846
Необоротні активи	14 069	6 736
Активи з права користування орендним майном	77 428	180
Комісія за зобов'язання з надання кредитів	378	
Комісія за надання гарантії	35 600	7 342
Похідний фінансовий інструмент	2 386 257	3 525 450
Дебіторська заборгованість в межах Гранту	27 980	47 360
Сума збитків від курсової різниці, що підлягає відшкодуванню	1 400 488	64 250
Передплата за послуги	755	672
Витрати майбутніх періодів	2 216	91 077 893
Дебіторська заборгованість за програмою FinancEast (Консалтинговий договір)	105 893 506	
Всього активів		
Зобов'язання		
Кредити отримані	15 746 000	15 974 000
Винагорода за адміністрування	-	116 794
Грант отриманий від KfW за Програмою «FinancEast»	47 972	1 865 163
Грант отриманий за Програмою 5-7-9%	33 741 864	31 124 541
Резерв за наданими гарантіями за Програмою 5-7-9%	763 968	471 084
Забезпечення майбутніх виплат	21 271	983
Кредиторська заборгованість за Програмою "FinancEast"	3 905	22 175
Грант отриманий з Регіональною програмою з Львівською ОДА	84 150	49 574 740
Грант отриманий за програмою "Доступна іпотека 7%"	5 601 854	
Грант отриманий за програмою "Доступний фінансовий лізинг"	3 233 881	
Зобов'язання з оренди	72 725	
Розрахунки за ПДВ	256	
Всього зобов'язань	59 317 846	49 574 740
Власний капітал		
Статутний капітал	28 881 092	28 881 092
Додатковий капітал	6 397 682	6 135 502
Нерозподілений прибуток	17 985 640	18 181 369
Всього власний капітал	53 264 414	53 197 963
Трансляційні різниці	-6 688 754	(11 694 810)
Всього зобов'язання, власний капітал та трансляційні різниці	105 893 506	91 077 893

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН НА 31 ГРУДНЯ 2021 РОКУ, ЄВРО

	2021	2020
Процентний дохід	1 624 488	2 195 210
Процентні витрати	-159 170	-161 450
Чистий процентний дохід	1 465 318	2 033 760
Резерв на знецінення кредитів	662	1 447
Резерв за наданими гарантіями	-211 775	-478 096
Чистий процентний дохід після вирахування резерву	1 254 205	1 557 111
Комісійні доходи	152 455	38 269
Прибутки мінус збитки від переоцінки іноземної валюти	(1 310 356)	3 081 168
Дооцінка (уцінка) гранту на суму переоцінки валютного рахунку	22 104	(499 131)
Інші операційні доходи	6 024	5 305
Дохід від визнання (зміни) справедливої вартості похідного фінансового інструменту	261 295	1 569 561
Операційні витрати	-614 548	-601 060
Доходи від впровадження грантів	122 731 041	18 833 553
Витрати від впровадження грантів	-122 697 949	(18 839 985)
Прибуток до оподаткування	195 729	5 144 791
Чистий прибуток (збиток)	195 729	5 144 791
Інші сукупні прибутки та збитки	-	-
Всього сукупні прибутки та збитки за рік	-195 729	5 144 791

ЄДНАЙМОСЯ
ЗАРАДИ РОЗВИТКУ, ПЕРЕМОГИ
ТА ВІДБУДОВИ!

